

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกัับการปกครองไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกักับการปกครองไทย

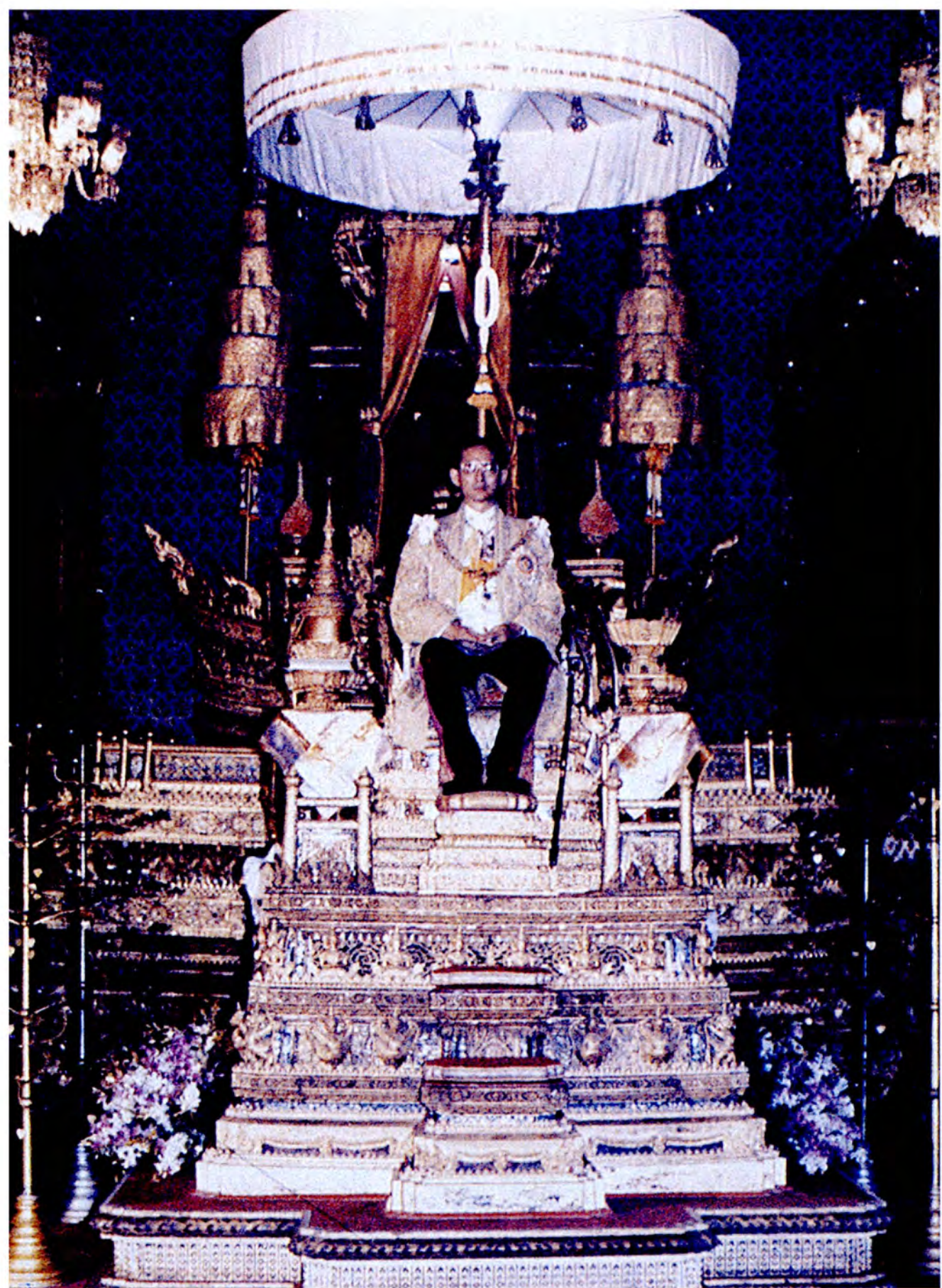
**พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
กับการปกครองไทย**

กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย
จัดพิมพ์ขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในวโรกาสครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
มิถุนายน ๒๕๓๙
จำนวน ๑๘,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-7856-60-3

ดำเนินการโดย
กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น

“เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก”

คำปรารภ

ในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร์สยามมินทรราชธิราช บรมนาถบพิตร ทรงปกครองสยามรัฐสีมาอาณาจักร ถ้วนถึง ๕๐ พรรษา ในพุทธศักราช ๒๕๓๔ เป็นสิ่งประเสริฐสุดที่มีเคยปรากฏมาแต่กาลก่อน แสดงบุญญาธิการอันไพศาล ยิ่งความปลาบปลื้มปีติโสมนัสมาสู่ประชาชนชาวไทยทั้งชาติ รัฐบาลและเอกชนชาตินิกรชนต่างสโมสรสมานฉันท์จัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี เฉลิมพระเกียรติให้ปรากฏแผ่ไพศาล

นับแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติตราจนบัดนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงดำรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงอุทิศพระองค์บำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ ยิ่งความร่วมเย็นเป็นสุขแก่พสกนิกรทุกถ้วนทั่ว ทรงเป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมแห่งความสามัคคีของปวงชนชาวไทย ตลอดระยะเวลาในรัชสมัย ประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าและมั่นคงเป็นปึกแผ่นตลอดมา พระมหากษัตริย์คุณนี้เป็นสิ่งที่คนไทยทั้งมวลจักน้อมรับใส่เกล้าใส่กระหม่อมไว้ตลอดไป

เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี และสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณอย่างหาที่สุคติได้ รัฐบาลและประชาชนทุกหมู่เหล่าได้พร้อมใจกันจัดงานเฉลิมพระเกียรติถวายเป็นราชสักการะ โดยการนี้คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ได้พิจารณาเห็นชอบอนุมัติให้หน่วยราชการ องค์กร เอกชน จัดพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติคุณในด้านต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่พระมหากษัตริย์คุณและพระปรีชาสามารถ ให้ปรากฏยั่งยืนอยู่ตราบนาน

ในนามของรัฐบาล และคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ขออนุโมทนาในความอุตสาหะวิริยะของทุกหน่วยราชการ องค์กร เอกชน และคณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ตลอดจนคณะทำงานเฉพาะกิจทุกคณะ ที่ได้ริเริ่มและสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ อันจะอำนวยคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่มหาชน น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้สถิตอยู่ในหทัยปวงประชาราษฎร์ตลอดกาลนิรันดร์

๙๓๐๖

(นายบรรหาร ศิลปอาชา)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

สารบัญ

หน้า

- คำปรารภของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
- พระราชประวัติฯ
- บทความเทิดพระเกียรติฯ ของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่
 - พระมหากษัตริย์ผู้ทรงอุทิศพระองค์เพื่ออาณาประชาราษฎร บรรหาร คิลโปอาซา ๑๗
 - ได้ร่วมพระบารมี อารีย์ วงศ์อารยะ ๒๑
 - พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย ชูวงศ์ ฉายะบุตร ๒๕
 - ตามรอยเมืองพระยุคลพาท สมศักดิ์ ศรีวรรณ ๒๙
 - พระราชาผู้เป็นประมุขแห่งมวลชน ประสาน สุขรังสรรค์ ๓๓
 - พระผู้ปกครองอันยิ่งใหญ่ ไพโรจน์ พรหมสาส์น ๓๗
 - ได้ร่วมพระบรมโพธิสมภาร ศักดิ์ เตชชาชาญ ๔๑
 - พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นนักพัฒนา นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว ๔๕
- บทความชนะเลิศการประกวด
 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกับการปกครองไทย ชลธิ์ ยังตรง ๔๙
- ภาพพระราชกรณียกิจ ๗๕
- พระบรมราโชวาท ๑๐๓
- โครงการ/กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลวโรกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ๑๐๕
- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ๑๑๓
- คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือฯ ๑๑๗

หน้าว่าง

Commonwealth of Massachusetts

County of Middlesex

City of Cambridge

THE FOLLOWING IS A COPY FROM THE RECORD OF BIRTHS IN SAID CITY:

Record Number 3173 Date of Birth December 5, 1927
Name of Child Bhumihal Aduldej Songkla Sex Male Color _____
(If other than white)
Place of Birth Cambridge Hospital, Cambridge, Massachusetts
Name of Father Mahidol Songkla
Maiden Name of Mother Sangwan Talapat
Residence of Parents 63 Longwood Avenue, Brookline, Massachusetts
Father's Occupation Harvard University Medical Student
Birthplace of Father Siam
Birthplace of Mother Siam
Date of Record December 15, 1927
Date of Amended Record _____

I do hereby certify that the above is a true record from the Record of Births in the custody of the City Clerk, as entered
in Volume 25, Folio 80, of said record.

In witness whereof, I hereunto set my hand and the seal of said City, this

Twenty-ninth day of June

in the year nineteen hundred and Sixty

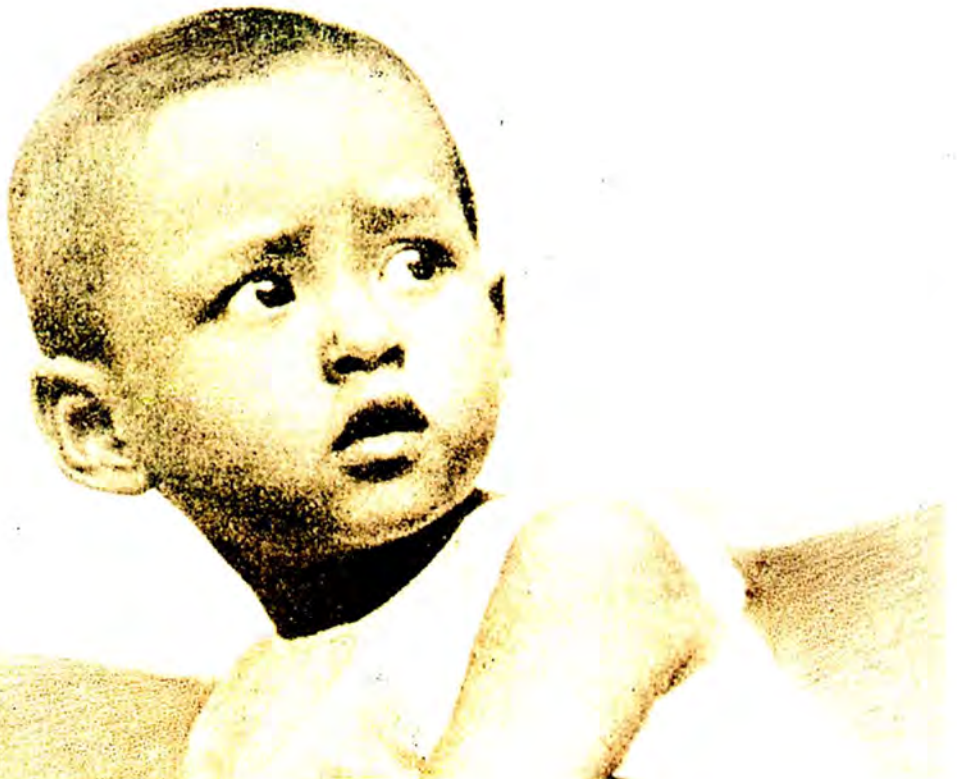
Paul E. Walsh
Assistant City Clerk

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชสมภพ ณ โรงพยาบาล เมานท์ ออเบอร์น (Mount Auburn) เมืองเคมบริดจ์ (Cambridge) รัฐแมสซาชูเซตต์ (Massachusetts) สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๒ ตรงกับวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีมะแม จุลศักราช ๑๒๕๕ ตรงกับวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐ มีพระนามเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช เป็นพระโอรสพระองค์เล็กในสมเด็จพระราชบิดา เจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ (พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี) และสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ซึ่ง

ภายหลังทั้งสองพระองค์ได้รับการเฉลิมพระนามาภิไธย เป็นสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระเชษฐภคินีและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๖๖ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ กับพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ณ เมืองไฮเดลแบร์ก ประเทศเยอรมนี

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระเชษฐภคินี คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาและสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช คือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระบรมฉายาลักษณ์ภาพนี้ ฉายเมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๑ ที่เมืองโลซานน์ สวิตเซอร์แลนด์

เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้โดยเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนก ซึ่งทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมจาก มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สหรัฐอเมริกา กลับประเทศไทย ประทับ ณ วังสระปทุม ต่อมาในวันที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ สมเด็จพระบรมราชชนกสวรรคต ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเจริญพระชนมายุได้ไม่ถึงสองปี และเมื่อมีพระชนมายุได้ ๕ ปี ได้ทรงเข้ารับการศึกษาชั้นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์เดอี กรุงเทพมหานคร จนถึงพุทธศักราช ๒๔๗๖ จึงเสด็จพระราชดำเนินไป ประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พร้อมด้วย สมเด็จพระบรมราชชนนีพระเชษฐภคินี และ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช เพื่อทรงศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน Miremont ทรงศึกษาวิชาภาษา ฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาอังกฤษ จากนั้นทรงเข้าศึกษาชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียน Ecole Nouvelle de la Suisse Romande, Chalily-sur Lausanne เมื่อทรงรับประกาศนียบัตร Bachelier ès Lettres จาก Gymnase Classique Cantonal แห่งเมืองโลซานน์แล้วทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยโลซานน์ โดยทรงเลือกศึกษา ในแขนงวิชาวิทยาศาสตร์

ในพุทธศักราช ๒๔๗๗ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๘ แห่งบรมราชจักรีวงศ์ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงทรงได้รับการสถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช เมื่อ พุทธศักราช ๒๔๗๘ และได้โดยเสด็จพระราชดำเนิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นิวัติประเทศไทยเป็นครั้งแรก ในพุทธศักราช ๒๔๘๑ โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เป็นการชั่วคราว แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จนถึงพุทธศักราช ๒๔๘๘ จึงโดยเสด็จพระราชดำเนินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล นิวัติประเทศไทย

เป็นครั้งที่สอง ครั้งนี้ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

ในวันที่ ๙ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตโดยกะทันหัน ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช จึงเสด็จขึ้นครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์ในวันเดียวกันนั้น แต่เนื่องจากยังมีพระราชกิจด้านการศึกษา จึงต้องทรงอำนวยการประชาชนชาวไทยเสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ เพื่อทรงศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิมในครั้งนีทรงเลือกศึกษาวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์แทนวิชาวิทยาศาสตร์ที่ทรงศึกษาอยู่เดิม

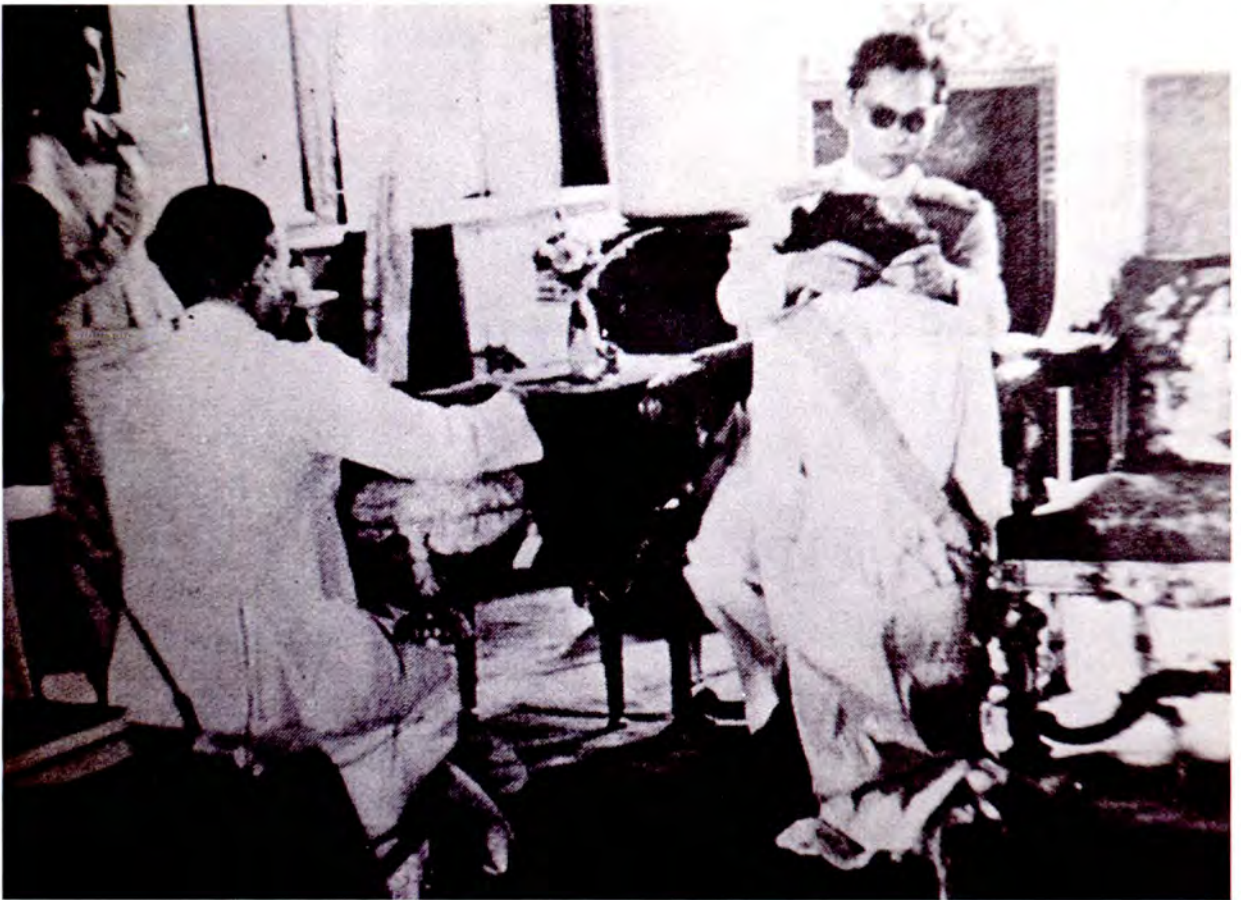

ระหว่างที่ประทับศึกษาอยู่ในต่างประเทศนั้น ทรงพบหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ธิดาในหม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร กับหม่อมหลวงบัว (สนิทวงศ์) กิติยากร (ภายหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนาพระอิสริยยศ หม่อมเจ้านักขัตรมงคลฯ ขึ้นเป็น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๓ และขึ้นเป็น พระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามว่า พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๕) ต่อมาทรงหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์

ในพุทธศักราช ๒๔๙๓ เสด็จพระราชดำเนินนิวัติพระนครประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตั้งการพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ในเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ต่อมาในวันที่ ๒๘ เมษายน ปีเดียวกัน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ณ พระตำหนักสมเด็จ

พระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ในวังสระปทุม
 ซึ่งในการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสนี้ มีพระบรมราชโองการโปรด
 เกล้าโปรดกระหม่อมให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้น
 เป็นสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์

ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรด-
 กระหม่อมให้ตั้งการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่างโบราณ

วันที่ ๒๘ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓
 ทรงลงพระนามอภิไชยในสมุดทะเบียนสมรส

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๒๔ เมษายน

พุทธศักราช ๒๔๕๓

พระราชพิธีราชาภิเษกสมรสและถวญพระเศียร ได้กระทำเสร็จที่ ตำหนักพระศรีวิจิตรวิจิตร
บรมวงศาทัย พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ปราสาท ซึ่งตั้งอยู่เชิงพระราชนิเวศน์ ลาดกระบังเก่า ตำบลปทุมวัน
จังหวัดพระนคร

เวลา ๐๕.๓๐ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ทรง
พระปรมาภิไธยและนามพระเชษฐภคินี และเสด็จทอดพระเนตรไปทอดพระเนตรพระเศียร
ประจักษ์พระเศียร และ จอมพล ป.พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี และเสด็จทอดพระเนตรพระเศียร
ซึ่งถวายพระเชษฐภคินีแล้ว หลวงพิบูลย์ สุพรรณิการ์จางวาง
มหาดไทย ได้ทูลเกล้าฯ ถวายใบสำคัญการราชาภิเษกสมรสแล้ว สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชินี

เวลา ๑๐.๒๕ น. ถึงเวลา ๑๒.๑๐ น. สมเด็จพระศรีวิจิตรวิจิตรบรมวงศาทัย กรมหมื่น
อภัยนเรศราชกุมาร ได้เสด็จออกทรงพระเศียร ถวายพระเชษฐภคินี เทพมนตรี และเสด็จทอดพระเนตร
ทั้งพระเชษฐภคินี นางพญรัตน์ แม่ของนางราชินี สิริกิติ์ ไกล่เกลี่ยพระเศียรจากสมเด็จพระเชษฐภคินี
อีก ให้มีการถวายพระเชษฐภคินี และทอดพระเนตรพระเศียรสิริกิติ์ กิติยากร
ซึ่งเสด็จมาพร้อมด้วย หม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ กิติยากร พระเชษฐา กับหม่อมราชวงศ์กิติยากร มารดา ได้ทรง
ทูลเกล้าฯ ถวายพระเศียร

พัน. ๒๓๐๒๓๐๒
หม่อมราชวงศ์

กร. ๑

ที่ว่าการอำเภอ ปทุมธานี
จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

อักษร ก
ลำดับหน้า ๑
เลขทะเบียนที่ พ ๑๒๖ ๕๙๓

คำร้องขอจดทะเบียนสมรส

ผู้มีนามข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อเจ้าพนักงาน ตามความใน
มาตรา ๑๕๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังข้อความต่อไปนี้

รายการ	ชาย	หญิง
๑. นาม	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช	หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์ กิติยากร
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ	ไทย - ไทย	ไทย - ไทย
๓. ถิ่นที่อยู่	ในพระบรมมหาราชวัง	วังหม่อมเจ้าจักรทิพย์มงคล กิติยากร ถนนกรุงเกษม จังหวัดพระนคร
๔. อายุ เกิด วัน. เดือน. ปี.	๒๓ ๕ ธันวาคม ๒๔๗๐	๑๗
๕. ที่เกิด	รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา	๑๒ สิงหาคม ๒๔๗๕ จังหวัดพระนคร
๖. อาชีพ		
๗. นามบิดา	สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าสุทนต์มณี	หม่อมเจ้าจักรทิพย์มงคล กิติยากร
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา	ประเทศไทย	ประเทศไทย
๙. นามมารดา	สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์	หม่อมหลวงบัว กิติยากร
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา	ประเทศไทย	ประเทศไทย
๑๑.ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	หม่อมราชวงศ์ สิริกิติ์

คำร้องขอจดทะเบียนนี้ ได้รับเมื่อวันที่ ๒๘
พุทธศักราช ๒๕๙๓ และได้จดทะเบียนสมรสไว้แล้ว

เลขायन
พ.ท. วิมลศรีวิชัย
นายทะเบียน 1

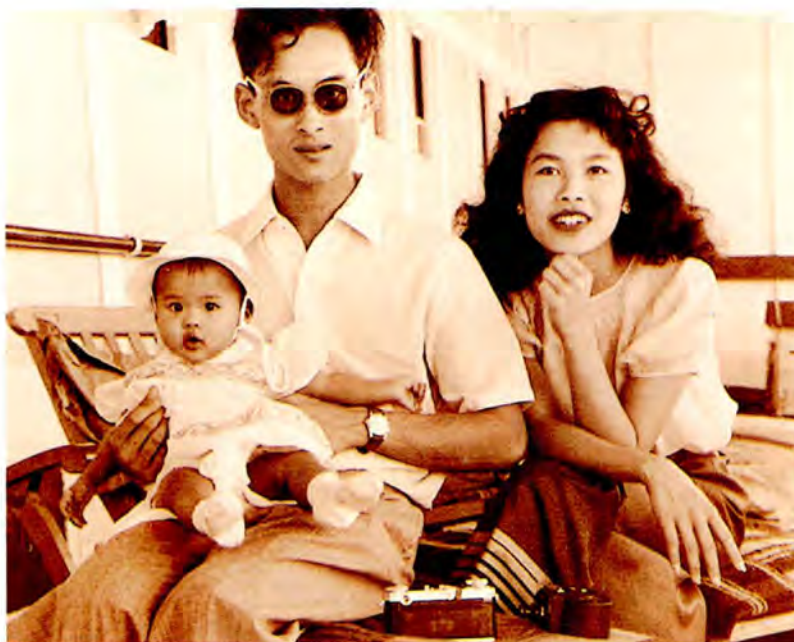

เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๓ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงรับบรมราชาภิเษกตามธรรมเนียมอันมีมาในสยามประเทศวันนั้นเอง ณ ท่ามกลางมหาสมาคม ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงหลังพระเต้าทักขิโณทกตั้งสัตยาธิษฐานพระราชทานอารักขาแก่ทวยพสกนิกร พร้อมทรงประกาศพระปฐมบรมราชโองการว่า "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"

ราชประเพณีขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เฉลิมพระบรมนามาภิไธย ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พร้อมทั้งพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการ ว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม และในโอกาสนี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี

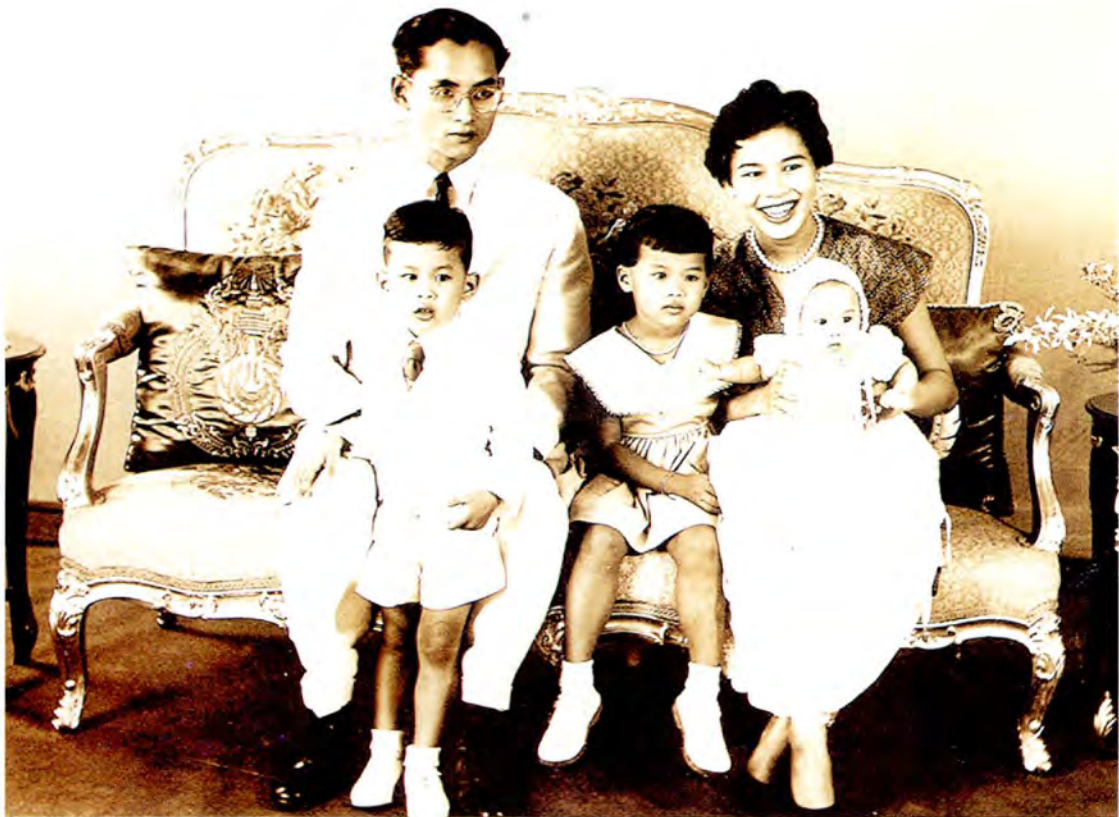
หลังจากเสด็จการพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงรักษาพระสุขภาพ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตามที่คณะแพทย์ได้ถวายคำแนะนำ และระหว่างที่ประทับในเมืองโลซานน์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีมีพระประสูติกาลพระราชธิดาพระองค์แรก คือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ซึ่งประสูติ ณ โรงพยาบาลมงซัวซีส์ เมืองโลซานน์ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๔

วันที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๔ ได้มี พระประสูติกาลของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์แรกในรัชกาลคือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี หลังจากพระประสูติกาลแล้วไม่นาน ทั้ง ๓ พระองค์ ก็เสด็จกลับเมืองไทยพร้อมกันท่ามกลางความชื่นชมยินดีของข้าแผ่นดินทั้งปวง

และเมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์แรกเจริญพระชันษาได้ ๗ เดือน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินนิวัตพระนครประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เนื่องจากทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ปรับปรุง พระตำหนักจิตรลดารโหฐานสำหรับเป็นที่ประทับแทนการที่รัฐบาลจะจัดสร้างพระตำหนักขึ้นใหม่ และที่พระที่นั่งอัมพรสถานนี้เอง สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีมีพระประสูติกาลพระราชโอรส และพระราชธิดาอีกสามพระองค์ คือ

กลางฤดูร้อนของวันที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๘ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้มีพระประสูติกาลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์ที่ ๓ คือ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธร เทพรัตนราชสุดาภิวัตินาดุลยโสภาคย์ ผู้ทรงเป็นพระปียชาติที่รักยิ่งของคนไทยในทุกวันนี้

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ ประสูติเมื่อวัน
จันทร์ที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๕ ในพุทธศักราช ๒๕๑๕
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระ
พระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุตา กิติวัฒนา-
ดุลโสภาคย์ ประสูติเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๘ ใน
พุทธศักราช ๒๕๒๐ ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสถาปนา
ขึ้นเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัชสิมา
คุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระ-
ผนวช เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม พุทธศักราช
๒๔๙๙ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดา-
ราม ในพระบรมมหาราชวัง และประทับจำ-
พรรษา ณ พระตำหนักปั้นหยาวัดบวรนิเวศ
วิหาร มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรด-
กระหม่อม ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรม
ราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการ ทรงปฏิบัติราชการ
แผ่นดินแทนพระองค์ ตลอดเวลา ๑๕ วัน ที่ทรง
พระผนวชอยู่ และจากการที่สมเด็จพระนางเจ้า
สิริกิติ์ พระบรมราชินี ทรงปฏิบัติพระราชกรณีย-
กิจในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้
อย่างเรียบร้อยเป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงมี
พระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
สถาปนาขึ้นเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์

พระบรมราชินีนาถ ในปีเดียวกัน กั้นนั่นเอง และในวันที่ ๓๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๐ หลังจากทรงประกอบพิธีเฉลิมพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ซึ่งได้ต่อเติมขึ้นใหม่ แล้วทรงย้ายที่ประทับจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต กลับไปประทับที่พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต จนถึงปัจจุบัน

ทรงเฉลิมแล้วพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์และเครื่องอิสริยาชูปโภค สำหรับตำแหน่งสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ในงานพระราชพิธีฉัตรมงคล และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงอุทิศพระองค์ เพื่ออาณาประชาราษฎร์

บรรหาร ศิลปอาชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

นับเนื่องตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ สมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ทรงรับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคต ทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และต่อมาเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ทรงบรมราชาภิเษก ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” และทรงรับเฉลิมพระนามว่าพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร์สยามมินทรธาภิรัช บรมนาถบพิตร ตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบพระราชกรณียกิจ เพื่อความสุขสวัสดิ์แก่อาณาประชาราษฎร์มาโดยตลอดอันแสดงถึงพระมหากรุณาธิคุณที่มีต่อพสกนิกรเป็นล้นพ้นนับอเนกอนันต์ตลอดเวลาที่ทรงครองสิริราชสมบัติมาครบ ๕๐ ปี สมเป็นพระมหากษัตริย์ไทยในพระบรมราชจักรีวงศ์ที่มีความดีเด่น คือ ความรักในแผ่นดินและพสกนิกรเป็นที่ตั้ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน ตามพระราชปณิธานที่พระราชทานเมื่อขึ้นครองราชย์อย่างสม่ำเสมอไม่เปลี่ยนแปลง แม้เมื่อยามทรงพระประชวรก็ทรงรำลึกถึงพสกนิกร นับเป็นมหาศุภโชคของประชาชนชาวไทยที่ได้เกิดมาภายใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเป็นพระโอรสองค์ที่สามในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระราชสมภพ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ดินแดนแห่งเสรีภาพ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดพระราชทานพระนาม “ภูมิพลอดุลยเดช” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้ทรงกำลังอำนาจไม่มีอะไรเทียมในแผ่นดิน” เสมือนหนึ่งทรงทราบการณ์ในภายหน้าว่า จะทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงแผ่พระมหากรุณาแก่เหล่าอาณาประชาราษฎร์ให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข โดยอำนาจใดจะมาดบังมิได้

เมื่อทรงพระเยาว์ส่วนใหญ่ทรงศึกษาอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พ.ศ. ๒๔๘๘ ทรงตามเสด็จ ฯ พระบรมเชษฐาธิราชกลับประเทศไทย แล้วทรงมีโอกาสได้รู้จักชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในชนบทหลายแห่ง ได้แก่ นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร ฉะเชิงเทรา พระประแดง ปากเกร็ด และตามเสด็จสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชเยี่ยมลำแพิง ซึ่งในขณะนั้นมีความขัดแย้งกันระหว่างชาวจีนและชาวไทย การเสด็จเยี่ยมครั้งนี้จึงไม่ใช่ว่าเสด็จเยี่ยมธรรมดา แต่เพื่อสร้างความรักสามัคคีขึ้นในหมู่ประชาชน ครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงแสดงให้เห็นถึงพระเมตตาคุณที่ทรงใฝ่พระราชหฤทัยในอาณาประชาราษฎร์ ดังข้อความในพระราชหัตถเลขาถึงพระสหายขณะศึกษาอยู่ในยุโรปว่า “...เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนอยู่ในยุโรป ข้าพเจ้าไม่เคยตระหนักว่าประเทศของข้าพเจ้าคืออะไร และเกี่ยวข้องกับข้าพเจ้าแค่ไหน ไม่ทราบทราบจนกระทั่งข้าพเจ้าได้เรียนรู้ที่จะรักประชาชนของข้าพเจ้า เมื่อได้ติดต่อกับเขาเหล่านั้น ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าสำนึกในความรักอันมีค่ายิ่ง ข้าพเจ้าไม่เป็นโรคคิดถึงบ้านที่จริงจังอะไรนัก แต่ข้าพเจ้าได้เรียนรู้โดยการทำงานที่นี้ว่าที่ของข้าพเจ้าในโลกนี้คือการที่ได้อยู่ท่ามกลางประชาชนของข้าพเจ้า นั่นคือ คนไทย ทั้งปวง...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงประกอบพระราชกรณียกิจเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนตามพระราชปณิธานที่ทรงพระราชทานเมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์ตลอดรัชสมัย ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนประชาชนของพระองค์ท่านทั่วทุกภูมิภาคของประเทศอย่างทรงไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย และอาจกล่าวได้ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เสด็จพระราชดำเนินระยะทางที่ไกลที่สุดยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์พระองค์ใดๆ ในพระราชพงศาวดาร และในประวัติศาสตร์โลก

ทรงพระปรีชาสามารถ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย ทรงปฏิบัติบำเพ็ญพระราชกรณียวัตรตามพระราชอำนาจที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและจารีตโบราณราชประเพณี ตลอดจนหลักพระบวรพุทธศาสนา ในด้านการบริหารราชการแผ่นดิน พระองค์ทรงมีพระราชอำนาจที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

ประการแรก ทรงสถิตดำรงเป็นองค์พระประมุข พระราชทานความเห็นที่ทรงคุณค่าแก่รัฐบาล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นที่พึ่งของรัฐบาลในการให้คำปรึกษาและแนะนำ เมื่อต้องเผชิญปัญหาในการบริหารบ้านเมือง

ประการที่สอง ทรงสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของคณะรัฐมนตรีที่ได้ปฏิบัติกรโดยชอบ รวมทั้งทรงให้กำลังใจรัฐบาลในการดำเนินนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

ประการที่สาม ทรงตักเตือน ทักท้วงการกระทำของรัฐบาลกรณีทรงตระหนักถึงความเสียหายอันจะนำไปสู่ผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน

ประเทศไทยจึงเป็นประเทศที่โชคดีที่มีรัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบริหารประเทศอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเจริญรุ่งเรืองจนถึงถือเป็นประเทศที่ได้รับการพัฒนามากประเทศหนึ่งในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แม้บางครั้งเกิดวิกฤตการณ์ร้ายแรง ทำให้การพัฒนาสะดุดหยุดลงบ้างก็ช่วงสั้น ๆ ไม่กระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเท่าใดนัก ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากพระปรีชาสามารถแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ

ประการแรก ทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชนชาวไทยได้อย่างเหมาะสม ตามรัฐธรรมนูญไทยได้บัญญัติให้อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทยโดยมีองค์พระมหากษัตริย์เป็นประมุข และทรงใช้อำนาจนั้นเมื่อศึกษาข้อมูลในทางประวัติศาสตร์จะพบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงใช้อำนาจอธิปไตยแทนปวงชนชาวไทยได้อย่างเหมาะสมตามรัฐธรรมนูญกล่าวคือ หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตัดสินพระราชหฤทัยสละราชสมบัติ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล เนื่องจากทรงครองราชย์ตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ การบริหารราชการแผ่นดินจึงดำเนินการโดยคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แม้เมื่อพระชนมายุบรรลุนิติภาวะแล้ว ในพุทธศักราช ๒๔๘๘ ก็ประทับอยู่ในประเทศไทยเพียง ๗ เดือน ก็เสด็จลวรรคต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ซึ่งในขณะนั้นก็อยู่ในพระราชฐานะที่ค่อนข้างจะลำบากพระราชหฤทัย เพราะไม่มีแบบอย่างบรรทัดฐานจากนิตราษประเพณีที่เคยมีมาแต่กาลก่อน อย่างไรก็ตามเป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรทั่วไปว่า พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้อำนาจอธิปไตยได้อย่างเหมาะสมโดยพระราชกุศโลบายที่ทรงใช้การประนีประนอมบนความพึงพอใจของทุกฝ่ายได้อย่างถูกต้องอันเป็นอัจฉริยะภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้

ประการที่สอง พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ เพื่อเป็นครรถองการปฏิบัติของพสกนิกร แสดงถึงความเข้าใจพระราชหฤทัยในแต่ละเรื่องอย่างลึกซึ้ง ทรงแนะนำแนวทางที่ทรงคุณค่าแก่พสกนิกรทุกหมู่เหล่า ดังพระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนเนื่องในโอกาสวัน

ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๒๔ ว่า “ข้าราชการทุกฝ่ายมีหน้าที่เหมือนกันที่จะต้องตั้งใจชวนช่วยปฏิบัติงานด้วยความฉลาด รอบคอบให้สำเร็จลุล่วงตรงตามเป้าหมายโดยไม่ชักช้า และที่จะต้องร่วมกับชาวไทยทุกคนในอันที่จะอุ้มชูรักษาความดีในชาติให้ยืนยงมั่นคงอยู่กับผืนแผ่นดินไทย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่มีตำแหน่งสำคัญยิ่ง จะต้องปฏิบัติให้ดี ให้หนักแน่นให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผลงานที่สำเร็จขึ้น จากความร่วมมือและจากความบริสุทธิ์ใจ จักได้แผ่ไพศาลไปตลอดทั่วทุกหนแห่งยังความสุขความเจริญที่แท้จริงให้บังเกิดขึ้นได้ตามที่ปรารถนา” ซึ่งทรงชี้ให้เห็นถึงเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติงานของข้าราชการไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็ตาม

ประการที่สาม ทรงพระอัจฉริยภาพพิจารณาแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดภาวะคับขันในประเทศ ตามหลักการปกครองพระมหากษัตริย์ไม่ทรงข้องเกี่ยวกับการเมืองโดยตรงและทรงเป็นกลางทางการเมืองโดยปกติปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลที่จะแก้ไข และส่งเสริมความอยู่ดีกินดีของประชาชน แต่บางครั้งที่เกิดภาวะวิกฤติจนรัฐบาลไม่อาจแก้ไขปัญหานั้นได้แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชก็ทรงแก้ไขการนั้นด้วยพระองค์เอง ในภาวะเช่นนั้นพระองค์ทรงใช้พระบารมีและความจงรักภักดีของพลกนิกรทุกฝ่าย ช่วยกู้สถานการณ์อันวิกฤตินั้นเข้าสู่ภาวะปกติและทรงนำความสงบสุขมาสู่ประเทศทุกครั้งที่ผ่านมา ไม่ว่าในเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ หรือเหตุการณ์เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นต้น

ประการที่สี่ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาเพื่ออาณาประชาราษฎร์ อเนกอนันต์ การพัฒนาชนบทที่ทรงช่วยเหลือผู้ยากจนให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยที่ทรงสร้างความรักสามัคคีและความปรองดองขึ้นในชาติ ด้านการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ทรงมีพระราชประสงค์ให้คนและธรรมชาติอยู่ด้วยกันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน เป็นต้น พระราชกรณียกิจทุกด้านจะทรงศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แม้แต่ประชาชนที่เดือดร้อนถึงจะอยู่ห่างไกลเพียงใดก็เสด็จพระราชดำเนินไป และทรงใช้แผนที่ประกอบการจัดวางโครงการ ตลอดจนทรงทดลองจนชี้ชัดว่าเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแล้ว พระองค์จึงจะทรงขยายผลสู่ประชาชน

มหาดไทยร่วมเฉลิมพระเกียรติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นต่อพลกนิกร ทรงสร้างสรรคความอยู่ดีกินดีให้บังเกิดแก่ประชาราษฎร์ทุกหมู่เหล่า ตลอดเวลา ๕๐ ปีแห่งสิริราชสมบัติ ได้พิสูจน์ให้เห็นอย่างกระจ่างชัดว่า พระองค์ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงรักและห่วงใยต่อพลกนิกรถ้วนหน้า ทรงวางพระองค์ได้อย่างสง่างามในพระราชฐานะประมุขของประเทศ ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ภายใต้ครรลองของโบราณราชประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และด้วยพระปรีชาญาณของพระองค์ในการอำนวยความสุขสวัสดิ์ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทุกถิ่นแคว้น

ดังนั้นเนื่องในมหาวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๕ นี้ กระทรวงมหาดไทย โดยทุกหน่วยงาน ได้แก่ กรม สำนัก และรัฐวิสาหกิจในสังกัดจึงได้ร่วมกันจัดโครงการเฉลิมพระเกียรติรวม ๑๕๗ โครงการ (ข้อมูลเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๓๕) ซึ่งประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการเมืองและการปกครอง มีโครงการที่สำคัญ คือ โครงการก่อสร้างศูนย์ราชการมาบตาพุด เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ในชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด ก่อสร้างศูนย์ราชการแหลมฉบัง เฉลิมพระเกียรติ ฯ ครบ ๕๐ ปี ของชุมชนเมืองใหม่แหลมฉบัง ชลบุรี การจัดทำแบบแปลนมาตรฐานงานก่อสร้างของท้องถิ่นเฉลิมพระเกียรติ ฯ ครบ ๕๐ ปี การก่อสร้างศูนย์นโยบายกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ แขวงคลองสิบเขตหนองจอก กทม. การก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ โรงเรียนเทศบาลเฉลิมพระเกียรติ ฯ ครบ ๕๐ ปี การจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนของมหาดไทย เฉลิมพระเกียรติ ฯ ครบ ๕๐ ปี ของโรงเรียน ในสังกัด

เทศบาลเมืองพัทยา การเปิดบริการงานทะเบียนราษฎร ทะเบียนครอบครัวและบัตรประจำตัวประชาชนเฉลิมพระเกียรติ ฯ การฝึกอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เฉลิมพระเกียรติ ฯ ๗๕ จังหวัด การจัดตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ฯ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และโครงการจัดทำหนังสือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกับการปกครองไทยเฉลิมพระเกียรติ ฯ กรมการปกครอง เป็นต้น

๒. ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคง มีโครงการที่สำคัญ คือ โครงการศูนย์กู้ภัยจังหวัดเฉลิมพระเกียรติ ฯ โครงการกิจกรรมรวมน้ำใจ อปพร.เฉลิมพระเกียรติ ฯ ครบ ๕๐ ปี โครงการมวลชนบำเพ็ญประโยชน์เฉลิมพระเกียรติ ฯ เป็นต้น

๓. ด้านการพัฒนาชนบท และเขตเมือง มีโครงการที่สำคัญ คือ โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ฯ โครงการฟื้นฟูเมืองประชานิเวศน์ โครงการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเฉลิมพระเกียรติ ฯ โครงการก่อสร้างถนนเลียบชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉลิมพระเกียรติ ฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี เป็นต้น

๔. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีโครงการที่สำคัญคือ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ป่าชายทะเลด้านทิศตะวันออก โครงการกำจัดผักตบชวาเฉลิมพระเกียรติ ฯ คลองลัมพันธ์ สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ครองราชย์ครบ ๕๐ ปี จังหวัดฉะเชิงเทรา สวนเฉลิมพระเกียรติ ฯ บึงคลองมอญ จังหวัดชัยนาท และโครงการกำจัดสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว กรมการปกครองเฉลิมพระเกียรติ ฯ เป็นต้น

ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำต่างตระหนักดีว่าเป็นข้าราชการต่างพระเนตร พระกรรณ จะปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ สุจริต และมุ่งประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในวโรกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และขอตั้งจิตอธิษฐานอัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก ได้โปรดอภิบาลบำรุงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้ทรงพระเกษมสำราญ พระชนมายุยิ่งยืนนานสถิตเสถียรเป็นศูนย์รวมใจชาวไทยทั้งชาติสืบไปตราบนานเท่านาน.

ใต้ร่มพระบารมี

อารีย์ วงศ์อารยะ
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๓๙ คือ มหาวิโรกาลอันดีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเสด็จขึ้นครองราชย์ครบ ๕๐ ปี โดยไม่มีบุรพกษัตริย์ใด ๆ ทรงมีพระบุญญาบารมีเช่นนี้มาก่อน รัฐบาลได้กำหนดให้มีการจัดงานเฉลิมฉลองครั้งยิ่งใหญ่ เพื่อถวายเป็นราชสักการะและถวายชัยมงคล รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนทั่วประเทศได้แสดงความกตัญญูตงเวที และแสดงความจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งได้ทรงสร้างคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนอย่างอเนกอนันต์ พระมหากษัตริย์องค์แห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทยทั่วประเทศนั้นเป็นล้นพ้นอเนกอนันต์ นับแต่ที่พระองค์ท่านได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๙๓ ได้ทรงพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการในท่ามกลางมหาสันนิบาตนั้นว่า **“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** อันเป็นพระปฐมบรมราชโองการที่ได้ยังความซาบซึ่งมาสู่พลกนิกรโดยถ้วนหน้า นับแต่บัดนั้นเป็นต้นมาก็ทรงพระราชอุตสาหะปฏิบัติบำเพ็ญพระองค์เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่ความสงบร่มเย็นไปสู่ประชาชนทั่วทั้งประเทศ

นับเป็นการสมควรที่ปวงข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยในฐานะที่เป็นข้าพระบาททำงานต่างพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ควรที่จะได้ตั้งปณิธานวางเจตนาของตนว่าจะปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทย โดยการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทด้วยการปฏิบัติอย่างถูกต้องชอบธรรม หรืออาศัย “ธรรมะ” เช่นเดียวกับพระองค์ท่าน

ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยถือว่าได้ปฏิบัติงานต่างพระเนตรพระกรรณของพระมหากษัตริย์ ปกครองดูแลบ้านเมืองและชาวประชาด้วยความเมตตากรุณา จะเป็นทีศรัทธา เชื่อถือ ไว้วางพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์ตลอดมาตั้งแต่อดีต ในสมัยสุโขทัยพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพ่อขุน ข้าราชการเป็นลูกขุนช่วยราชการบ้านเมือง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดิน โดยมีข้าราชการใหญ่น้อยลดหลั่นลงไปเพื่อช่วยปกครองบ้านเมือง ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีการปฏิรูปการปกครองบ้านเมือง โดยจัดให้มีมณฑลเทศาภิบาล จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สร้างความเป็นเอกภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน ก็มีข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองด้วยความซื่อสัตย์ อุตุน อุตสาหะ เอื้ออารีต่อผู้เกี่ยวข้อง ยังผลให้ประชาชนทั้งหลายมีความสงบร่มเย็นเป็นสุขเรื่อยมา

ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ ภารกิจ ความรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ กระทรวงมหาดไทยยังคงรับผิดชอบการบริหารราชการในจังหวัด อำเภอ และในสภาวการณ์ ปัจจุบัน สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และการบริหารถึงแม้มีการเปลี่ยนแปลงไป ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยก็ยังเป็นหลักแห่งความหวัง และเป็นทีพึ่งพิงของคนทั้งชาติในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชนอยู่ดี กินดีต่างพระเนตรพระกรรณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นับเป็นความโชคดีของเหล่าข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ที่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงมีพระปรีชาล้ำเลิศ ทรงชี้แนะแนวทางการปฏิบัติตัว ปฏิบัติตน โดยกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนให้ปฏิบัติดังพระบรมราโชวาทที่ว่า

“การจะทำงานใด ๆ ให้สำเร็จ จะต้องทำด้วยความมั่นใจและด้วยความตั้งใจที่แน่วแน่ อย่า
ลังเลและท้อถอย และจงระลึกไว้เสมอว่า ถ้าได้ทำหน้าที่บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ประชาชนได้สมบูรณ์
ดีโดยทั่วถึงแล้ว ก็จะเป็นทางที่ดีที่สุดสำหรับป้องกันบรรเทาเหตุร้าย เนื่องจากการแทรกซึมบ่อน
ทำลาย”

ทั้งนี้ เพื่อสร้างความสุขสวัสดิแก่ทวยราษฎร์ ซึ่งทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท เมื่อครั้งวาระที่
กระทรวงมหาดไทยได้สถาปนา ครบ ๑๐๐ ปี ในวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕ โดยข้าราชการกระทรวงมหาดไทยได้
มีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญในฐานะเป็นกลไกทางสังคมในการสร้างแผ่นดินไทยให้เป็นแผ่นดินทอง เพื่อประโยชน์
สุขของประชาชนตามบทบาทหน้าที่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงพระราชทาน
พระบรมราโชวาทให้กับเหล่าข้าราชการกระทรวงมหาดไทยไว้ว่า “หน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย พุดอย่าง
รวบรัด คือการอำนวยความสะดวกสวัสดิแก่ทวยราษฎร์ และการอำนวยความสะดวกที่ทำอยู่นั้น อาจ
จำแนกตามประเภทงานได้เป็น ๔ ด้าน คือ การอำนวยความสะดวกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
การพัฒนาอาชีพและฐานะความเป็นอยู่ การพัฒนาจิตใจให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขและความสามัคคี
ปรองดอง และการให้การศึกษาเพื่อสร้างอนาคตที่แจ่มใส งานทั้ง ๔ ด้านยังจำแนกเป็นส่วนปลีก
ย่อยออกไปได้มากมาย ซึ่งต้องมีกรมกองต่าง ๆ รับผิดชอบไปปฏิบัติ ทั้งต้องพึ่งพิงอาศัยความร่วมมือ
จากกระทรวงทบวงกรมอื่นอย่างกว้างขวางและใกล้ชิดด้วย ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทุกฝ่าย
ทุกคนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดหลักปฏิบัติที่แน่นอนเป็นเครื่องยึดถือ หลักการอย่างแรกก็คือ ต้อง
ปฏิบัติงานให้ประสานสอดคล้องและดำเนินก้าวหน้าไปด้วยกัน เสมอกัน พร้อมเพรียงกันทุกฝ่าย
โดยมิให้ล้ำหน้าหรือล้ำหลังกว่ากัน อันจะเป็นเหตุให้งานชะงักงันหรือ เสียชว่น และเสียผล หลักการ
อย่างที่สอง คือต้องพยายามประสานงานกับทุกหน่วยงานด้วยความสมัคสมานและความเข้าใจอันดี
ต่อกัน ประการสำคัญ คือ จะต้องระมัดระวังปฏิบัติการทุกอย่างด้วยความสุจริตเที่ยงตรง ให้สมควร
และถูกต้องด้วยหลักวิชา กฎหมาย ความชอบธรรม โดยไม่มีอคติ”

ในการปฏิบัติราชการให้เกิดผลดีแก่ประชาชนนั้น จะต้องอาศัยหลายปัจจัยประกอบกัน แต่สิ่งที่ข้าราชการ
ทั้งหลายควรที่จะยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงานตลอดเวลา คือ พระบรมราโชวาทที่พระราชทานแก่
ข้าราชการพลเรือน เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๐ ที่ว่า “ข้าราชการที่สามารถต้องมีความรู้ครบ ๓ ส่วน
คือ ความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการ และความรู้คิดอ่านตามเหตุผล ตามความเป็นจริง ต้องมี
ความจริงใจ และความบริสุทธิ์ใจในงาน ในผู้ร่วมงานในการรักษาระเบียบแบบแผน ความดีงาม
ความถูกต้องทุกอย่างในแผ่นดิน ต้องมีความสงบ และหนักแน่นทั้งในกาย ในใจ ในคำพูด ต้อง
สำรวจดูความบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ แล้วปฏิบัติแก้ไขเสียโดยเร็วไม่ปล่อยให้เจริญงอกงาม
ทำความเสียหายให้แก่การกระทำ ความคิด และการงาน”

โดยทั้งนี้การปฏิบัติหน้าที่ที่ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ที่จะปกครองดูแลประชาชนต้องยึดมั่นให้
มากขึ้นในการปฏิบัติงานคือ “จะต้องระมัดระวัง ปฏิบัติการทุกอย่าง ด้วยความสุจริต เที่ยงตรง ให้สมควร
และถูกต้องด้วยหลักวิชา กฎหมาย ความชอบธรรม โดยไม่มีอคติ” กระทรวงมหาดไทย จึงได้กำหนด
ให้ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยยึดถือ “จรรยาบรรณมหาดไทย” ด้วยการยึดถือหลักปฏิบัติงานที่เกิดจากการ
น้อมนำพระบรมราโชวาทมาถือปฏิบัติ ดังต่อไปนี้คือ

๑. ความสุจริต ได้แก่ ความสุจริตทางกาย ความสุจริตทางวาจา และความสุจริตทางใจ

๒. ความถูกต้อง ได้แก่ ความถูกต้องตามหลักวิชา ความถูกต้องตามหลักกฎหมายและความถูกต้อง
ตามหลักความชอบธรรม

๓. ความไม่มีอคติ ได้แก่ ความไม่ลำเอียงเพราะรัก โลก โกรธ หลง

ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงครองราชย์ พระองค์มิได้ทรงทอดทิ้งประชาชน ทรงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พลสกนิกของพระองค์ ทรงให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในวาระโอกาสต่าง ๆ ควรที่พวกเราข้าราชการทุกคนได้ยึดถือเป็นแบบอย่างแนวทางในการปฏิบัติราชการสืบไป เมื่อข้าราชการทุกคนสามารถปฏิบัติตนได้ตามที่พระองค์ท่านทรงพระราชทาน ก็ถือได้ว่าเป็นการเจริญรอยตามพระยุคลบาทและสนองพระมหากรุณาธิคุณ แด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยในหมู่ข้าราชการและเนื่องในวโรกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ นี้ พวกเราข้าราชการกระทรวงมหาดไทยขอน้อมเกล้าถวายพระพรพระองค์จงทรงมีพระชนมายุยืนนาน และมีพระพลานามัยสมบูรณ์ทรงเป็นมิ่งขวัญกำลังใจและฉัตรชัยปกป้องปวงพลสกนิกชาวไทยให้ร่มเย็นเป็นสุขด้วยพระเมตตาบารมี และพระมหากรุณาธิคุณสืบไปตราบนิรันดร์

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย

ชวงค์ ฉายะบุตร
อธิบดีกรมการปกครอง

ประเทศไทยตั้งแต่ครั้งโบราณกาล พระมหากษัตริย์คือศูนย์รวมอาณาจักรในการปกครองโดยทรงมีอำนาจสิทธิขาดในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว ด้วยอิทธิพลของศาสนาพุทธ พระมหากษัตริย์ในอดีตกาลมิได้ทรงใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ตรงกันข้ามทุกพระองค์ล้วนทรงใช้อำนาจด้วยทศพิธราชธรรม ซึ่งตามประวัติศาสตร์ของชาติไทยมีพระมหากษัตริย์ที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่บ้านเมือง ซึ่งในที่นี้ขอยกตัวอย่างเพียงบางพระองค์คือสมัยกรุงสุโขทัย มีพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ผู้ทรงสร้างอาณาจักรไทยในยุคแรกให้เป็นปึกแผ่น ทรงเป็นผู้ค้นคิดลายสือไทยให้เราใช้อ่านเขียนอยู่จนทุกวันนี้ สมัยกรุงศรีอยุธยา เรามีสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ผู้เป็นยอดนักรบกองทัพเอกราชของไทยได้ให้รอดพ้นจากการเป็นทาสของข้าศึก และเรามีสมเด็จพระนารายณ์มหาราชผู้เป็นยอดนักรบกองทัพเอกราชของชาติให้พ้นภัยจากชาติมหาอำนาจ นักล่าเมืองขึ้น สมัยกรุงธนบุรี มีพระเจ้าตากสินมหาราช ผู้ทรงกองทัพเอกราชของชาติไว้เป็นครั้งที่สอง สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงเป็นยอดนักรบ เป็นแรงสำคัญของพระเจ้าตากสินในการกองทัพเอกราช และทรงเป็นปฐมบรมกษัตริย์ผู้ประดิษฐานพระบรมราชวงศ์จักรีมีพระมหากษัตริย์สืบสันตติวงศ์มาจนถึงทุกวันนี้ และมีพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือพระปิยมหาราชผู้ทรงเลิกทาส และนำความเจริญสมัยใหม่เทียบทันอารยประเทศมาสู่ประเทศไทย พระมหากษัตริย์พระองค์อื่นๆ นอกจากที่ได้กล่าวพระนามมานี้ก็ล้วนได้แต่ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่บ้านเมืองเป็นอันมากมายแล้วทั้งสิ้นไทยเราจึงถวายความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ทุก ๆ พระองค์มาตลอด จนเป็นที่ยอมรับแล้วว่า “ประเทศไทยเรานี้จะขาดองค์พระมหากษัตริย์หาได้ไม่ เมื่อมีประเทศไทยก็ต้องมีพระมหากษัตริย์อยู่คู่กัน” แม้แต่รูปการปกครองบ้านเมืองจะเปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตยก็ตาม

พระมหากษัตริย์ผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

นับตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลากว่า ๖๓ ปีเศษ อาจกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นผู้เปลี่ยนแปลงและทรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญพระองค์แรก แต่เนื่องจากรัชกาลของพระองค์ไม่ยืนยาว ด้วยทรงสละราชสมบัติเสียก่อน จึงยังไม่ทันได้ทอดพระเนตรการพัฒนาทางการเมืองการปกครองที่ทรงเปลี่ยนแปลงได้เลย ส่วนรัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลก็มีช่วงระยะเวลาสั้นมาก พระองค์แทบจะไม่ได้มีบทบาททางการเมืองเลย เพราะยังทรงพระเยาว์ และจะต้องทรงศึกษาอยู่ จึงต้องมีคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดินปฏิบัติพระราชภารกิจแทน ครั้นทรงศึกษาสำเร็จยังไม่ทันได้ทรงปรับปรุง และบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ทรงรับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์ต่อมา พระองค์ทรงมีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะพระองค์ทรงอยู่ในราชสมบัติถึง ๕๐ ปีแล้ว เหตุการณ์เปลี่ยนแปลง

ครั้งสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ของระบอบประชาธิปไตยก็เกิดขึ้นในรัชกาลนี้ ประกอบกับพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญนั้นมีจำนวนมากและอเนกประการ

ฐานะของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย จึงอาจประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. ฐานะของพระมหากษัตริย์ในทางกฎหมาย
๒. ฐานะของพระมหากษัตริย์ในทางนิติราชประเพณีและราชธรรม
๓. ฐานะของพระมหากษัตริย์ท่ามกลางพลกนิกร
๔. ฐานะของพระมหากษัตริย์ท่ามกลางสังคมแห่งรัฐต่างประเทศ

ฐานะของพระมหากษัตริย์ในทางกฎหมาย

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้องค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใดๆ มิได้ พระองค์ทรงเป็นพุทธมามกะ และอัครศาสนูปถัมภก ตลอดจนพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นจอมทัพไทย พระองค์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานพระราชอิสริยาภรณ์ ในกรณีพระมหากษัตริย์ไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ด้วยเหตุใดก็ตาม จะได้มีการแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยทางรัฐสภา ซึ่งหมายความว่ากฎหมายใด ๆ ซึ่งรัฐสภาลงมติเห็นชอบแล้วนั้น นายกรัฐมนตรีต้องนำทูลเกล้าทูลกระหม่อม เพื่อลงพระปรมาภิไธย เมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ก็ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายได้โดยมีนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีท่านใดท่านหนึ่งเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารโดยผ่านทางคณะรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี รัฐบาลเป็นรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดยการถวายคำแนะนำของประธานรัฐสภา และทรงแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี โดยการถวายคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ทรงมีพระราชอำนาจแต่งตั้งและให้ข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีหรือเทียบเท่าพ้นจากตำแหน่ง

พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการ คืออำนาจวินิจฉัยข้อกฎหมายและพิจารณาพิพากษาอรรถคดี โดยผ่านทางคณะผู้พิพากษา ผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในพระปรมาภิไธยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฐานะของพระมหากษัตริย์ในทางนิติราชประเพณีและราชธรรม

ฐานะของพระองค์ในทาง นิติราชประเพณี และราชธรรม อันหมายถึงพระบรมราชวินิจฉัย และประเพณีการปกครองแผ่นดินไทย ที่บรรพชนกษัตริย์ทรงถือปฏิบัติติดต่อกันมาช้านาน เป็นเครื่องกำหนดตลอดมาทุกยุคทุกสมัยนั่นเอง นับตั้งแต่การก่อร่างสร้างตัวเป็นประเทศไทยมาจนถึงปัจจุบันเรามีพระมหากษัตริย์สืบราชสันตติวงศ์มาตลอดไม่ขาดสาย ทำให้วัฒนธรรมของชาติและความมั่นคงของประเทศเป็นปึกแผ่นแน่นหนา ช่วยให้ระบบการเมืองและสังคมมีแบบแผนและมีเสถียรภาพที่มั่นคง แม้ว่าแต่เดิมพระมหากษัตริย์จะทรงอยู่ในฐานะทั้ง “เจ้าชีวิต” และ “เจ้าแผ่นดิน” ก็หาใช่ว่าจะทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาด ทรงกระทำการสิ่งใดได้ตามพระราชหฤทัยเสมอไปไม่ ทั้งนี้ เพราะมีนิติราชประเพณี อันมีความหมายถึงพระบรมราชวินิจฉัยและประเพณีการปกครองแผ่นดินที่บรรพชนกษัตริย์ไทยทรงถือปฏิบัติติดต่อกันมาช้านานเป็นเครื่องกำหนดตลอดมาทุกยุคทุกสมัย และมีการเปลี่ยนแปลง

ตามความเหมาะสมสถานการณ์บ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย นอกจากนี้พระมหากษัตริย์พระองค์เองได้เปลี่ยนแปลงแก้ไขนิติราชประเพณี เพื่อประโยชน์สุขโดยส่วนรวมของประชาชน พระองค์ยังต้องยึดมั่นในธรรมะ สำหรับพระมหากษัตริย์อันประกอบด้วย ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุธรรม จักรวรรดิวัตร เป็นต้น จะเห็นได้ว่า นิติราชประเพณีเป็นเครื่องกำหนดฐานะของพระมหากษัตริย์มาทุกยุคทุกสมัยเพื่อประโยชน์สุขของมหาชนนั่นเอง

ฐานะของพระมหากษัตริย์ท่ามกลางพลสภานิกร

ฐานะของพระองค์ ท่ามกลางพลสภานิกร เป็นความผูกพันระหว่างพระมหากษัตริย์กับพลสภานิกร ซึ่งมีมาช้านานแล้วตั้งแต่อดีตสมัย อาทิ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงปลอมพระองค์เป็นสามัญชนออกไปทรงตรวจทุกข์สุขของประชาชน ความผูกพันนั้นนับวันก็ยิ่งแน่นแฟ้นขึ้นเป็นลำดับจนมาถึงรัชกาลปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ประชาชน คือผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงโปรดปราน และเป็นผู้เข้าเฝ้าใกล้ชิดติดเบื้องพระยุคลบาทและทรงห่วงใยมากที่สุด ถ้ามีโอกาสจะทรงออกเยี่ยมเยียนประชาชนอันเป็นที่รักของพระองค์ ไม่ว่าหนทางจะอยู่ใกล้หรือไกล ทูรกันดารเพียงใดก็ตาม จึงกล่าวได้ว่า พระมหากษัตริย์ไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตยฐานะของพระมหากษัตริย์กับประชาชนผู้เป็นพลสภานิกรนั้น ต่างฝ่ายต่างก็มีความผูกพันซึ่งกันและกันจนไม่สามารถจะแยกกันได้ พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันก่อสายใยระหว่างพระองค์กับประชาชนและเป็นสิ่งที่ทรงประพุดติเสมอมา คือ

“จะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ด้วยเหตุนี้พระองค์จึงเสด็จพระราชดำเนินไปตามภาคต่าง ๆ ทุกพื้นที่ไม่ว่าจะมีอันตรายเพียงใด เพียงเพื่อให้ได้ทรงทราบทุกข์ สุข และพระราชทานพระบรมราโชบายเคราะห์ให้แก่ประชาชน ซึ่งไม่จำกัดฐานะเพศ วัย โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ นักการเกษตร นักวิชาการอื่น ๆ ตามเสด็จ หากมีปัญหาจะทรงช่วยประชาชนได้ทันทีก็จะทรงช่วย หากไม่อาจกระทำได้ในขณะนั้นก็จะทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้ส่งปัญหาไปยังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการต่อไป จะเห็นได้ว่า ความผูกพันที่พระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยที่มีต่อประชาชนได้ก่อความผูกพันในความเป็นอยู่และประโยชน์ของประชาชนนั่นเอง

ฐานะของพระมหากษัตริย์ท่ามกลางสังคมแห่งรัฐ

ฐานะพระมหากษัตริย์ไทย ท่ามกลางสังคมแห่งรัฐ เนื่องจากรัฐต่าง ๆ ในโลก จะต้องมีการติดต่อสมาคมกันซึ่งผลแห่งการติดต่อดังกล่าวนั้น ย่อมก่อให้เกิดสังคมนานาชาติขึ้น เมื่อรัฐมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ก็จำเป็นต้องคิดหาวิธีจะแสดงความประสงค์ของตนให้อีกรัฐหนึ่งทราบ โดยแสดงจากสิ่งซึ่งเป็นสัญลักษณ์ แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ อันได้แก่ ประมุขของรัฐซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าในบรรดาประมุขของรัฐนั้นพระมหากษัตริย์มีฐานะและความเชื่อถือในหมู่ประชาชนมากกว่า ทั้งนี้ เพราะชาติตระกูล พระบารมี และการวางพระองค์เป็นกลางทางการเมือง นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงเป็นผู้สร้างสันติภาพเกียรติศักดิ์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอีกด้วย

พลสภานิกรขอถวายความจงรักภักดี

ในฐานะที่ประเทศไทย มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจึงกล่าวได้ว่า “พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตยก็คือประมุขของประเทศ ซึ่งพระองค์ทรงเป็นผู้แทนของปวงชน

ชาวไทย ในการใช้อำนาจอธิปไตยทางรัฐสภา ทางคณะรัฐมนตรี และศาล ทรงมีพระราชอำนาจและพระราชภารกิจดังที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์องค์ปัจจุบันของไทย คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นที่รักอย่างยิ่งของบรรดาพลสกนิกของพระองค์ เพราะพระองค์ทรงรักใคร่ห่วงใย อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์เป็นที่สุด พระองค์ทรงเป็นพระผู้เอื้ออำนวยความสงบร่มเย็นทั้งด้นร้อนผ่านทุกข์เข็ญแก่พลสกนิก เมื่อมีมหันตภัยมากล้ากราย ทั้งทรงเป็นศูนย์รวมผองไทยทั้งชาติอีกด้วย

ในพระราชวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงครองสิริราชสมบัติเป็นปีที่ ๕๐ ซึ่งถือเป็นมหามงคลสมัยกาญจนาภิเษก ผองข้าพระพุทธเจ้าข้าราชการกรมการปกครอง และพลสกนิกทั่วหล้าขอถวายความจงรักภักดีขอพระองค์จงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท

สมศักดิ์ ศรีวรรณะ

รองอธิบดีกรมการปกครอง

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์ รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองราชสมบัติมานานกว่าบุรพกษัตริย์ พระองค์ใด ๆ ในประวัติศาสตร์ไทย ตลอดรัชกาลพระองค์ทรงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ทรงถือเอาทุกข์สุขของราษฎรประดุจดั่งทุกข์สุขของพระองค์เอง ทรงห่วงทวยราษฎรในทุกถิ่นที่ ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีพื้นที่ใดที่พระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปไม่ถึง พระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปทั่วแผ่นดินไทยอย่างแสงตะวัน ให้ความสว่างและอบอุ่น ฉายส่องไม่เลือกที่ ทั้งในปราสาทราชฐานและบ้านของยากจนใจเสมอกันทั้งนั้น”

ด้วยพระราชจริยวัตรอันอุดมไปด้วยความอดุสสาหะ พระปรีชาสามารถ และ สายพระเนตรอันยาวไกล พระองค์ทรงประกอบพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุข และความเจริญรุ่งเรืองเป็นปึกแผ่นแก่ราษฎรและประเทศชาติ แม้ในชุมชน เมือง ซึ่งบริหารจัดการโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น พระองค์ก็ทรงมีพระราชดำริช่วย แก้ไขปัญหาของชุมชนเมืองเหล่านี้้อยู่เนือง ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ที่มีฐานะของท้องถิ่นในรูปพิเศษ และเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางทางการค้า การพาณิชย์ และการบริหาร ของประเทศ พระองค์ทรงช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนมาโดยตลอด สมควรที่พวกเราเหล่าผู้บริหาร และพนักงานขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ได้นำเอาแนวพระราชดำริต่าง ๆ ไปขยายผลในพื้นที่ที่รับผิดชอบไม่ว่าเทศบาลหรือสุขาภิบาล เป็นต้น อันเป็นการตามรอยเบื้องพระยุคลบาทสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น และเป็นการบำเพ็ญตนเพื่อเป็นพระราชกุศลเนื่องในพระราชวโรกาสมงคลสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

พระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้น

พระราชกรณียกิจในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีมากมายที่ทรงพระราชทานแก่พสกนิกร โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจในเขตชุมชนเมืองที่จะกล่าวถึงนี้ ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งในพระมหากษัตริย์คุณที่มากมายเป็นล้นพ้นเท่านั้น กล่าวคือ

๑. ทรงแก้ไขความเดือดร้อนที่เกิดแก่พสกนิกรในกรุงเทพมหานครด้วยความห่วงใย เมื่อเกิดภัยธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา ดังที่เกิดภาวะน้ำท่วมพื้นที่ฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครอย่างหนักในปี ๒๕๒๓ ก็เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพความเสียหาย อีกทั้งได้โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกรมชลประทานและกรุงเทพมหานคร เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานพระราชดำริในการเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเลตามแนวคลองฝั่งตะวันออก ให้มีการกำหนดพื้นที่สีเขียวป้องกันการขยายตัวของเมือง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ให้น้ำท่วมผ่านไป สร้างระบบป้องกันน้ำในเขตชุมชน ปรับปรุงบึงขนาดใหญ่ให้เป็นที่เก็บกักน้ำ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วมขังในอนาคต

โครงการตามพระราชดำริยังมีทันแล้วเสร็จ ใน ๒ ปี ต่อมาเกิดน้ำท่วมบริเวณชอยศูนย์วิจัยและลาดพร้าว ก็โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าเฝ้าฯ ทูลเกล้าฯ รับพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาเกิดฝนตกหนักในตอนปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และเกิดวิกฤติการณ์ใหญ่ของชาวกรุงเทพมหานครอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเกิดน้ำท่วมขังนานถึง ๔-๕ เดือน ไม่สามารถระบายน้ำฝนลงสู่ทะเลได้ทันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระอุทสาหะเสด็จ ฯ ออกตรวจพื้นที่ด้วยพระองค์เองถึง ๖ ครั้ง ทั้งทางเฮลิคอปเตอร์ ทางรถยนต์ เรือท้องแบน และทรงพระราชดำเนินด้วยพระบาท เพื่อทรงหาข้อมูลประกอบพระราชดำริ ทุกครั้งที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไป ได้พระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาที่แต่ละจุดแก่บรรดาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้วยพระองค์เอง

กรุงเทพมหานครต้องประสบกับวิกฤติการณ์อย่างหนักอีกครั้งหนึ่งในตอนปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๘ เนื่องจากน้ำฝนที่ตกอย่างหนักในภาคเหนือได้ไหลเอ่อล้นตลิ่งแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าท่วมบ้านเรือนของประชาชนเกือบทุกพื้นที่ของกรุงเทพฯ ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วงในความเดือดร้อนของราษฎร แม้พระวรกายอยู่ระหว่างการพักฟื้นเพราะพระโรคพระหทัย ก็ทรงโปรดเกล้า ฯ ให้ผู้เกี่ยวข้องได้แก่กรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการจังหวัดจากจังหวัดในเขตปริมณฑลกรุงเทพฯ ฯ คือ นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากกรมชลประทานเข้าเฝ้า ฯ รับพระราชทานพระราชดำริในการเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเล

โครงการพระราชดำริที่ทรงคุณค่า และนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณต่อประชาชนในกรุงเทพมหานครในครั้งนี้ คือ โครงการแก้มลิง ซึ่งเป็นโครงการรองรับน้ำหลากก่อนสูบลงทะเล โดยในหลักการของโครงการนี้ จะมีการขุดบึงขนาดใหญ่ไว้ที่ชายทะเล (บริเวณคลองสรรพสามิต) สูบน้ำในบึงให้แห้งเมื่อฝนตกก็รับน้ำที่มีจำนวนมากให้พื้นที่เอาไว้ ในช่วงที่น้ำทะเลหนุนสูงก็ปิดประตูระบายน้ำ ส่วนในช่วงน้ำทะเลลดต่ำก็เปิดประตูระบายน้ำออก ทำให้สามารถใช้น้ำได้ทุกฤดูกาล

นอกจากนี้พระองค์ท่านทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์เสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนที่ประสบภัย พระราชทานเครื่องอุปโภคบริโภค และเรือบ้าน เพื่อช่วยบรรเทาทุกข์ทำให้พลสกนกรชาบซึ่งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นอย่างยิ่ง

๒. ทรงห่วงใยพลสกนกรทุกหมู่เหล่าโดยเฉพาะตามชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร ที่ต้องประสบกับปัญหาของน้ำเน่าเสียตามลำคลองและแหล่งน้ำต่าง ๆ ทรงมีพระราชดำริว่าควรใช้วิธีการนำน้ำดีช่วยผลักดันน้ำเน่าเสียออกไป ทำให้น้ำเน่าเสียมีสภาพเจือจางลงโดยใช้น้ำดีจากแม่น้ำเจ้าพระยาและแหล่งน้ำภายนอกผันเข้าสู่ลำคลอง และไปออกที่ปลายลำคลองอีกด้านหนึ่ง ระบบน้ำไหลวนนี้จะช่วยระบายน้ำโสโครกออกจากแหล่งชุมชนได้ ได้พระราชทานพระราชดำริให้ทดลองพัฒนาบึงมักกะสันให้เป็นแหล่งกรองน้ำโดยวิธีธรรมชาติ โดยการผักตบชวา ส่วนที่คลองลาดพร้าว นั้น โครงการบึงพระราม ๙ ได้เริ่มทำการทดลองกำจัดน้ำเน่าเสีย โดยการเติมอากาศแก่น้ำ แล้วปล่อยให้ตกตะกอนก่อนจะระบายออกไป

นอกจากนี้โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยามฝั่งธนบุรีนั้นมักจะประสบปัญหาน้ำท่วมขังอยู่เป็นประจำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยปัญหาที่น้ำฝนและน้ำจากแม่น้ำไหลเข้ามาปะปนกับน้ำโสโครกและน้ำทิ้งจากอาคารต่าง ๆ ซึ่งมีเชื้อโรค หรือสารเคมีเจือปนจึงได้พระราชทานพระราชดำริให้วางแผนป้องกันแบบประหยัดโดยการสร้างบ่อพักน้ำเป็นจุด ๆ ตามส่วนต่าง ๆ ของโรงพยาบาล แล้วใช้เครื่องสูบน้ำทิ้ง และมีระบบประตูน้ำกั้นน้ำไหลย้อนกลับเข้ามา

๓. ทรงมีพระราชดำริแก้ไขปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากสภาพการจราจรในกรุงเทพฯ ฯ ได้ติดขัดมากขึ้นไม่มีที่ท่าจะบรรเทา ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงสนพระราชหฤทัยในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาโดยพระราชทานแนวพระราชดำริในการบรรเทาปัญหาการจราจรที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงมีออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ๕ ประการประกอบด้วย

(๑) เคารพกฎจราจร ให้ผู้ใช้รถใช้ถนน เคารพกฎหมาย เคารพกฎจราจรและมีวินัยในการใช้รถใช้ถนน

(๒) ใช้จักรยานยนต์เคลื่อนที่เร็ว ไปแก้ปัญหาจุดที่ทำให้การจราจรติดขัดเปรียบเสมือนรถจักร-
ยานยนต์นำขบวน เมื่อเห็นรถติดรถจักรยานยนต์ก็เข้าไปแก้ไขขบวน ก็ไปได้

(๓) ดูแลถนนให้รถเคลื่อนตัว มีความเร็วตามความเหมาะสม ไหลไปเรื่อย ๆ ไม่หยุด

(๔) ถนนตรงจุดที่เป็นคอขวดต้องพยายามให้รถเคลื่อนที่ไปได้เหมือนเทน้ำออกจากขวด

(๕) ขอความร่วมมือจากประชาชน ให้ช่วยกันแก้ปัญหา นอกจากนี้ได้พระราชทานพระราชทรัพย์
ส่วนพระองค์ เพื่อจัดหาพาหนะให้กับตำรวจจราจร การขยายถนนราชดำเนินต่อเชื่อมกับสะพานสมเด็จพระ-
ปิ่นเกล้า เพื่อให้รถวิ่งไปมาได้สะดวกมากขึ้น รวมทั้ง

๔. ทรงนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย
โดยได้พระราชทานเงินทุนจากมูลนิธิชัยพัฒนาให้กรมชลประทานนำไปวิจัยและจัดสร้างเครื่องมือกลเติมอากาศ
ที่บ่อน้ำแบบหมุนช้า (กังหันชัยพัฒนา) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเครื่องกลเติมอากาศแบบเป่าหมุนใต้น้ำของ
กรมชลประทาน กับเครื่องเติมอากาศให้น้ำเสียแบบหัวฉีดของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
เพื่อจะได้ปรับปรุงให้บรรเทาน้ำเน่าเสียในที่ต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นพระราชกรณียกิจในพระองค์ที่ทรงแสดงถึงสาย
พระเนตรที่ยาวไกล ในการแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อม อันเป็นปัญหาใหญ่ของโลกทุกวันนี้มิใช่มีผลกระทบเพียง
ประเทศใดประเทศหนึ่งโดยลำพัง

พระราชจริยวัตรอันงดงาม

พระราชจริยวัตรในการประกอบพระราชกรณียกิจ นับตั้งแต่พระองค์ทรงครองราชย์ได้บ่งบอกถึงแนว
ปฏิบัติราชการให้กับผู้เกี่ยวข้องกับกิจการท้องถิ่นที่จะต้องตามรอยเบื้องพระยุคลบาท คือ

ประการแรก ทรงรักและห่วงใยพลสกนิกร พระราชหฤทัย อันเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณนับเป็นที่
ประจักษ์แจ้งแก่ปวงประชาชนที่ได้เห็นพระองค์ทรงถือเอาทุกข์สุขของราษฎรเป็นทุกข์สุขของพระองค์เสมอมา
ในพระราชนิพนธ์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่หนังสือ “วงวรรณคดี” ฉบับเดือนสิงหาคม
๒๕๕๐ ทรงกล่าวถึงวันที่จะเสด็จ ฯ ไปสวีเดนแลนด์ ในระหว่างทางได้มีผู้ร้องขึ้นมาดัง ๆ ว่าอย่าทิ้งประชาชน”
พระองค์ทรงอยากร้องตอบไปว่า “ถ้าประชาชนไม่ทิ้งข้าพเจ้าแล้ว ข้าพเจ้าจะทิ้งอย่างไรได้...” รวมทั้งข้อความ
ในพระราชหัตถเลขาถึงพระสหายเมื่อครั้งที่ยังทรงศึกษาอยู่ในยุโรปตอนหนึ่งว่า

“...ข้าพเจ้าได้เรียนรู้ โดยการทำงานที่เห็นว่า ที่ของข้าพเจ้าในโลกนี้ คือการอยู่ท่ามกลางประชาชนของ
ข้าพเจ้า นั่นคือ คนไทยทั้งปวง...”

พระราชหฤทัย ที่เปี่ยมล้นด้วยพระเมตตากรุณา จึงปรากฏออกมาเป็นพระราชปณิธานที่ว่า “เราจะ
ครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

ประการที่สอง ทรงทุ่มเทพระวรกายและพระปัญญาในการแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนโดยทรง
ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ในนิตยสาร Far Eastern Economic Review ฉบับที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๓๕ ได้
เขียนถึงพระราชจริยวัตรในพระองค์ว่าทรงช่วยเหลือทุกข์สุขของประชาชนโดยทรงไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย
กล่าวคือ หลังจากพระองค์ได้รับฎีกาจากพระภิกษุรูปหนึ่งว่าชาติแคลนน้ำกินน้ำใช้ พระองค์ได้เสด็จพระราช
ดำเนินไปโดยขบวนรถตามเส้นทางแคบ ๆ เข้าไปในป่าลึก ท่ามกลางความร้อนระอุยามบ่าย แล้วเสด็จพระราช
ดำเนินไปด้วยพระบาทเลี้ยวลดผ่านภูเขาเตี้ย ระยะทาง ๒.๒ กิโลเมตร เพื่อเสด็จ ฯ ไปรับฟังปัญหาความเดือดร้อน
ในเรื่องนี้เป็นเพียงตัวอย่างในพระราชจริยวัตรในพระองค์ ที่ทรงอุทิศพระวรกายและพระราชหฤทัยให้แก่การ
บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของทวยราษฎร์ อย่างมิได้ทรงย่อท้อ แม้จะต้องเสด็จพระราชดำเนินไปในเขตที่มีภัยอันตราย

สุดแสนที่จะทุรกันดารเพียงใด เพื่อทรงเป็นที่พึ่งของราษฎรผู้ยากไร้เมื่อยามมีทุกข์ทั้งชาวไทยพื้นราบ หรือชาวไทยภูเขาทุกหมู่เหล่า

ประการที่สาม ทรงป้องกันและแก้ไขปัญหามีแผนและทรงคำนึงถึงความเหมาะสม ในการแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงวางแผนโดยมีแผนที่ประกอบกับทรงมีพระราชดำรัส ชักถามชาวบ้าน และทรงปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่ตามเสด็จ แล้วจึงจัดทำเป็นโครงการช่วยเหลือ โครงการที่ พระองค์ทรงตัดสินพระทัยดำเนินการพระองค์จะทรงให้การสนับสนุนโครงการเหล่านั้นอย่างเต็มที่ โดยทรงปรึกษา หาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญก่อน แล้วจึงทรงพิจารณาดำเนินโครงการ ที่ทรงมีความชำนาญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้การ ช่วยเหลือก็เพื่อให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำภาคิณฑามาเปรียบเทียบว่า “เราไม่ควรให้ปลาแก่เขา แต่ควรจะให้เบ็ดตกปลา และสอนให้พวกเขารู้จักวิธีตกปลาจะดีกว่า”

ประการที่สี่ ทรงประสานและทรงปลุกเร้าให้ทุกคนเข้าช่วยแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำเสมอว่า การประสานงานเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้สามารถ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประองคองกัน โดยระดมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กองที่เกี่ยวข้องมาให้ความ อนุเคราะห์ประชาชน เพื่อเป้าหมายที่สำคัญปลายทางคือประชาชนจะได้รับประโยชน์และเส้นทางของผู้เป็น เจ้าหน้าที่จะให้ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว

ประการที่ห้า ทรงปฏิบัติพระองค์ภายใต้ขนบธรรมเนียมราชประเพณี และทรงประพฤติพระองค์อยู่ใน ทศพิธราชธรรม พระราชสังคหวัตถุ ๔ และจักรวรรดิวัตร ๑๒ โดยทรงยึดอยู่ในธรรมเหล่านี้ อย่างแน่นแฟ้น และทรงสนพระทัยศึกษาธรรมของพระพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้งและทรงใช้ธรรมเหล่านี้ในการดำเนินพระบรมราชาบาย และพระราชดำริต่าง ๆ

ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกรณียกิจในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแก่ประชาชนในชุมชน เขตเมือง ทั้งด้านการแก้ไขปัญหาสาธารณภัย การแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย การแก้ไขปัญหามลพิษ และการใช้ เทคโนโลยีมาแก้ไขปัญหาลังคมได้อย่างเหมาะสม ถึงแม้จะเกิดในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แต่ในท้องถิ่นอื่น ๆ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวก็ได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น สมควรที่เหล่าผู้บริหารและพนักงานท้องถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วน เกี่ยวข้องจะต้องนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติงานทั้งในแนวทางป้องกันไม่ละให้เกิดปัญหาและแก้ไขปัญหามี อยู่ให้ลดน้อยลง รวมทั้งปฏิบัติตนด้วยความมุ่งมั่น สร้างประโยชน์ให้กับประชาชน ทูมเทแรงกายแรงใจในการ ทำงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นระบบประสานงานกับทุกฝ่าย สร้างผลงานที่เป็นประโยชน์และสร้าง ความอยู่ดีกินดีแก่ประชาชน และที่สำคัญเป็นการบำเพ็ญคุณความดี เป็นพระราชกุศลถวายพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นที่รักยิ่งของเรา เนื่องในพระราชวโรกาสมงคลสมัยที่พระองค์ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

พระราชบัญญัติเป็นประมุขแห่งมวลชน

ประสาณ สุขรังสรรค์

รองอธิบดีกรมการปกครอง

ประเทศไทยนับแต่อดีตกาล เป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และได้มีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด อย่างไรก็ตามเนื่องจากการเร่งรัดพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ได้ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรธรรมชาติ เนื่องจากการขาดการวางแผนที่ชัดเจนในการใช้และการอนุรักษ์ และเป็นผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ทั้งดิน แร่ธาตุ ป่า สัตว์ป่า และแหล่งน้ำ ทั้งนี้เพราะเมื่อป่าถูกบุกรุกทำลาย ก็เกิดการพังทลายของดินไหลลงสู่แม่น้ำลำคลอง แล้วก่อให้เกิดความตื้นเขิน หน้าดินที่อุดมด้วยปุ๋ยธรรมชาติ ถูกน้ำชะไปโดยปราศจากสิ่งกีดขวาง ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ แห่งแล้งแต่กระแห่งไม่เหมาะต่อการเพาะปลูกอีกต่อไป นอกจากนี้ทรัพยากรสัตว์ป่าและสัตว์น้ำก็ถูกล่า ทั้งเพื่อเป็นอาหาร ทำเป็นเครื่องประดับหรือเพลิดเพลิน ทำให้ปริมาณของสัตว์เหล่านี้ลดลง จนกระทั่งบางชนิดได้สูญพันธุ์ไป เช่น โคปสี เป็นต้น

งานด้านการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากจะอยู่ในความรับผิดชอบของทางราชการโดยตรงแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชองค์พระประมุขแห่งมวลชน ทรงตระหนักและทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ ซึ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ดีกินดีของราษฎร โดยมุ่งพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติแบบยั่งยืน

แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

พระราชดำริด้านการพัฒนาเพื่อความร่มเย็นเป็นปกติสุขของมวลชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะต้องมีการปรับปรุงและดัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด ดังกระแสพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๑๒ ที่ว่า

“การที่เราวางโครงการพัฒนาต่าง ๆ ขึ้น และเร่งรีบดำเนินการอยู่ในเวลานี้ ก็เพื่อปรับปรุงสิ่งที่เสียอยู่แล้ว ซึ่งเป็นทรัพยากรตามธรรมชาติ ให้สามารถอำนวยประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนส่วนรวมให้ได้มากที่สุด แต่การพัฒนาเช่นนี้ นอกจากจะได้รับผลดีตามความประสงค์ อาจกระทบกระเทือนถึงผลประโยชน์อย่างอื่น ๆ ด้วยก็ได้ เช่นการสร้างเขื่อนทดน้ำเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ อาจทำความเสียหายให้แก่การประมงหรือการเพาะปลูก ก่อความเดือดร้อนแก่ราษฎรที่อยู่ในเขตโครงการนั้นได้และมีตัวอย่างมาแล้ว จำเป็นที่เราจะต้องแก้ไข”

การใช้ทรัพยากรธรรมชาติจะต้องไม่ใช่โดยเปล่าประโยชน์ไม่คุ้มค่าและสูญสลายจะต้องพิจารณาตามหลักวิชาการและความเหมาะสม เพื่อประโยชน์แท้จริงทั้งในระยะสั้น และระยะยาวอันเป็นหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน ดังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๒๘ ว่า

“คนไทยเราร่วมกันสร้างความสำเร็จมั่นคงทุก ๆ อย่างขึ้นมาด้วยน้ำพักน้ำแรง เพราะฉะนั้นไม่ว่าเวลานี้ หรือเวลาไหน เราก็จะต้องช่วยตัวเองต่อไปด้วยกำลังแรง กำลังทรัพย์ของเรา ทุกวันนี้ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญเราจะต้องรู้จักใช้ทรัพยากรทั้งนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้สิ้นเปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่ระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดเห็นพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผลและความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตอันยืนยาว”

หลักการใช้ทรัพยากรตามแนวพระราชดำริทรงให้ความสำคัญทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ที่จะต้องใช้อย่างฉลาด โดยมุ่งถึงประโยชน์ของคนในรุ่นนี้และรุ่นต่อไป ในอนาคตอย่างยั่งยืน ไม่ระดมใช้

ทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของตนเฉพาะรุ่นปัจจุบัน ดังนั้นแนวพระราชดำริด้านทรัพยากรธรรมชาติของพระองค์ จึงมุ่งประโยชน์ให้เกิดการพัฒนาในปัจจุบัน และก่อให้เกิดการพัฒนาในอนาคตด้วย นอกจากนี้เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้จะต้องไม่เน้นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะประชาชนจะต้องได้รับผลดี จากเทคโนโลยีที่นำมาใช้ใหม่มากกว่าผลเสีย ดังกระแสพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๒๓ ที่ว่า

“การใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยในงานต่างๆ นั้น ว่าโดยหลักการควรจะให้ผลมากในเรื่องประสิทธิภาพ การประหยัดและการทุนแรงงาน แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังจะต้องคำนึงถึงสิ่งอื่นอันเป็นพื้นฐานและส่วนประกอบ ของงานที่ทำด้วย อย่างในประเทศของเราประชาชนทำมาหาเลี้ยงตัว ด้วยการกสิกรรมและการลงแรงทำงาน เป็นพื้น การใช้เทคโนโลยีอย่างใหญ่โตเต็มรูปหรือเต็มขนาดในงานอาชีพหลักของประเทศย่อมจะมีปัญหา เช่น อาจทำให้ต้องลงทุนมากมายสิ้นเปลืองเกินกว่าเหตุ หรืออาจก่อให้เกิดการว่างงานอย่างรุนแรงขึ้น เป็นต้น ผล ที่เกิดก็จะพลาดเป้าหมายไปทางไกล และกลับกลายเป็นผลเสีย ดังนั้น จึงต้องมีความระมัดระวังมากในการ ใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงาน คือควรพยายามใช้ให้พอเหมาะพอดีแก่สภาวะของบ้านเมืองและการทำมาหากินของ ราษฎรเพื่อให้เกิดประสิทธิผลด้วยเกิดความประหยัดอย่างแท้จริงด้วย”

พระราชกรณียกิจทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ

พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติมี มากมายอเนกอนันต์ ซึ่งถือว่าเป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นแก่มวลชน พระราชกรณียกิจที่จะกล่าวถึง ต่อไปนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่แสดงถึงสายพระเนตรที่ยาวไกลและพระปรีชาสามารถของพระองค์ที่ทรงส่งเสริม การพัฒนาแบบยั่งยืน

๑. ทรงพัฒนาและปรับปรุงที่ดินไร้ประโยชน์มาทำประโยชน์ให้กับราษฎรที่ขาดแคลนที่ดินทำกิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระราชหฤทัยถึงหลักการปรับปรุงดิน และได้วางแนวพระราชดำริในการ พัฒนาและปรับปรุงที่ดิน ซึ่งเดิมเป็นที่ดินที่ไม่ก่อประโยชน์ และมีเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาลในท้องที่บางแห่งมาใช้ ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เช่น ทรงริเริ่มโครงการจัดพัฒนาที่ดินหุบกระพงตามพระราชประสงค์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ให้เกษตรกรจำนวน ๑๒๐ ครอบครัว เข้าไปทำกินในเนื้อที่ ๑๐,๐๐๐ ไร่ หรือโครงการระบายน้ำ พรุบาเจาะตามพระราชดำริ สามารถปรับปรุงพื้นที่เคยถูกน้ำท่วมขังเนื้อที่ถึง ๕๐,๐๐๐ ไร่ ให้ใช้ประโยชน์ได้ โครงการระบายน้ำมูโนะตามพระราชดำริก็สามารถช่วยพื้นที่นาไม่ให้อกน้ำท่วมขังได้ถึง ๘๐,๐๐๐ ไร่ นอกจากนี้ ยังทรงเลือกพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ทิ้งร้างว่างเปล่านำมาจัดสรรให้แก่ราษฎร โดยให้สิทธิในการทำกินชั่วคราว หลาน แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ในการถือครอง ทรงสนับสนุนให้ราษฎรทำมาหาเลี้ยงชีพในลักษณะสหกรณ์เอกชนประสงค์ เพื่อป้องกันมิให้ที่ดินตกเป็นของนายทุนในภาคหน้า อีกทั้งยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศูนย์ศึกษา การพัฒนาขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อศึกษาทดลองและวิจัยตลอดจนเป็นสถานที่ฝึกอบรมราษฎรเผยแพร่ความรู้ แก่บรรดาผู้สนใจทั่วไป

๒. ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากน้ำเน่าเสียมาโดยตลอด พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยถึงผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะน้ำเน่าเสีย ได้เสด็จ พระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพน้ำเน่าเสียในพื้นที่หลายแห่งหลายครั้ง ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และต่างจังหวัด พร้อมทั้งได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการต่าง ๆ ทรงเริ่ม ตั้งแต่รูปแบบง่าย ๆ และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด โดยการใช้น้ำที่มีคุณภาพดีผลักดันน้ำเสียตามคลองต่าง ๆ ใน กรุงเทพมหานครที่เชื่อมกับแม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งใช้วิธีการกรองน้ำเสียด้วยผักตบชวาให้ทำหน้าที่ดูดสารพิษ สารเคมี โลหะหนัก เช่นโครงการบึงมักกะสัน เป็นต้น ครั้นต่อมาเมื่อสภาพปัญหาได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น

การแก้ไขปัญหาน้ำเสียดังกล่าวไม่ได้ผลอย่างรวดเร็ว จึงได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้ประดิษฐ์เครื่องกลเติมอากาศแบบไทยทำไทยใช้ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือรัฐบาล ในการบรรเทาภาวะน้ำเน่าเสียในต่าง ๆ โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยจึงได้เกิดเป็นเครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำ หมุนช้าแบบทุ่นลอยหรือ “กังหันน้ำชัยพัฒนา” นับเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่มีประสิทธิภาพในการปรับปรุงน้ำให้ดีขึ้น สามารถใช้ในกิจกรรมบำบัดน้ำเสียได้อย่างอ่อนโยนประสงค์ และทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายสิทธิบัตรการประดิษฐ์ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ ปัจจุบันได้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ได้นำเอาสิ่งประดิษฐ์ไปใช้ในการบำบัดน้ำเสียตามชุมชนต่าง ๆ อย่างแพร่หลายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ทรงมีพระราชดำริให้สร้างเครื่องเติมอากาศแบบอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสมกับการใช้งานในสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ ได้แก่ เครื่องกลเติมอากาศระบบเป่าอากาศลงไปใต้น้ำ และกระจายฟอง เครื่องกลเติมอากาศระบบเป่าอากาศหมุนใต้น้ำ หรือ “ชัยพัฒนาซูเปอร์ ฟองแอร์” เครื่องกลเติมอากาศแรงดันใต้น้ำหรือ “ชัยพัฒนาเวนจูรี” เครื่องกลเติมอากาศระบบอัดและดูดอากาศลงใต้น้ำหรือ “ชัยพัฒนาแอร์เจท” เครื่องกลเติมอากาศแบบตีน้ำสัมผัสอากาศหรือ “เครื่องตีน้ำชัยพัฒนา” เครื่องกลเติมอากาศแบบดูดและอัดน้ำลงไปใต้น้ำหรือ “ชัยพัฒนาไฮโดรแอร์” เครื่องจับเกาะจุลินทรีย์หรือ “ชัยพัฒนาไบโอ” และเครื่องกลเติมอากาศแบบกระจายน้ำสัมผัสอากาศหรือ “น้ำพุชัยพัฒนา” เป็นต้น

๓. ทรงส่งเสริมการใช้เครื่องมือเครื่องจักรที่มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และไม่ใช้เชื้อเพลิงที่มีราคาแพง เช่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องสีข้าว เครื่องไถพรวนที่ใช้แรงคนและสัตว์ ที่น่าสนใจที่สุดก็คือการส่งเสริมใช้ก๊าซชีวภาพ อันเป็นการรักษาอนามัยในการกำจัดสิ่งปฏิกูลด้วย คือใช้มูลคน มูลสัตว์ เศษพืชหมักรวมกันในบ่อหมักก๊าซชีวภาพ สำหรับต่อท่อนำก๊าซมาใช้ประโยชน์ในบ้านเพื่อหุงต้ม หรือจุดตะเกียงเจ้าพายุ ส่วนกากที่เหลือจากการหมักก็ยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นปุ๋ยที่มีคุณภาพดีได้อีกด้วย เครื่องมือเครื่องใช้ดังกล่าวทุกคนสามารถขอแบบ และขอคำปรึกษา เพื่อนำไปประดิษฐ์ใช้งานให้แพร่หลายได้

๔. ทรงมีแนวพระราชดำริในการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ผสมผสานกับการอนุรักษ์ป่าไม้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อทรงพระราชดำริให้สร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว จะทรงให้ปลูกสวนป่าเสริม เพื่อรักษาความชุ่มชื้นบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำ พันธุ์ไม้ที่ปลูกจะเป็นชนิดโตเร็วคลงกันไปให้ครบถ้วน คือไม้สำหรับสร้างบ้าน ไม้ผล ไม้สำหรับใช้เป็นฟืน สำหรับบางแห่งเป็นป่าไม้ต้นน้ำลำธาร ก็ทรงให้ทำเป็นการฟื้นฟูสภาพป่าให้อุดมสมบูรณ์ดังเดิม หลังจากนั้นแล้วจึงให้มีกิจกรรมที่เน้นประโยชน์ต่อเกษตรกร ได้แก่ การส่งน้ำไปเพาะปลูก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ตลอดจนเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

๕. ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อย ในปัจจุบันการถือครองที่ดินของเกษตรกรได้ลดน้อยลงเรื่อย ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จะหามาจุนเจือครอบครัวด้วยพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นล้นพ้น ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริให้นำการทำเกษตรแบบผสมผสานมาใช้ โดยไม่หวังพึ่งพิงการเกษตรประเภทใดประเภทหนึ่งเรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” โดยในการทำเกษตรควรแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน คือ พื้นที่น้ำ พื้นที่ดินเพื่อทำการเกษตร พื้นที่ปลูกไม้ผล และพื้นที่อยู่อาศัยในอัตราส่วน ๓๐:๓๐:๓๐:๑๐ การดำเนินการตามแนวพระราชดำรินี้จะช่วยให้เกษตรกรกระจายความเสี่ยงจากการพึ่งรายได้จากการขายพืชเพียงชนิดเดียวเป็นการพึ่งรายได้จากไม้ผล สัตว์เลี้ยง และสัตว์น้ำ เช่น ปลาหรือกุ้ง รวมทั้งส่งผลต่อการปลูกป่าไม้เพิ่มมากขึ้นอันเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม

๖. การปลูกหญ้าแฝก เนื่องจากปัญหาการพังทลายของดิน ตลอดจนการพัดพาหน้าดินในฤดูน้ำหลาก ได้รุนแรงมากขึ้น ประกอบกับปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าได้เพิ่มความรุนแรงยิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นผลกระทบที่จะตามมา จึงทรงมีแนวพระราชดำริให้มีการปลูกหญ้าแฝกตามเชิงเขาและริมแม่น้ำ ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ได้นำแนวพระราชดำริดังกล่าวไปขยายผลปรากฏว่าได้ผลดียิ่งทวยราษฎร์ล้วนสดุดี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช องค์พระประมุขของชาติทรงตระหนักและทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ ที่เน้นการพัฒนาเพื่อการอยู่ดีกินดี โดยมุ่งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติไว้ในขณะเดียวกัน เช่น แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการปรับปรุงที่ดินต้องอนุรักษ์ผืนดิน ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ สงวนไม้ยืนต้นในพื้นที่เพื่อรักษาความชุ่มชื้น การปลูกป่าทดแทน การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ และทรงแสดงให้เห็นว่าการอนุรักษ์ไม่ใช่การขัดขวางการพัฒนา แต่เป็นสิ่งที่ส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน คงไม่มีใครที่จะรู้จักทุกพื้นที่ของเมืองไทย สัมผัสกับทุกข์สุขของประชาชน ยิ่งไปกว่าองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และคงหาใครที่จะเข้าแบกรับภาระอันหนักหน่วงเพื่อผดุงรักษาและเฝ้าอันวยต่อชีวิตทั้งมวลบนผืนแผ่นดินนี้ได้เช่นพระองค์ ด้วยพระราชปณิธานอันแน่วแน่ ประกอบกับพระราชหฤทัยโอบเอื้ออารีต่อมวลชนโดยแท้

ในพระราชวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี จึงขอสดุดีและขอพระองค์จงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

พระผู้ปกครองอันยิ่งใหญ่

ไพโรจน์ พรหมสาส์น
รองอธิบดีกรมการปกครอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงสืบราชสันตติวงศ์จากพระมหากษัตริย์ไทยในพระบรมราชวงศ์จักรีวงศ์ ที่มีความดีเด่นคือ ความรักในแผ่นดินและพสกนิกรเป็นที่ตั้ง ดังพระบรมราโชวาทแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศสยามมกุฎราชกุมาร เมื่อ รศ. ๑๒๒ ว่า “ต้นพระบรมราชวงศ์ของเราย่อมรักแผ่นดินมากกว่าลูกหลานในส่วนตัว” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจึงทรงถือเอาทุกข์สุขของราษฎรประดุจดังทุกข์สุขของพระองค์เอง สมดังกับพระราชปณิธานที่พระราชทานเป็นพระปฐมบรมราชโองการ เมื่อทรงเข้าสู่พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์แห่งมหาชนชาวสยาม”

ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปี ที่ทรงครองราชย์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทย และเพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศตลอดมา โดยมีได้ทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยากและความสุขส่วนพระองค์ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนทั่วประเทศ โดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดาร ซึ่งการเดินทางยากลำบากและมีภัยอันตราย พระองค์ได้ทรงช่วยแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชน ด้วยพระราชหฤทัยที่เปี่ยมล้นด้วยความเมตตา และความห่วงใยในพสกนิกรของพระองค์

ทรงตรากตรำเพื่อมหาชน

ชนบทเป็นพื้นที่ของประชาชนมากกว่ากึ่งหนึ่งของประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยและเสด็จพระราชดำเนินออกไปเพื่อทรงรับทุกข์และปัญหาของประชาชนด้วยพระเนตรพระกรรณของพระองค์เอง เป็นที่กล่าวขวัญกันอยู่ทั่วไปว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทำงานตรากตรำพระวรกายอย่างยิ่ง พระองค์หนึ่งในโลก ในปีหนึ่ง ๆ ทรงอุทิศเวลาถึงสองร้อยวันโดยประมาณในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎร และทอดพระเนตรกิจการโครงการพัฒนาตามพระราชดำรินในท้องถิ่นทุรกันดารทั่วทุกภาคของประเทศ โครงการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้มีทั้งโครงการด้านการพัฒนาที่ดินและแหล่งน้ำ โครงการปลูกพืชทดแทน โครงการด้านการเกษตร ประมง ปศุสัตว์และชลประทาน เป็นต้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชดำรัสลงพิมพ์ในวารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับเดือนพฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๓๐ ว่า

“...ตั้งแต่เกิดมาจำความได้ก็เห็นทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงคิดหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของคนไทยให้ดีขึ้น...”

การช่วยเหลือประชาชนของพระองค์ไม่ได้มุ่งเพิ่มรายได้ โดยดูจากตัวเลขรวมของรายได้ประชาชาติ ผลผลิตมวลรวม อย่างที่เรียกว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมาย แต่พระองค์ทรงพัฒนาโดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน ดังพระราชดำรัสหลายครั้งหลายคราว่า

“การพัฒนานี้ก็คือ การให้ความสะดวกและให้ความก้าวหน้าแก่ประชาชนที่ไม่มีโอกาสที่จะช่วยตนเองได้”

ดังสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงกล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า

“...ในท้องที่ห่างไกลการคมนาคมนั้น มักทรงเน้นให้ประชาชนสามารถยืนอยู่ได้เอง โดยพึ่งปัจจัยภายนอกน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องข้าว ทุกๆ คนต้องกินข้าว เราต้องทำทุกวิถีทางให้เกษตรกร

มีข้าวพอกิน และมีงานอาชีพในการผลิตสิ่งต่างๆ ที่แน่ใจว่าจะขายได้ (ไปส่งเสริมแล้วต้องมีตลาด) เพื่อให้ได้เงินมาซื้อของจำเป็นที่เราผลิตเองไม่ได้ การไปซื้อข้าวจากที่อื่นมาบริโภค นั้นเป็นการสิ้นเปลือง จะต้องซื้อในราคาที่บวกค่าขนส่งและค่าบริการเข้าไปด้วย ฉะนั้น จะต้องพยายามให้ปลูกข้าวได้เอง นอกจากนั้น จะต้องให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี ช่วยรักษาพยาบาลอุปกระผู้เจ็บป่วย การเจ็บป่วยนี้ทำให้เกิดปัญหา มาก บางคนต้องรักษาตัวจนหมดเนื้อหมดตัวก็มี ต้องช่วยให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษา มีความรู้อย่างน้อยให้อ่านออกเขียนได้ สามารถอ่านเอกสารของทางราชการได้ เพื่อให้ได้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ...”

ด้วยพระปรีชาญาณ ทรงเล็งเห็นว่ารากฐานสำคัญของบ้านเมืองคือประชาชน โดยเฉพาะประชาชนผู้ยากจนในชนบทที่ด้อยโอกาส ดังพระราชดำรัสเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๖ ว่า

“ประเทศนั้นก็ประกอบด้วยประชาชน ซึ่งประชาชนแต่ละคน ๆ ก็มีความปรารถนาที่จะมีความก้าวหน้า... ประชาชนที่อยู่ในเมืองไทยนี้บางทีก็ขาดความรู้ ขาดความสามารถ ขาดกำลังทั้งทางวิชาทั้งทางเงินที่จะสร้างตัวเอง จะต้องให้เขาอาศัยทางราชการที่จะมาอุ้มชูให้ก้าวหน้าได้ ถ้าประชาชนไม่มีความสุข ไม่มีความก้าวหน้า ประเทศก็จะอยู่ไม่ได้...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้หลักวิชาการร่วมกับข้อเท็จจริงในการทรงงานช่วยเหลือประชาชน โดยทรงวางแผนพัฒนา ด้วยการศึกษาแผนที่บริเวณที่จะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมล่องหน้อย่างละเอียดลออ ทำให้ทรงสามารถกำหนดจุดพัฒนา เช่น แหล่งน้ำและการจัดรูปที่ดินอย่างคร่าว ๆ ได้ครั้งเสด็จพระราชดำเนินถึงที่หมายนั้น ๆ แล้ว จึงจะทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ตามความเป็นจริง ตลอดจนซักถามข้อเท็จจริงเพิ่มเติมทั้งจากราษฎรที่มีภูมิลำเนาอยู่ในบริเวณนั้น และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาต่างๆ ที่ประจำในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการประกอบพระราชดำริต่อกรวางโครงการพัฒนาร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ร่วมปฏิบัติงานสนองพระราชดำริ ซึ่งล้วนเป็นข้าราชการจากส่วนราชการต่างๆ ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ และทหาร โดยทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นฝ่ายพระราชทานพระราชดำริเพื่อให้ข้าราชการฝ่ายวิชาการรับไปพิจารณาโดยรอบคอบ หากเห็นเหมาะสมจึงดำเนินการสนองพระราชดำรินั้น ๆ และทุนดำเนินการตามโครงการ ฯ ก็มาจากงบประมาณของรัฐบาลนั่นเอง จึงไม่เป็นการก้าวล่วงงานของรัฐบาล หากทรงอุทิศพระวรกายและพระปรีชาญาณ ร่วมกับข้าราชการเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรนั่นเอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไม่ถือพระองค์ เอาพระทัยใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างใกล้ชิด สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงพระเมตตาเล่าต่อผู้เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ว่า

“ข้อสำคัญรับสั่งว่า ต้องเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจของราษฎร ให้เขามีความสนิทสนมพอที่ราษฎรออกปากเล่าความทุกข์ของเขาให้ฟังได้ และพระองค์ท่านก็ปฏิบัติพระองค์เป็นตัวอย่าง ทำให้ข้าพเจ้ารู้จักการทำตนใกล้ชิดกับราษฎร เช่น เวลาที่พระราชปฏิสันถารกับราษฎรซึ่งเป็นชั่วโมง ๆ ที่เดียว ทรงคุยกับราษฎรนี้ก็ไม่ว่าโปรดทรงยินทรงถือขนมธรรมเนียมไทยที่ไม่ยืนคำผู้เฒ่าผู้แก่ จะประทับลงรับสั่งกับราษฎรเสมอมา แม้จะเป็นตอนเที่ยงแดดร้อนเปรี้ยงก็ตาม ซึ่งข้าพเจ้าก็เห็นพระจริยาวัตรนี้มาตั้งแต่ต้นรัชกาลแล้ว”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จพระราชดำเนินไปพบประชาชนในทุกภาค ทุกพื้นที่ ทรงถือเป็นพระราชภาระที่จะทรงรับรู้ทุกข์สุขด้วยพระเนตรพระกรรณของพระองค์เอง ดังพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๒๖ ว่า

“การที่ไปในส่วนไหนของประเทศก็ตาม ข้าพเจ้าก็เห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้สอดส่องความเป็นอยู่ของประชาชนได้ดี เพราะถ้าหากว่าความเป็นอยู่ของประชาชนในส่วนใดของประเทศมีความบกพร่องก็ทำให้ประเทศชาติเป็นส่วนรวมเสียหายไปได้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเมตตาเล่าต่อผู้เข้าเฝ้าถวายชัยมงคล เมื่อเฉลิมพระชนมพรรษา ๙ วันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๓๕

“ไปอยู่ภาคอีสานประมาณสองสามอาทิตย์ และได้ไปเยี่ยมที่แห่งหนึ่ง คือ อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ ไปดูเขาทำงาน ก็รู้สึกว่ามีสภาพที่ก้าวหน้ามากจากที่เคยเห็นเขาวงมาเมื่อสิบปีก่อน เมื่อสิบปีก่อนนี้รู้สึกแร้นแค้นอย่างยิ่ง เดียวนี้ไม่ใช่ไม่แร้นแค้น แต่คนก็มีความขยันหมั่นเพียร...และก็เป็นคนที่ค่อนข้างจะอึดแอ้มแจ่มใส...”

จะเห็นได้ว่า นอกจากจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงพัฒนาที่ยากจนด้วยพระองค์เองแล้ว ยังทรงตามประเมินผลงานด้วยพระองค์เองอีกจนกว่าจะแนพระราชหฤทัยว่า ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ขึ้นจริง ดังนั้น จึงเป็นการกล่าวไม่เกินความจริงที่ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ที่เสด็จไปเยี่ยมเยียนประชาชนด้วยเส้นทางที่ยาวไกลที่สุดกว่าพระมหากษัตริย์องค์ใดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย เนื่องด้วยพระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ เพื่อไปถึงประชาชนที่เดือดร้อนทุกซอกทุกมุมของประเทศ

แนวพระบรมราโชบายเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท

พระราชกรณียกิจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับการพัฒนาชนบทนั้นมีมากมาย ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นต่อราษฎรในชนบทซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ โดยพระบรมราโชบายในการพัฒนานั้นลึกซึ้งด้วยพระปรีชาสามารถ ดังที่เคยมีผู้สื่อข่าวกราบบังคมทูลถามว่า อะไรคือสิ่งที่จำเป็นของคนในชนบทที่สุด พระองค์มีพระราชดำรัสตอบว่า

“สิ่งที่จำเป็นที่สุดรวมถึงน้ำดื่ม และน้ำใช้ที่ใช้ในการเพาะปลูก สิ่งเหล่านี้คือ ปัจจัยพื้นฐานที่ชาวบ้านขาดแคลน และเราจำเป็นต้องจัดหาให้พวกเขา”

และเมื่อพระองค์ทรงรับทราบปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรแล้ว พระบรมราโชบายขั้นแรกมักจะมีพระราชดำรัสให้สำรวจสถานที่สร้างอ่างเก็บน้ำ ซึ่งมีประโยชน์อเนกประสงค์ กล่าวคือ

ประการแรก จะช่วยรักษาความชุ่มชื้นบริเวณรอบอ่างเก็บน้ำ ทำให้สามารถทำโครงการปลูกสวนป่าเสริม เป็นการฟื้นฟูสภาพป่าให้อุดมสมบูรณ์ ดังเดิม

ประการที่สอง จะทำให้สามารถส่งน้ำไปหล่อเลี้ยงพื้นที่เพาะปลูกของราษฎร นับเป็นพัน ๆ หมื่น ๆ ไร่ ทั้งในฤดูฝน และฤดูแล้ง สุดแล้วแต่ขนาดของอ่างเก็บน้ำ ตลอดจนทำให้ราษฎรมีน้ำสะอาดสำหรับบริโภคอุปโภคได้ตลอดทั้งปี

ประการที่สาม สามารถใช้อ่างเก็บน้ำเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำจืด เช่น ปลา และกุ้งน้ำจืดพันธุ์ต่าง ๆ และประการสุดท้ายจึงจะเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

ขั้นตอนที่สอง ก็คือ การจัดรูปที่ดินและการส่งเสริมการเกษตรกรรมทุกแขนง ซึ่งมีพระบรมราโชบายให้ปลูกข้าวเป็นหลักใหญ่เสียก่อน ส่วนการปลูกพืชไร่ พืชสวนอื่น ๆ ก็แล้วแต่กำลังความสามารถในภายหลัง ในเวลาเดียวกันก็มีพระราชดำรัสให้ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ เป็ด สุกร ควบคู่กันไปด้วย

ส่วนในยามที่ราษฎรว่างจากการทำงานในไร่นาก็ให้ส่งเสริมอุตสาหกรรม ในครัวเรือน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปหัตถกรรมพื้นฐานมิให้สูญหายไป ตลอดจนทำให้ราษฎรมีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้น และยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ด้วยพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและการส่งเสริมอาชีพ จึงได้เกิดแนวความคิดการพัฒนาแนวใหม่ที่เรียกว่า “ทฤษฎีใหม่” ที่ทรงส่งเสริมการจัดไร่นาแบบไร่นาสวนผสม โดยแบ่งเนื้อที่การเกษตรออกเป็นส่วน ๆ ตามสัดส่วน พื้นที่ทำนา : พื้นที่ปลูกไม้ผล : พื้นที่แหล่งน้ำ : พื้นที่อยู่อาศัย

เป็น ๓๐ : ๓๐ : ๓๐ : ๑๐ เพื่อไม่ให้เกษตรกรต้องพึ่งพารายได้จากผลผลิตตัวใดตัวหนึ่ง ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนและเป็นการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เนื่องจากทรงพระราชดำริว่า แต่ละภาคของประเทศ มีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ปัญหาด้านเกษตรกรรม และสภาพที่ดินแตกต่างกัน ควรที่จะจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนา เพื่อใช้ศึกษาทดลองและวิจัยเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาท้องถิ่น และดำเนินการสาธิตการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จในทุก ๆ ด้าน โดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่จัดตั้งขึ้นนี้ จะได้เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมราษฎร เผยแพร่ความรู้แก่บรรดาผู้สนใจทั่วไปในเรื่องเกษตรกรรมและศิลปหัตถกรรมสาขาต่าง ๆ ในปัจจุบันมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาถึง ๖ แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ ได้แก่

๑. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนวมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา
๒. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกาใหม่ จังหวัดจันทบุรี
๓. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบุรี
๔. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
๕. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร
๖. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส

นับเป็นที่ประจักษ์ชัดถึงความสนพระราชหฤทัย ห่วงใยในการพัฒนาชนบท สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย จึงได้มีมติทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญทองเฉลิมพระเกียรติคุณในการนำชนบทให้วัฒนาเมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐ และมูลนิธิรามอนแมกไซไซ ยังได้มอบรางวัลให้แก่โครงการหลวง อันเป็นโครงการหนึ่งในบรรดาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สนองเบื้องพระยุคลบาท

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นร่มโพธิ์ของประชาชน ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจด้วยพระราชอุตสาหะ มิได้เห็นแก่เหนื่อยยากเพื่อประชาชน ทรงเป็นนิมิตและหลักชัยให้กับปวงข้าราชการ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามพระราชปฐมบรมราชโองการที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนจึงได้ร่วมกันดำเนินการและประสานงานพัฒนาชนบทให้บรรลุอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง ซึ่งมีหลักการจากปฐมบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานประสานงาน ซึ่งผลการพัฒนาได้ก่อให้เกิดการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลต่าง ๆ ทั่วประเทศ และมีการประชุมสรุปผลการพัฒนาในเดือนพฤษภาคมทุกปี

เนื่องในพระราชวโรกาสเฉลิมฉลองการครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ของพระองค์ท่าน พวกเราเหล่าข้าราชการกรมการปกครอง ได้ตั้งใจและประพติตนให้ถึงพร้อมด้วยข้าราชการที่ดี ดูแลทุกข์สุขของราษฎรเหมือนทุกข์สุขของตน และน้อมนำพระราชดำริมาประพติตนปฏิบัติให้เกิดผล อันจักเป็นเครื่องนำประเทศสู่ความอยู่ดีกินดีอย่างมั่นคงถาวร เพื่อเป็นมหาคุณล้นน้อมเกล้าถวายพระทรงชัย ขอพระองค์ทรงมีพระชนมพรรษายิ่งยืนนานสืบไป

ใต้ร่มพระบรมโพธิสมภาร

ศักดิ์ เตชะชาญ

รองอธิบดีกรมการปกครอง

สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีพระราชภาระในการธำรงความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมมาโดยตลอด จากหลักฐานประวัติศาสตร์ตั้งแต่เริ่มกรุงสุโขทัยตามที่มิศลาจารึกว่า ราษฎรมีเรื่องเจ็บช้องหมองใจให้มาสิ้นกระดัง พ่อขุนก็จะออกมาไต่ถามทุกข์และความเดือดร้อนแล้วช่วยเหลือตามกรณี ในครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา ก็มีการชำระกฎหมายให้ยุติธรรมและเป็นประโยชน์ต่อประชาราษฎร์มากขึ้น จนกระทั่งในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีการปรับปรุงกระบวนการศาลและกฎหมายให้เที่ยงธรรมตามหลักของนานาอารยประเทศ และในปัจจุบันสถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังทรงพระราชภาระดังกล่าว ด้วยพระราชจริยาวัตรและพระปรีชาสามารถแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พระราชภาระด้านการธำรงความสงบสุขก็ยิ่งเด่นชัด โดยเฉพาะเมื่อเกิดภาวะวิกฤตแก่ประเทศ พระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพสักการะและศูนย์รวมความศรัทธาทั้งมวลของมหาชน ก็จะทรงเป็นหลักชัยแก่ไขสถานการณ์ที่วิกฤตนั้นให้ดีขึ้น

ทรงสร้างความรักสามัคคีขึ้นในชาติ

ในอดีตที่ผ่านมา จังหวัดชายแดนทางภาคใต้มีความไม่สงบ ด้วยมีผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน และโจรจีนคอมมิวนิสต์ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนทั่วไป ดร.วินิจ วินิจฉัยภาค อธิบดีรองราชเลขาธิการสำนักพระราชวังฝ่ายที่ประทับ ได้เล่าถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการสร้างความสามัคคีให้เกิดในชาติไว้อย่างน่าฟังในวารสารตุลพาห เดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ๒๕๓๐ ว่า

“ที่ภาคใต้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ ถึง ๒๕๒๐ ทุกบ้านทุกคนที่ประกอบอาชีพทางการค้า แม้ส่วนใหญ่น้อยๆ ในนราธิวาสและจังหวัดภาคใต้จะต้องถูกขู่ฆ่าถ้าไม่ให้ความคุ้มครอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปประทับที่พระตำหนักทักษิณราชินีเวเนซุเอลา ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งเหตุการณ์กำลังรุนแรงมาก ทั้ง ผกค. ขบวนการแบ่งแยกดินแดน และโจรจีนคอมมิวนิสต์ สมัยนั้นบ้านเรือนร้านรวงในนราธิวาสติดรูปพระราชอาธิบัติ และพระราชินีมาเลเซีย ผมเรียน วปอ. ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ พอดี รถบัสของเรามีรถเกราะนำหน้าและตามหลัง ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมที่แผ่ไพศาลแก่ชาวอิสลามในจังหวัดภาคใต้ ทรงสละทั้งกำลังกาย กำลังพระราชหฤทัย กำลังทรัพย์ มีแต่ให้อย่างเดียว ปัจจุบันไม่มีเหลือเลยครึ่งเรื่องแบ่งแยกดินแดน เรื่องเรียกค่าคุ้มครองก็ไม่มีเหลือแล้ว”

“ร่มเย็นเป็นสุขมีที่ทำกินเพิ่มขึ้นจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวระบายน้ำออกจากพรุแสนกว่าไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับกับชาวบ้านที่พื้นดินเป็นขั้วโงง สองขั้วโงงเหมือนประชุมชาวบ้าน เวลาท่านจะทำอ่างเก็บน้ำขนาดเล็กโดยกันทางน้ำ กันเนินเขาจะต้องมีผู้ถูกน้ำท่วมที่ดิน และมีผู้รับประโยชน์จากอ่างเก็บน้ำ ท่านจะประนีประนอมให้ผู้ได้ประโยชน์สละที่ดินให้ผู้เสียประโยชน์รับสิ่งซึ่งแจ่มประโยชน์ที่จะได้ราษฎรก็เชื่อ เงินทำอ่างเก็บน้ำก็ถูกและทำได้เร็ว จึงทรงทำได้หลาย ๆ ร้อยเขื่อนในภาคใต้”

เมื่อประเทศเผชิญกับภาวะความขัดแย้งด้านอุดมการณ์และมีการต่อสู้กันด้วยอาวุธระหว่างฝ่ายรัฐบาลและผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ การต่อสู้ขยายเขตไปตามจุดต่าง ๆ ทั่วประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงออกเยี่ยมเยียนเหล่าทหาร ตำรวจ และพลเรือน พระราชทานสิ่งของช่วยเหลือ แม้บางครั้งจะเป็นการเสี่ยงอันตรายก็ไม่ทรงย่อท้อ และเมื่อสภาวการณ์การปกครองของประเทศเพื่อนบ้านได้ล่มสลายลง โดยมีรัฐบาลที่ปกครองโดยระบอบสังคมนิยมในช่วง พ.ศ. ๒๕๑๗-๒๕๑๘ หลายฝ่ายก็วิตกว่าประเทศไทยจะมีสภาพเช่นว่านั้น แต่ด้วยพระบารมี พระเมตตา พระปรีชาญาณ ตลอดจนความจงรักภักดีที่ประชาชนถวายแด่พระองค์ ประเทศ

ได้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์นั้น ในขณะที่เดียวกันกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ก็สมัครใจมอบอาวุธเข้าร่วมพัฒนาชาติไทย ความสำเร็จนี้บางประเทศเช่น ประเทศฟิลิปปินส์ได้นำวิธีการที่ใช้ในประเทศไทยมาใช้ แต่ไม่สำเร็จ ทั้งนี้ เนื่องจากไม่มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงเปี่ยมล้นด้วยพระมหากษัตริย์คุณ ดังที่เกษม ศิริสัมพันธ์ ได้บันทึกไว้ในหนังสือรวมบทความในโอกาสครบรอบ ๖๐ ปี ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ว่า

“มูลเหตุสำคัญที่แนวทางคำสั่งที่ ๖๖/๒๕๒๓ ไปใช้ในฟิลิปปินส์ไม่ได้ผล ก็ตรงที่ว่าฟิลิปปินส์ไม่มีพระมหากษัตริย์เหมือนบ้านเรา การเอาชนะการก่อการร้ายในบ้านเราได้ลุล่วงสำเร็จเป็นความร่วมมือขึ้นได้ก็เพราะบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ทำให้เกิดความชื่นใจและความเอื้อกันแก่ทั้งฝ่ายกองทัพและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลก็จะดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ทั้งนี้ ก็เพราะพระมหากษัตริย์ได้ทรงตรากตรำพระวรกาย เสด็จออกเยี่ยมเยียนประชาชนทุกหมู่เหล่า เฉพาะอย่างยิ่งชาวชนบททรงรับรู้และรับทราบสภาพความเป็นจริงจากปากของชาวบ้านโดยตรง ทั้งยังทรงไม่ต้องการให้คนไทยต้องฆ่าคนไทยด้วยกันเอง เรื่องเหล่านี้ล้วนเป็นพระบารมีซึ่งแผ่อยู่เบื้องหลังรัฐบาลและกองทัพ ซึ่งทำให้เกิดแนวทางของคำสั่ง ๖๖/๒๕๒๓ ขึ้น ประกอบกับฝ่ายที่หลงผิดมีความมั่นใจในพระเมตตาบารมีจึงพร้อมที่จะกลับมาร่วมพัฒนาประเทศชาติกันต่อไป”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหากษัตริย์คุณ แผ่พระบารมีปกเกล้าฯ ชาวไทย โดยทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ของประเทศให้ยุติลงได้อย่างไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ฝ่ายใดดังเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ และเหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕

เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๖ เป็นเหตุการณ์หนึ่งซึ่งทำให้ประชาชนชาวไทยได้ประจักษ์ถึงพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกล่าวคือ นับแต่นั้น นักศึกษา นักเรียน และประชาชนพากันเรียกร้องรัฐธรรมนูญจนถึงถูกจับและต่อมาได้มีการเดินขบวนกันขึ้น พระราชดำรัสที่พระราชทานในเวลานั้นเปรียบเหมือนคำเตือนสติและคำปลอบโยนแก่ทุกฝ่ายดังที่ว่า

“...ขอให้ทุกฝ่ายทุกคนจงระงับเหตุแห่งความรุนแรงด้วยการตั้งสติยับยั้งเพื่อให้ชาติบ้านเมืองคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว...”

โดยในส่วนพระองค์เองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเฝ้าเป็นห่วง มิเป็นอันทรงเสวยและบรรทม ทรงสดับรับฟังรายงานตลอดเวลาและเมื่อเหตุการณ์รุนแรงขึ้น พระองค์ทรงปรามฝ่ายรัฐบาลไม่ให้ทำร้ายประชาชนของพระองค์ แม้จะถูกขู่ขู่ และเมื่อมีการปะทะกันขึ้นก็ทรงมีพระบรมราชโองการให้ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ทุกคนถอดกระสุนปืนเก็บให้หมดเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิด และให้ทหารรักษาพระราชวังเปิดประตูรับ พระราชทานเลี้ยงอาหาร ตรวจรักษาผู้บาดเจ็บ และได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดรถส่งจนถึงบ้านทุกคน ต่อมา นายกรัฐมนตรี จอมพลถนอม กิตติขจร กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งตามพระราชดำรัสแนะนำของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อเหตุร้ายผ่านไปก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ องคมนตรี เป็นนายกรัฐมนตรี อันนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณแก่ประชาชนชาวไทย เป็นล้นพ้น

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ได้แสดงให้เห็นชาวไทยและต่างชาติได้เห็นพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีพระมหากษัตริย์คุณแก้ไขวิกฤตการณ์ของประเทศให้คืนสู่สภาพปกติคือ เหตุการณ์เมื่อ ๑๗-๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เนื่องจากประชาชนกลุ่มหนึ่งไม่พอใจรัฐบาลในขณะนั้นได้เดินขบวนครั้งใหญ่ขึ้น เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย และให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และได้มีการปะทะกัน ณ บริเวณถนนราชดำเนินโดยมีคนล้มตายบาดเจ็บและสูญหาย ในขณะนั้นทุกฝ่ายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ต่างหวั่นเกรงว่าเหตุการณ์จะลุกลามใหญ่โตและคาดเดาไม่ได้ว่าจะเป็นไปในทิศทางใดเพราะทั้งรัฐบาลที่มาจากการทหารและประชาชนที่เรียกร้องต่างก็ไม่ยอมผ่อนปรน และมีการเปิดฉากยิงจากกองกำลังที่มารักษาสถานการณ์เข้าไปในหมู่ประชาชน ก็ยิ่งทำให้

ยิ่งตึงเครียดมากขึ้น จนในที่สุดในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกระแสพระราชดำรัสแก่ผู้นำรัฐบาลคือนายกรัฐมนตรี และผู้นำการเดินขบวนซึ่งเข้าเฝ้าฯ ในขณะนั้นว่า

“...ปัญหาวันนี้ไม่ใช่ปัญหาของการบัญญัติหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ ทุกวันนี้คือความปลอดภัย ขวัญดีของประชาชน ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนทั่วไปทุกแห่งทุกหนมีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย มีความหวาดระแวงว่าประเทศชาติจะล่มจม...ฉะนั้น...ช่วยกันคิดคือหันหน้ากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าเป็นประเทศของเรา ไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคน เข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากันแก้ปัญหา เพราะปัญหามีอยู่ที่เวลาเกิดจะใช้คำว่าบ้ำเลือด เวลาคนมีการปฏิบัติรุนแรงจะสืมตัว ลงท้ายก็รู้ว่าตีกันเพราะอะไร แล้วก็แก้ไขปัญหาอะไร เพียงแต่จะต้องเอาชนะแล้วก็ใครชนะไม่มี มีทางอันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้ คือต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าก็แพ้ แล้วก็แพ้ที่สุดก็คือ ประเทศชาติ...ให้ช่วยกันแก้ปัญหาปัจจุบันนี้ คือความรุนแรงที่เกิดขึ้น แล้วก็เมื่อเยียวยาปัญหานี้ได้แล้วจะมาพูดกัน ปรีक्षाกันว่าจะทำอย่างไร...”

หลังจากนั้นเหตุการณ์ที่ว่าร้ายก็คลี่คลายสลายตัวไปเป็นปกติ ยังความงุนงงให้กับชาวต่างประเทศ และชื่นชมบุญญาบารมีที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนอย่างแท้จริง

ทรงช่วยเหลือราษฎรเมื่อประสบอุทกภัย

หลายต่อหลายครั้งราษฎรต้องประสบกับภัยธรรมชาติโดยเฉพาะอุทกภัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงห่วงใยและช่วยเหลือพสกนิกรของพระองค์เสมอมา ดังที่เกิดภาวะน้ำท่วมพื้นที่ฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานครอย่างหนักในพุทธศักราช ๒๕๒๓ พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรสภาพความเสียหาย และทรงสอบถามถึงความเดือดร้อนในพื้นที่ที่ประสบน้ำท่วมด้วยพระองค์เอง หลังจากนั้นทรงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหานี้ ได้แก่เจ้าหน้าที่จากกรมชลประทาน และกรุงเทพมหานครเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหานี้โดยเร่งระบายน้ำออกสู่ทะเลตามแนวคลองฝั่งตะวันออก ให้มีการกำหนดพื้นที่สีเขียว ป้องกันการขยายตัวของเมือง เพราะการก่อสร้างอาคารได้ทำลายทางน้ำไหลไปมากมาย จึงต้องมีการเก็บพื้นที่ไว้ให้น้ำไหลผ่าน สร้างระบบป้องกันน้ำในเขตชุมชน ปรับปรุงบึงขนาดใหญ่ให้เป็นที่ยกกักน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมซึ่งอย่างถาวร

ต่อมาได้เกิดฝนตกหนักในตอนปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๖ น้ำฝนระบายนลงทะเลไม่ทัน ทำให้เกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่ในกรุงเทพมหานครนานถึง ๔ เดือน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระอุทสาหะเสด็จพระราชดำเนินออกตรวจพื้นที่ด้วยพระองค์เองอีกครั้งหนึ่ง โดยครั้งนี้ทรงเสด็จพระราชดำเนินทั้งด้วยพระบาท เสด็จออปเตอร์ รถยนต์ หรือเรือ เพื่อทรงเข้าตรวจได้ทุกพื้นที่ที่เดือดร้อนโดยตรง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงพระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่แต่ละจุดแก่บรรดาหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องด้วยพระองค์เองจนวิกฤตการณ์ผ่านไปด้วยดี

กรุงเทพมหานครต้องประสบอุทกภัยครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อปลายปี ๒๕๓๘ ทั่วทุกพื้นที่ เนื่องจากพายุ ๒-๓ ลูกได้พัดเข้าทางภาคเหนือ และก่อให้เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันปริมาณน้ำไหลลงสู่ลำน้ำปิงและน่าน แล้วลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาอย่างรวดเร็ว กรุงเทพมหานครถึงแม้มีการวางแผนป้องกันน้ำท่วมมาแล้ว ก็ไม่สามารถสกัดกั้นน้ำหลากจากทางภาคเหนือได้ ทำให้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเอ่อล้นฝั่งท่วมบ้านเรือนราษฎรได้รับความเดือดร้อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใย และทรงช่วยเหลือโดยพระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่แก่กรุงเทพมหานคร กรมชลประทาน ตลอดจนทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาทินัดดามาตุและพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภาเสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนเป็นที่ซาบซึ้งในน้ำพระราษุหทัย สำหรับการระบายน้ำท่วมจากเขตพื้นที่กรุงเทพ-

มหานคร ได้พระราชทานแนวพระราชดำริว่าควรรักษาทางทำให้กระแสน้ำไหลเวียนเป็นวงจร สำหรับฝั่งธนบุรีนั้น ให้ระบายน้ำจากคลองบางกอกน้อยและบางกอกใหญ่ ไปทางคลองสนามไชย และราชบุรี ไปลงทะเลที่มหาชัย ทั้งนี้อาจขยายคลองที่ตรงไปลงทะเลให้กว้างขึ้น ส่วนฝั่งกรุงเทพฯ ให้ระบายน้ำจากคลองพระโขนงไปทางคลองหนองยอน สวนหลวง วัดดอกไม้ ปลัดเปรียงไปลงคลองบางนา ลำโรงและทะเลไปลงคลองบางปู บางตำรุ บางปลา ซึ่งเชื่อมต่อกันหมดเรียกว่าคลองด่าน และบ้านเรือนหรือโรงงานต้องมีทางให้น้ำระบายไปได้ ส่วนบริเวณปากอ่าวไทยให้ขยายแหล่งรับน้ำให้มากขึ้นก่อนสูบน้ำลงทะเล โดยเรียกว่าโครงการ “แก้มลิง” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการนี้ เมื่อ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๘ ว่า

“คราวนี้น้ำท่วมลงมา ถ้าไม่ทำโครงการแก้มลิง น้ำท่วมจะเปรอะไปหมด อย่างที่เปรอะปีนี้เปรอะไปทั่วภาคกลาง แต่จะต้องทำแก้มลิงให้เพื่อเอาน้ำไปเก็บไว้ เวลานั้นทะเลขึ้นไม่สามารถที่จะระบายออก เมื่อไม่สามารถระบายออก น้ำทะเลก็ขึ้นมาดันขึ้นไปตามแม่น้ำขึ้นไปถึงเกือบอยุธยา ทำให้น้ำลงมาไม่ได้ เวลานั้นทะเลลง น้ำที่ลงก็ไม่สามารถกักเก็บน้ำเข้าพระยาภิรมย์ต่อไป จึงต้องมีแก้มลิง”

นอกจากนั้น พระองค์ทรงพระราชทานพระราชดำริในการป้องกันปัญหาน้ำท่วมแก่จังหวัดในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ และแพร่ เพื่อให้มีการจัดทำโครงการป้องกันอุทกภัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งนับว่าเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างถาวร

ขอพระองค์จงทรงพระเจริญ

นับเป็นมหาโชคของชาวไทยที่ได้มีพระมหากษัตริย์ที่ทรงรักและเอื้ออาทรต่อพสกนิกร และทรงพระปรีชาญาณ ตลอดจนพระบารมีแก้ไขวิกฤตการณ์ที่จะสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน ซึ่งอาจทำให้การพัฒนาประเทศต้องสะดุดหยุดลง ดังนั้นเนื่องในมหาวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ชาวไทยทั้งผองจึงร่วมกันเฉลิมฉลองให้กับองค์ภัทรมหाराชาของชาวไทยและขอพระองค์จงทรงพระเจริญยิ่งยืนนานตลอดไป

พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นนักพัฒนา

นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว

ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน

ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ นับเป็นปีที่มีความหมายต่อปวงชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเป็นที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงครองราชย์เป็นปีที่ ๕๐ ที่ปวงชนชาวไทยทั้งมวลล้วนอยู่เย็นเป็นสุขภายใต้ร่มฉัตรของพระองค์ท่าน ตลอดระยะเวลาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์นั้น พระองค์ได้ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม ได้ทรงปฏิบัติตามราชธรรม คือ ธรรมของพระราชา โดยเฉพาะทศพิธราชธรรมอย่างเคร่งครัด พระองค์ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนชาวไทย และเพื่อความเจริญก้าวหน้า ของประเทศตลอดมา โดยมีได้ทรงเห็นแก่ความเหนื่อยยากและความสุขส่วนพระองค์ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมเยียนประชาชนทั่วประเทศ แม้ในถิ่นทุรกันดาร ยังผลให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าล้วนปลาบปลื้ม และถวายความจงรักภักดีแด่พระองค์ท่าน มีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงทรงเป็นศูนย์รวมแห่งดวงใจของไทยทุกดวง เราทุกคนควรภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทยและอยู่บนผืนแผ่นดินไทยแห่งนี้

ทรงงานพัฒนาอย่างเป็นระบบ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงเป็นนักพัฒนาตัวอย่าง ทรงทำงานอย่างเป็นระบบ กฎเกณฑ์ พระองค์ทรงรับสั่งถึงเรื่องการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นและต้องใช้วิธีการและอุปกรณ์อย่างประหยัด และถูกต้องตามหลักวิชา นั่นคือ การทำงานของพระองค์ท่านนั้น ทรงมีการวางแผน มีแผนงาน และการดำเนินการตามแผนโดยถูกต้องตามหลักวิชาการประชาชนชาวไทยทุกคนมักคุ้นตาเมื่อทรงมีพระราชกรณียกิจที่เสด็จไปเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ พระองค์มักประทับยี่นศึกษาแผนที่อย่างละเอียด พร้อมทั้งทรงมีพระราชดำรัสซักถามชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ตามเสด็จ โดยเรื่องที่ทรงซักถามมักทรงซักถามปัญหา รายละเอียดต่าง ๆ และอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนทรงบันทึกภาพสถานที่เพื่อนำมาประกอบราชวินิจฉัยด้านการพัฒนา ดังนั้นภาพที่เราชาวไทยทุกคนมักคุ้นตา ก็คือ ภาพที่พระองค์ท่านทรงถือแผนที่ยืนอยู่ท่ามกลางประชาชน และมีกล้องถ่ายรูปคล้องพระศออยู่เพื่อทรงเก็บภาพต่าง ๆ ในพื้นที่เหล่านั้น

จากการที่พระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารทุกหนทุกแห่งทั่วประเทศ จึงทำให้พระองค์ทอดพระเนตรเห็นสภาพความเป็นจริง และทรงเข้าพระราชหฤทัยในความเดือดร้อนของราษฎร โดยเฉพาะผู้ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม อันเป็นเส้นเลือดใหญ่ของเศรษฐกิจในประเทศ และจากการที่ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับประชาชนที่อาศัยในท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินไป ทำให้ทรงพบลู่ทางที่จะช่วยเหลือ จึงพระราชทานให้ดำเนินการพิจารณาจัดตั้งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นมาเป็นจำนวนมาก โดยมีการร่วมมือกันระหว่างราษฎรกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า เพื่อประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย หลายปีที่ผ่านมาพระองค์ทรงวางรากฐานพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ชื่อเรียกต่าง ๆ ได้แก่ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการตามพระราชดำริ โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์

การวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการทรงปฏิบัติพระราชภารกิจต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การที่ทรงพระราชทานโครงการ พระราชดำริต่าง ๆ มากมาย จำนวนนับพันโครงการนั้น โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ผ่านขั้นตอนของการวางแผนที่กำหนดจากข้อมูลที่มา

จากทุกแหล่งที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายวิชาการและฝ่ายปฏิบัติมาแล้วทั้งสิ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า การวางแผนของพระองค์ท่านเป็นการวางแผนที่มุ่งสู่การบำบัดทุกข์บำรุงสุขและคำนึงถึงความสำเร็จของโครงการ อันเป็นแบบอย่างในหมู่นักบริหาร ผู้เชี่ยวชาญและนักการเมืองโดยทั่วไปเพราะในปัจจุบันถือว่าการวางแผนเป็นภารกิจที่สำคัญจำเป็นของสังคม เนื่องจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมก่อให้เกิดความยุ่งยากมากมายในหลาย ๆ ด้านในสังคม ทำให้มนุษย์เราต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในด้านการผลิต มีการแลกเปลี่ยนสินค้าต่าง ๆ การคมนาคมการสื่อสารเจริญก้าวหน้าขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมกว้างขวางกว่าแต่เดิม ดังนั้นการดำเนินงานต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องทำเป็นมีการวางแผน และต้องเป็นแผนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอีกด้วยดังพระบรมราโชวาทตอนหนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาบ้านเมืองว่า “งานพัฒนาบ้านเมืองนั้นต้องอาศัยบุคคล ๒ ประเภทคือ นักวิชาการกับผู้ปฏิบัติ นักวิชาการเป็นผู้วางโครงการ เป็นผู้นำ เป็นผู้ชี้ทาง เป็นที่ปรึกษาของผู้ปฏิบัติ ส่วนผู้ปฏิบัติเป็นผู้ลงแรงกระทำงาน งานจะได้ผลหรือไม่เพียงไรขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองฝ่ายนี้ ถ้ามีความเข้าใจและร่วมงานกันก็ไม่มีอุปสรรคได้ผลงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่ถ้าหากไม่เข้าใจกันก็เกิดอุปสรรคล่าช้า ซึ่งมักปรากฏอยู่เสมอและจำเป็นจะต้องแก้ไข”

พระบรมราโชวาทตอนนี้ชี้ให้เห็นถึงหลักการสำคัญของการวางแผน ว่าพระองค์ท่านทรงมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงหลักการสำคัญของการวางแผนในข้อควรคำนึงทั้งของผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติตามแผน เพราะแผนงานเป็นเรื่องของอนาคตที่กระทำในปัจจุบัน การวางแผนมิได้เป็นสิ่งที่สมบูรณ์ในตัวของมันเอง แต่ผูกพันไปถึงการปฏิบัติตามแผนด้วย เพราะหากมีการวางแผนไม่ดีไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง การดำเนินการตามแผนก็เป็นไปได้ยาก แผนซึ่งกำหนดขึ้นมาแล้วไม่อาจนำไปปฏิบัติได้จึงอาจเรียกว่า แผนในอุดมคติ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ประชาชนแต่อย่างใด

พระราชกรณียกิจล้วนเพื่อพสกนิกร

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์มาได้ปรากฏชัดว่าล้วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา ความเป็นอยู่ของคนไทยทุกหมู่เหล่าให้มีความอยู่ดีกินดี เช่น การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาจิตใจข้าราชการและประชาชนให้มี การพัฒนาจิตใจข้าราชการและประชาชนให้มีคุณธรรม การพัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย การพัฒนาประเทศชาติให้มีความสงบเรียบร้อย การพัฒนาประเทศชาติให้มีความมั่นคงเจริญก้าวหน้า ฯลฯ โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงตัดสินใจพระทัยดำเนินการนั้น พระองค์จะทรงให้การสนับสนุนโครงการเหล่านั้นอย่างเต็มที่ โดยทรงปรึกษาหาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเสด็จตรวจสอดส่องพื้นที่ที่จะดำเนินการและซักถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากประชาชนที่เกี่ยวข้องด้วยพระองค์เอง แล้วจึงทรงพิจารณาดำเนินโครงการ เช่น โครงการสร้างแหล่งน้ำหรือฝายน้ำล้น การปลูกป่า เป็นต้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานสัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ และเหตุผลในการที่พระองค์ทรงทุ่มเทพลังกำลังทั้งกายและใจในการกระตุ้นเร่งเร้าให้มีการพัฒนาชนบทตามโครงการในพระราชดำริต่าง ๆ โดยทรงนำมาจัดมาเปรียบเทียบ ซึ่งสอนในเรื่องการพัฒนาไว้คือ “เราไม่ควรให้ปลาแก่เขา แต่ควรจะให้เบ็ดตกปลาและสอนให้พวกเขารู้จักวิธีตกปลาจะดีกว่า” นั่นคือ การสอนให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ได้ยืนหยัดด้วยตนเอง ดีกว่าช่วยเหลือโดยการให้ตลอดเวลาจนเขาช่วยเหลือตนเองไม่เป็น

นอกจากโครงการตามพระราชดำรินี้ในด้านต่าง ๆ หลายด้านเป็นจำนวนมากกว่า ๑,๐๐๐ โครงการ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์การศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายให้มีการ “ศึกษา” ค้นคว้า ทดลอง วิจัย และแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนาต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ใน

ภูมิภาคนั้น ๆ เพื่อให้ราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง และเมื่อค้นพบแนวทางที่พิสูจน์ว่าได้ผลแล้ว ก็ให้นำผล “การพัฒนา” ไปสู่ราษฎรในหมู่บ้านใกล้เคียง จนกระทั่งขยายผลแผ่กระจายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ศูนย์ดังกล่าวนี้จะทำหน้าที่เป็นเสมือน “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” สำหรับราษฎรจะได้มาศึกษา ดูงาน ฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรมในครัวเรือน และหัตถกรรม เป็นต้น โดยการมา เรียนรู้จาก ของจริง

ขอจงทรงพระเจริญ

เป็นที่ประจักษ์ชัดเจนแล้วว่า ตลอดระยะเวลา ๕๐ ปีเต็ม ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราช พระองค์มิได้ทรงทอดทิ้งประชาชนของพระองค์ กลับทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ ใกล้ชิดประชาชนของพระองค์ เป็นอย่างยิ่ง

เนื่องในวโรกาสมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ นี้ ขอพระองค์จงทรงมีพระพลานามัยสมบูรณ์ และมีพระชนมายุยืนนาน เป็นมิ่งขวัญกำลังใจ และ ฉัตรชัยปกป้องพสกนิกรชาวไทยให้ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยพระเมตตาบารมีและพระมหากรุณาธิคุณสืบไปตราบนิรันดร์

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชกักับการปกครองไทย*

ชลธิ์ ยิ่งตรง**

ความนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งสำคัญในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ คือการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจเด็ดขาดมาเป็นระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลากว่า ๖๐ ปีแล้ว การเมืองการปกครองไทยที่ผ่านมาอยู่ในภาวะที่ไม่มั่นคง ดังจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนอกระบอบประชาธิปไตยและเกิดการใช้กำลังรุนแรงทางการเมืองหลายครั้ง ได้แก่ การปฏิวัติ รัฐประหาร การกบฏ และการใช้กำลังรุนแรงทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ

ตลอดช่วงระยะเวลาที่การเมืองการปกครองไทย อยู่ในภาวะที่ไม่มั่นคง มีความวุ่นวายสับสน สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันซึ่งดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ ในท่ามกลางวิกฤติการณ์ทางการเมืองของชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจแก่ประชาชนชาวไทย ไม่ว่าจะมีความเชื่อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมใดให้เป็นหนึ่งเดียวกัน

ในด้านองค์พระมหากษัตริย์นั้น กล่าวได้ว่า องค์พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย เป็นองค์พระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาต่อพลกนิกรชาวไทย นับเนื่องตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ซึ่งทรงมีพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับแรกให้กับประชาชนชาวไทย โดยที่ทรงมีพระราชปณิธานในการสละพระราชอำนาจของพระองค์ให้แก่ประชาชนชาวไทย มิใช่กับคณะบุคคลคณะใดคณะหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ทรงครองสิริราชสมบัติในระยะเวลาอันสั้น และในขณะที่ทรงพระเยาว์ ทำให้พระองค์ไม่สามารถปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ได้มากนักเนื่องจากต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการศึกษาในต่างประเทศ แต่พระองค์ก็ได้เป็นมิ่งขวัญกำลังใจสำหรับประชาชนชาวไทย ในการที่มีพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประเทศชาติและประชาชนหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงประกาศสละราชสมบัติแล้ว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช รัชกาลที่ ๙ แห่งราชวงศ์จักรี ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยที่ครองสิริราชสมบัติยาวนานที่สุด ซึ่งนับตั้งแต่พระองค์ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ประชาชนชาวไทยทุกคนย่อมประจักษ์ในน้ำพระราชหฤทัยอันเปี่ยมด้วยเมตตาธรรม ทรงอุทิศพระวรกาย พระสติปัญญา แม้แต่พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อพัฒนาทำนุบำรุงชาติบ้านเมือง ทรงสงเคราะห์ประชาชนผู้เดือดร้อนในทุกภูมิภาคของประเทศ โดยไม่เลือก

* บทความขณะเสด็จการประกวดบทความทางวิชาการ ประจำปี ๒๕๓๘-๓๙

** บุคลากร ๖ ส่วนการบริหารงานบุคคล สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ก็มีผลอันสูงส่งในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีอันดีระหว่างรัฐกับสถาบันพระมหากษัตริย์ที่มีมาช้านาน มีอิทธิพลต่อการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ และประสานสามัคคีธรรมของประชาชน ซึ่งผิดแผกแตกต่างกันทั้งความเชื่อ ศาสนา และวัฒนธรรมให้กลมกลืนกัน พระองค์ทรงเป็นศูนย์กลางเกียรติยศ และพระมหากษัตริย์องค์หนึ่งที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน

ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย

หลักสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คือ การที่พระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะเป็นกลางทางการเมือง (political neutrality) พระมหากษัตริย์ไม่ทรงทำผิด (The king can do no wrong) ผู้ใดจะกล่าวโทษหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ พระมหากษัตริย์มิได้ทรงกระทำการใดโดยพระองค์เอง แต่ทรงปฏิบัติโดยมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการทุกครั้ง กิจการใดที่พระมหากษัตริย์ทรงปฏิบัติเป็นกิจการที่มีผู้รับผิดชอบแทนทั้งสิ้น

กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยกำหนดฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ ดังต่อไปนี้

ฐานะของพระมหากษัตริย์ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

๑. พระมหากษัตริย์ในในฐานะพระประมุขแห่งรัฐ ทรงเป็นสัญลักษณ์ของประเทศ
๒. พระมหากษัตริย์ในในฐานะทรงเป็นที่เคารพสักการะและผู้ใดจะละเมิดมิได้
๓. พระมหากษัตริย์ในในฐานะทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย
๔. พระมหากษัตริย์ในในฐานะทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกและทรงเป็นพุทธมามกะ
๕. พระมหากษัตริย์ในในฐานะที่ไม่มีผู้ใดฟ้องร้องในทางใดมิได้

พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

๑. พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการตั้งคณะองคมนตรี เพื่อเป็นที่ปรึกษาของพระองค์ตามพระราชอัธยาศัย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจแต่งตั้งประธานองคมนตรีหนึ่งคน และองคมนตรีอื่นอีกจำนวนไม่เกิน ๑๘ คน ประกอบกันเป็นคณะองคมนตรี โดยองคมนตรีต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ หรือข้าราชการการเมือง หรือเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง คณะองคมนตรี มีหน้าที่ในการถวายคำปรึกษาแก่พระมหากษัตริย์ตามพระราชอัธยาศัย นอกจากนั้น คณะองคมนตรียังมีหน้าที่ในการดำเนินการอื่น ๆ ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ได้แก่ การเสนอชื่อรัชทายาทผู้สืบราชสันตติวงศ์ กรณีพระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งรัชทายาทไว้ การเสนอชื่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กรณีพระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ เป็นต้น

๒. พระมหากษัตริย์ทรงพระราชอำนาจในการใช้อำนาจอธิปไตยโดยผ่านสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ได้แก่ ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยผ่านรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารโดยผ่านคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการโดยผ่านศาล

พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจในทางนิติบัญญัติโดยผ่านรัฐสภา พระราชอำนาจของพระองค์ ได้แก่ การลงพระปรมาภิไธยให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชกำหนดร่างพระราชกฤษฎีกา พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการยับยั้งร่างกฎหมาย โดยร่างพระราชบัญญัติใดที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรง

เห็นชอบด้วย และพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือเมื่อพ้นระยะเวลาเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า สองในสาม ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย พระราชทานลงมาภายในกำหนดระยะเวลา สามสิบวัน ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้น ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจในทางบริหาร โดยผ่านคณะรัฐมนตรี ทรงมีพระราชอำนาจในการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ทรงแต่งตั้งประธานรัฐสภา ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร ทรงแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ชั้นผู้ใหญ่ ทรงมีพระราชอำนาจในการเรียกคณะรัฐมนตรี หรือเจ้าหน้าที่บ้านเมือง มาปรึกษาหารือราชการ หรือการอื่นตามพระราชอัธยาศัย

พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการโดยผ่านศาล ทรงมีพระราชอำนาจในการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งผู้พิพากษา การจัดตั้งศาล การตัดสินอรรถคดีทั้งปวงกระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษตามพระราชอัธยาศัย และมีพระราชอำนาจในการพิจารณาคำร้องหรือฎีกาที่มีผู้เดือดร้อนคับข้องใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดทูลเกล้าฯ ถวาย ซึ่งสำนักราชเลขาธิการ จะดำเนินเรื่องตามกระบวนการยุติธรรม เริ่มตั้งแต่การตรวจสอบ พิจารณาจากฎีกาผ่านทางกองนิติการเป็นต้น ตามลำดับจนถึงการพิจารณาของคณะองคมนตรี จากนั้นคณะองคมนตรีจะนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ต่อไป

๓. พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการประกาศสงคราม ทำสัญญาสันติภาพ ตลอดจนการประกาศกฎอัยการศึก

๔. พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการแต่งตั้งรัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

๕. พระมหากษัตริย์มีพระราชอำนาจในการสถาปนาฐานันดรศักดิ์ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เมื่อพิจารณาพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ สามารถพิจารณาแยกพระราชอำนาจของพระองค์ ออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนแรก พระราชอำนาจตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญ กำหนดไว้ ได้แก่ พระราชอำนาจในทางนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ การแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ ชั้นผู้ใหญ่ เป็นต้น ส่วนที่สอง พระราชอำนาจตามที่องค์พระมหากษัตริย์จะทรงใช้ตามพระราชอัธยาศัย ได้แก่ พระราชอำนาจในการแต่งตั้งคณะองคมนตรี การแต่งตั้งรัชทายาทและผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การสถาปนาฐานันดรศักดิ์ เป็นต้น

แม้ว่ารัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ จะกำหนดให้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมาย และอยู่เหนือการเมืองก็ตาม แต่ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยยังสามารถพิจารณาได้ในประเด็นเหล่านี้ คือ

๑. พระมหากษัตริย์ในฐานะเป็นศูนย์รวมใจของคนไทยทั้งชาติ

พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของชาติ คือ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ องค์พระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่ยุคโบราณกาลมา ทรงเป็นศูนย์รวมดวงใจของคนไทยทั้งชาติ ทำให้ประชาชนเกิดความรักใคร่กลมเกลียวสมัครสมานสามัคคีกัน หากขาดพระมหากษัตริย์หรือไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์แล้วประเทศไทยจะขาดศูนย์รวมดวงใจอันอาจนำมาซึ่งความแตกร้างและขาดความมั่นคงขึ้นได้

พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นที่รู้จักของชุมชนระหว่างประเทศเมื่อก้าวถึงประเทศไทย สิ่งแรกที่คนต่างชาตรู้จักและให้ความสนใจ คือ องค์พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์จึงทรงมีฐานะเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่คนทั่วไปรู้จักและยกย่อง

๒. พระมหากษัตริย์ในฐานะทางนิติราชประเพณีและผู้นำเปี่ยมบารมี

สถาบันพระมหากษัตริย์ ได้ดำรงอยู่คู่ชาติไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระมหากษัตริย์ไทยในสมัยที่ทรงพระราชอำนาจอย่างเด็ดขาด มิได้ปกครองบ้านเมืองด้วย พระราชอำนาจอย่างเดียวหากแต่มีธรรมเป็นเครื่องกำกับในการปกครอง ให้ปกครองบ้านเมืองด้วยความถูกต้อง สุจริต และยุติธรรม ธรรมของพระมหากษัตริย์เหล่านี้ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม ๑๐ จักรวรรดิวัตร ๑๒

ทศพิธราชธรรม ๑๐ คือ ธรรมสำหรับพระราชา มี ๑๐ ประการ ดังนี้^๑

๑. ทาน หรือ การให้ หมายถึงการพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ การทรงเสียสละพระกำลัง ในการปกครองแผ่นดิน การพระราชทานพระราชดำริอันก่อให้เกิดสติปัญญาและพัฒนาชาติ การพระราชทาน เสรีภาพอันเป็นหัวใจแห่งมนุษย์

๒. ศิล หรือ การตั้งและทรงประพฤติพระราชจรรยาวัตร พระกาย พระวาจา ให้ปราศจากโทษ ทั้ง ในการปกครอง อันได้แก่กฎหมายและนิติราชประเพณี และในทางพระศาสนา อันได้แก่ เบญจศีลมาเสมอ

๓. ปริจาค์ หรือ การบริจาค อันได้แก่ การที่ทรงสละสิ่งไม่เป็นประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อย เพื่อ สิ่งที่ดีกว่า คือ เมื่อถึงคราวก็สละได้ แม้พระราชทรัพย์ ไปจนพระชนม์ชีพ พระโลหิต เพื่อรักษาธรรมตามหน้าที่ ของพระองค์

๔. อาชชว หรือ ความซื่อตรง อันได้แก่ การที่ทรงซื่อตรงในฐานะที่เป็นผู้ปกครอง ดำรงอยู่ในสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อพระราชสัมพันธมิตร และอาณาประชาราษฎร

๕. มทว หรือ ทรงเป็นผู้มีอัธยาศัยอ่อนโยน เคารพในเหตุผลที่ควร ทรงมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโส และอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันและต่ำกว่า

๖. ตป หรือ ความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือ การที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งพระราชอุตสาหะ ปฏิบัติพระราชกรณียกิจให้เป็นไปด้วยดี โดยปราศจากความเกียจคร้าน

๗. อักโกธะ หรือ ความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่น แม้จะลงโทษผู้ทำผิด ก็ทำตามเหตุผล และสำหรับพระมหากษัตริย์นั้น ต้องทรงมีพระเมตตาไม่ทรงก่อเวรแก่ผู้ใด ไม่ทรงพระพิโรธ โดยเหตุที่ไม่ควร และแม้จะทรงพระพิโรธ ก็ทรงขมเสียให้สงบได้

๘. อวิหีสญ คือ ทรงมีพระราชอัธยาศัย กอปรด้วยพระมหากรุณา ไม่ทรงก่อทุกข์หรือเบียดเบียนผู้อื่น ทรงปกครองประชาชนดังบิดาปกครองบุตร

๙. ขนติญ คือ การที่ทรงมีพระราชจริยานวัตร อันอดทนต่อสิ่งทั้งปวง รักษาพระราชหฤทัย และ พระอาการ พระกาย พระวาจา ให้เรียบร้อย

๑๐. อวิโรธน์ คือ การที่ทรงตั้งอยู่ในชาติติยราชประเพณี ไม่ทรงประพฤติผิดจากพระราชจริยานวัตร นิติศาสตร์ ราชศาสตร์ ไม่ทรงประพฤติให้คลาดจากความยุติธรรม ทรงอุปถัมภ์ยกย่องคนที่มีความชอบ ทรง บำราบคนที่มีความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ และไม่ทรงแสดงให้เห็นด้วยพระราชหฤทัยยินดีในร้าย

จักรวรรดิวัตร ๑๒

จักรวรรดิวัตร ๑๒ คือ ธรรมะ อันเป็นพระราชจริยานวัตร สำหรับพระมหากษัตริย์ พระราชาเอก ในโลก ทั้งนี้ โดยพระมหากษัตริย์ ผู้ปกครองประชาชน ทรงถือ และอาศัยธรรมะข้อนี้เป็นธงชัย อันมี ๑๒ ประการ คือ^๒

^๑ธานินทร์ กรัยวิเชียร, พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๕), หน้า ๓๓-๓๗

^๒ธานินทร์ กรัยวิเชียร, อ้างแล้ว, หน้า ๓๗-๓๘.

- (๑) ควรอนุเคราะห์คนในราชสำนัก และคนภายนอก ให้มีความสุข ไม่ปล่อยปละละเลย
- (๒) ควรผูกไมตรีกับประเทศอื่น
- (๓) ควรอนุเคราะห์พระราชวงศานุวงศ์
- (๔) ควรเกื้อกูลพราหมณ์ คหบดี และคฤหบดีชน คือเกื้อกูลพราหมณ์และผู้ที่อยู่ในเมือง
- (๕) ควรอนุเคราะห์ประชาชนในชนบท
- (๖) ควรอนุเคราะห์สมณพราหมณ์ผู้มีศีล
- (๗) ควรจักษุรักษาฝูงเนื้อ นก และสัตว์ทั้งหลายมิให้สูญพันธุ์
- (๘) ควรห้ามชนทั้งหลายมิให้ประพฤติผิดธรรม และชักนำด้วยตัวอย่างให้อยู่ในกุศลสุจริต
- (๙) ควรเลี้ยงดูคนจน เพื่อมิให้ประกอบกรทุจริต กุศลและอกุศลต่อสังคม
- (๑๐) ควรเข้าใกล้สมณพราหมณ์ เพื่อศึกษาบุญและบาป กุศล และอกุศลให้แจ้งชัด
- (๑๑) ควรห้ามจิตมิให้ต้องการไปในที่ที่พระมหากษัตริย์ไม่ควรเสด็จ
- (๑๒) ควรระงับความโลภมิให้ปรารถนาในลาภที่พระมหากษัตริย์ไม่ควรจะได้

ราชสังคหวัตถุ ๔

ราชสังคหวัตถุ ๔ คือ พระราชจริยานุวัตร อันเป็นที่ตั้งแห่งความสงเคราะห์ ยึดห่วงน้ำใจประชาชน มี ๔ ประการ ได้แก่^๑

๑. สลเมธ์ ความที่ทรงพระปรีชาในการบำรุงธัญญาหารให้บริบูรณ์
๒. ปุริสเมธ์ ความที่ทรงพระปรีชาในการสงเคราะห์บุรุษที่ประพฤติดี
๓. สสมาปส์ ความที่ทรงพระปรีชาในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎร
๔. วาจาเปยยั การตรัสพระวาจาที่อ่อนหวานแก่ชนทุกชั้น โดยควรแก่ฐานะและภาวะธรรมข้างต้นที่กล่าวมานี้ เป็นธรรมที่พระมหากษัตริย์ไทย ทรงยึดถือปฏิบัติตั้งแต่โบราณกาลมาจนกระทั่งปัจจุบัน

๓. พระมหากษัตริย์ในฐานะผู้นำในการปกครองและการพัฒนา

พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นผู้นำทางด้านปกครองและการพัฒนา ในด้านการปกครอง ทรงปฏิบัติตามหลักธรรมของพุทธศาสนา ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรม ทางด้านการพัฒนา พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาเป็นอันมาก ได้แก่ การพัฒนาชนบท การสาธารณสุข การศึกษา การศาสนา การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทรงเป็นผู้นำในด้านการพัฒนาประเทศในทุกด้าน ดังนั้น จึงทรงเป็นที่เคารพสักการะอย่างสูงสุดจากประชาชนชาวไทย

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีบทบาทในด้านการป้องกันรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติไทยมาโดยตลอด ภาระหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ในด้านการปกครองตั้งแต่โบราณมาจนปัจจุบัน เป็นภาระหน้าที่ในการปกป้องประชาชนให้ได้รับความสงบสุข และพระมหากษัตริย์ทรงปกครองบ้านเมืองโดยมีธรรมกำกับ ดังนั้น สถาบันพระมหากษัตริย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยโดยตลอดมา แม้เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขแล้ว สถาบันพระมหากษัตริย์ก็ยังคงได้รับความเคารพสักการะ และเกิดทุนจากประชาชนชาวไทยอยู่ไม่เสื่อมคลาย ในฐานะและพระราชอำนาจขององค์พระมหากษัตริย์ มิได้จำกัดอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้น แต่ทรงมีฐานะและพระราชอำนาจด้วยพระบารมีที่ได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน

^๑ อานันท์ กรีวินเชียร, อ้างแล้ว, หน้า ๓๗.

ในส่วนต่อไป จะได้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช เกี่ยวกับพระราชประวัติ และพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระองค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชกรณียกิจทางด้านการปกครองไทย

พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประสูติที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ทรงเป็นพระโอรสลำดับพระองค์ที่ ๓ ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์ อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระนามในชั้นเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ภูมิพลอดุลยเดช มีพระเชษฐา คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระภคินี คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชันษา ๒ พรรษา พระบรมชนกได้เสด็จทิวงคต ในวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ณ วังสระปทุม เนื่องจากทรงพระประชวรด้วยโรคพระวิภวะพิการ (ไตพิการ) ทรงได้รับการอภิบาลจากสมเด็จพระราชมารดาตั้งแต่ทรงพระเยาว์

เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ ทรงได้รับการศึกษาวิชาสามัญชั้นต้นที่โรงเรียนมาแตร์เดอี ถนนเพลินจิต กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ทำให้สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงพาพระราชโอรสและพระราชธิดาไปประทับที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๖ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเข้าศึกษาที่โรงเรียนเมียร์มองต์ (Miermont) เมืองโลซานน์ เมื่อเสด็จกลับจากโรงเรียนก็มีครูมาถวายการสอนภาษาต่างๆ ณ พระตำหนักที่ประทับ ซึ่งก็มีทั้งภาษาฝรั่งเศส อังกฤษ และเยอรมัน พระองค์ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับงานช่างฝีมือ งานจักรกลการเกษตร งานปรุงพระกระยาหาร และการดนตรีทุกชนิด

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสละราชสมบัติ รัฐบาลได้อัญเชิญพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าอานันทมหิดลเสด็จขึ้นครองราชย์สันตติวงศ์ขึ้นเป็นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ แห่งราชวงศ์จักรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับสถาปนาแต่งตั้งจากพระองค์เจ้าเป็นเจ้าฟ้า และเสด็จนิวัติสู่ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ พร้อมด้วยพระเชษฐา พระภคินี และสมเด็จพระบรมราชชนนี และคณะพระองค์ทรงเสด็จกลับไปศึกษาต่อที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในปีพ.ศ. ๒๔๘๑ และได้ทรงประทับอยู่ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อยู่จนกระทั่งได้เกิดสงครามโลกครั้งที่สอง

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๘ สงครามโลกครั้งที่สองสงบลงรัฐบาลจึงได้อัญเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ เสด็จกลับมาประทับในประเทศไทย เพื่อทรงเป็นมิ่งขวัญของชาวไทย มีเหตุการณ์ที่ยังความเศร้าสลดใจแก่ประชาชนชาวไทยทั้งหมด คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เกิดอุบัติเหตุต้องพระแสงปืนสวรรคตโดยทันที เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ ทางรัฐบาลและพระบรมวงศานุวงศ์จึงได้กราบบังคมทูลอัญเชิญสมเด็จพระอนุชาธิราชเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ต่อจากสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช แต่เนื่องจากทรงมีพระราชภารกิจในการศึกษาอยู่ จึงต้องเสด็จกลับไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ อีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๔๘๙ ในคราวนี้จำเป็นต้องทรงเปลี่ยนวิชาที่ศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวกับการปกครอง เช่น กฎหมาย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ อักษรศาสตร์ และรัฐศาสตร์ เป็นต้น

เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นสู่พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงพระนามปรากฏในพระสุพรรณบัฏว่า “พระบาท

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศร วรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถ-บพิตร” ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งภัทรนัฐเพื่อประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๑๓ นั้น พระองค์ได้มีพระบรมราชโองการเป็นนัดแรกต่อมหาราชครูพรหมณาจารย์ และผู้ที่ชุมนุมเฝ้าอยู่ ณ ที่นั้นว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอภิเษกสมรสกับ ม.ร.ว.สิริกิติ์ กิติยากร เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ต่อมา ม.ร.ว.สิริกิติ์ กิติยากร ได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชโอรส และพระราชธิดา รวม ๔ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ณ ประเทศสวีตเซอร์แลนด์

๒. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์ สยามมกุฎราชกุมาร ประสูติเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

๓. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรี สิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ประสูติเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

๔. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต

ด้วยเหตุที่ตลอดระยะเวลาการครองสิริราชสมบัติ แห่งองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเป็นเนืองประการ อันเป็นคุณประโยชน์มหาศาลต่อสังคมไทย และประชาชนชาวไทย ทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ดังนั้น รัฐบาลและประชาชนชาวไทยต่างพร้อมใจประกอบพระราชพิธี เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเผยแพร่พระเกียรติคุณของพระองค์ ได้แผ่ขยายจรจายไปในวงกว้าง นับตั้งแต่ทรงครองสิริราชสมบัติ ตั้งแต่วันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นต้นมา รัฐบาลไทยและประชาชนชาวไทย ได้ร่วมกันจัดงานพระราชพิธีและงานเฉลิมฉลองต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังต่อไปนี้

พระราชพิธีรัชดาภิเษก ในวโรกาสอันเป็นมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จเถลิงถวัลราชสมบัติครบ ๒๕ ปี บริบูรณ์ ณ วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๑๔

พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕๐ พรรษา ในมหามงคลสมัย พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงสิริราชสมบัติหมื่นวัน (๑๐,๐๐๐ วัน) ในปีี่ ๕๐ พรรษา ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

งานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ได้สถาปนากรุงรัตนโกสินทร์ ทำนุบำรุงประเทศชาติให้มีเอกราช และเจริญรุ่งเรืองสืบมาจนถึงปัจจุบัน ได้ทรงแสดงถึงความมั่นคงและเสถียรภาพของราชอาณาจักรไทย เสริมสร้างพลังสามัคคี และสมานฉันท์ ในหมู่ปวงชนชาวไทย จัดขึ้นในวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ ในศุภวาระที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจริญพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษา ในวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๐

พระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก ในมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชสมบัติ นาน ๔๒ ปี เสมอด้วยสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิตุมาหาราช ในวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครองสิริราชสมบัติยืนนานกว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์ใด ๆ ที่ปรากฏในประวัติศาสตร์

ดังนั้น ด้วยความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ในวันฉัตรมงคล วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๓๐ นายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ประกาศความสมานฉันท์ของรัฐบาลและประชาชนชาวไทย ถวายพระราชสมัญญา “มหाराช” แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นับตั้งแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหाराช ทรงประกอบพระราชกรณียกิจในด้านต่าง ๆ เป็นเอนกประการ กล่าวได้ว่า ในช่วงแห่งการครองราชย์ของพระองค์ เป็นช่วงเวลาแห่งการปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถแยกได้เป็นด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑. พระราชกรณียกิจด้านการพัฒนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท โดยได้เสด็จฯ ออกเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร ในทุกท้องที่ ทุกภาคของประเทศ พระองค์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักไว้ในทุกภาคของประเทศ ได้แก่ ภาคเหนือ มีพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ ที่จังหวัดสกลนคร ภาคใต้ มีพระตำหนักทักษิณราช-นิเวศน์ ที่จังหวัดนราธิวาส ทั้งนี้ การที่พระองค์ทรงสร้างพระตำหนักต่าง ๆ ขึ้นก็เพื่อพระองค์จะได้ทรงเสด็จ ประทับเพื่อแปรพระราชฐานไปเสด็จเยี่ยมประชาชนในภาคต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก ดังที่ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทไว้ว่า

“การพัฒนาชนบท เป็นงานที่สำคัญ เป็นงานที่ยาก เป็นงานที่จะต้องทำให้ได้ด้วยความสามารถด้วยความฉลาด คือทั้งเฉลียวทั้งฉลาดและด้วยความบริสุทธิ์ใจ มิได้มุ่งหมายหากิน ด้วยวิธีใด ๆ ใครอยากหากินขอให้ลาออกจากตำแหน่ง ไปทำการค้าขายดีกว่า เพราะว่าทำผิดพลาดไปแล้ว บ้านเมืองล่มจม และเมื่อบ้านเมืองล่มจมแล้ว เราก็อยู่ไม่ได้ ก็เท่ากับเสียหายหมดทุกอย่าง”^๑

ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานพระราชดำริทางด้านการพัฒนา เป็นผลให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นจำนวนมาก ประมาณ ๖๐๐ กว่าโครงการ ซึ่งครอบคลุมในหลายสาขา มีชื่อเรียกต่างกัันดังนี้ คือ

๑. โครงการตามพระราชประสงค์
๒. โครงการหลวง
๓. โครงการตามพระราชดำริ
๔. โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์

โครงการตามพระราชประสงค์ คือโครงการที่ทรงศึกษาเป็นการส่วนพระองค์ ทรงศึกษาไปปฏิบัติ ไปพัฒนาไป ส่งเสริมและแก้ไขตัดแปลงวิธีการไป ทั้งในพระราชฐานและในท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น ทรงศึกษาเรื่องข้าวและการทำนา ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน มีโรงสีข้าว โรงอัดกลบเป็นแผ่น เชื้อเพลิง ทรงเลี้ยงวัวนม

^๑ พระบรมราชาบาท พระราชทานแก่คณะผู้บริหารงานเร่งรัดพัฒนาชนบทผู้ว่าราชการจังหวัด ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๒.

ทรงมีโรงทำนมสด นมผง ทรงศึกษาวิธีการผลิตต่างๆ ขณะเดียวกันทรงส่งเสริมให้ความรู้แก่ชาวสหกรณ์หนองโพ
ราชบุรี ดำเนินการเลี้ยงโค และทำนมสดที่มีคุณภาพดี จำหน่ายได้สำเร็จเป็นผลก้าวหน้าตลอดมา

ส่วนนอกพระราชฐาน ผลศึกษาการพัฒนาที่ดิน การจัดสรรที่ดิน การจัดตั้งหมู่บ้านสหกรณ์ที่บริเวณ
ใกล้พระราชวังไกลกังวลเป็นโครงการตามพระราชประสงค์เพราะยังทรงศึกษาพัฒนา ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วน
พระองค์ในขั้นต้นจนรัฐบาลเห็นดีมีศรัทธาเรื่องในหลักการของพระองค์แล้วจึงร่วมงานในภายหลัง

นอกบริเวณดังกล่าวนี้มีโครงการตามพระราชประสงค์อีกหน่วยหนึ่งคือทรงศึกษาการพัฒนาลุ่มน้ำ และ
จัดสรรที่ดินในบริเวณแหล่งพลังน้ำของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่ทุ่งลุยลาย จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นโครงการตามพระราช
ประสงค์โครงการสุดท้าย

โครงการหลวง คือ โครงการตามพระราชดำริที่ช่วยทำผสมผสานกับหน่วยงานรัฐบาลในบริเวณ
ดอยต่างๆ ในภาคเหนือในการพัฒนาอาชีพชาวเขา และเนื่องจากการที่พระองค์ทรงมีพระวิริยะ อุตสาหะ ใน
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวเขาตัวเอง ทำให้ชาวเขามีความจงรักภักดีเรียกพระองค์ว่า “พ่อหลวง” เรียกสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถว่า “แม่หลวง” โครงการของพระองค์จึงเรียกว่า “โครงการหลวง”

โครงการตามพระราชดำริ คือ โครงการที่ทรงวางแผนพัฒนาและให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตาม
แนวพระราชดำริ โดยเหตุที่รัฐบาลเชื่อมั่นในหลักการของพระองค์อยู่แล้วจึงร่วมผสมผสานกันเป็นอย่างดี หน่วยงาน
ของรัฐบาลที่ร่วมมือทั้งฝ่ายพลเรือน และฝ่ายทหาร โครงการประเภทนี้ในปัจจุบันมีอยู่ในทุกภาคของประเทศ

โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ คือ โครงการที่พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริ
ให้เอกชนไปดำเนินการด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลังแรงงาน พร้อมทั้งติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดย
ภาคเอกชนเอง ตัวอย่างของโครงการประเภทนี้ ได้แก่ โครงการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง อำเภอทับสะแก
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริ โดยสโมสรโรดาร์แห่งประเทศไทย เป็นต้น

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่โครงการประมง
พระราชทาน โครงการโรงโคนม โครงการจัดพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ “ดอนขุนห้วย” โครงการ
โรงนมผงสวนดุสิต โครงการหน่วยทันตกรรมพระราชทาน โครงการพัฒนาที่ดินตามพระราชประสงค์ “หนองพลับ”
โครงการชลประทานตามพระราชดำริ เป็นต้น

๒. พระราชกรณียกิจด้านการชลประทาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยในการชลประทานมาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ พระองค์ได้ทรง
มีพระราชดำริในด้านการชลประทาน คือ การให้ระบายน้ำส่วนที่เกินที่อาจสร้างความเสียหายให้แก่ราษฎรไป
เก็บกักน้ำได้ในอ่างเก็บน้ำ เพื่อระบายต่อไปยังพื้นที่ทำการเกษตรในช่วงที่ขาดแคลนน้ำสำหรับพื้นที่ใดที่มีน้ำขัง
อยู่ตลอดปี ก็ให้ทำการขุดคลองเพื่อระบายน้ำออกทำให้บริเวณนั้นแห้งขึ้นจนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการ
เกษตรกรรมได้ต่อไป

แนวความคิดของพระองค์ในด้านการชลประทานนี้ มิได้จำกัดแต่ในเขตพื้นที่ชนบทเท่านั้น แต่ยังมีผล
ต่อคนในกรุงเทพมหานครด้วย พระองค์ทรงใช้ความรู้ทางด้านชลประทานทรงแก้ปัญหาน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร
เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ และ พ.ศ. ๒๕๓๘ และทรงวางแผนแก้ปัญหาระยะยาวในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร
อีกด้วย

๓. พระราชกรณียกิจด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๒ - ๒๕๑๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเยือนประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบ
ยุโรป อเมริกาเหนือ และเอเชีย รวม ๓๑ ประเทศ เพื่อเป็นการเจริญทางพระราชไมตรีระหว่างประเทศกับบรรดา
มิตรประเทศ ให้มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ทรงนำความรัก และความปรารถนาดีของประชาชนชาวไทย

ไปยังประเทศต่าง ๆ เหล่านั้น ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น ทรงเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทย ให้นานาชาติได้รู้จัก

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงเสด็จเยือนต่างประเทศ อีกละครั้ง เพราะพระองค์ทรงเห็นว่าพระองค์มีพระราชภารกิจที่จะต้องทรงปฏิบัติในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ได้แก่ งานพัฒนาตามโครงการพระราชดำริต่าง ๆ จึงมิได้ทรงเสด็จเยือนต่างประเทศอีก แต่อย่างไรก็ตาม พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เอกอัครราชทูต และกงสุลของประเทศต่าง ๆ ที่มาประจำอยู่ในประเทศไทย ได้เข้าเฝ้าฯ อยู่เป็นประจำ และทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระราชโอรสและพระราชธิดา ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ เสด็จฯ เยือนต่างประเทศแทนพระองค์ด้วย

๔. พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา

พระราชกรณียกิจด้านการศึกษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่การทรงมีพระราชดำริโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนราชวินิต ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ ทรงอุปถัมภ์โรงเรียนไกลกังวล ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๘ ทรงส่งเสริมให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน พระราชทานพระราชดำริ และพระบรมราชานุเคราะห์ให้จัดตั้งโรงเรียนสงเคราะห์เด็กยากจน โรงเรียนนมแม่เกล้า เพื่อช่วยเหลือประชาชนในการประถมศึกษา โรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลโทรคมนาคม ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เสด็จฯ เยี่ยมโรงเรียนประถมศึกษาในท้องที่ห่างไกลและทุรกันดาร พระราชทานเครื่องเขียน แบบเรียน เลือผ้า แก่นักเรียน และเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ครู และพระราชทานพระราชทรัพย์ประเดิมตั้งมูลนิธิทุนการศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนไกลกังวล ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ดอนขุนห้วย เป็นต้น

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับการศึกษาในระบบโรงเรียน ได้ทรงส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กให้บุตรหลานข้าราชการและประชาชนที่ขาดแคลนได้รับการเลี้ยงดูอบรมเบื้องต้นที่ถูกต้องเหมาะสม ทรงตั้งและส่งเสริมโรงเรียนอนุบาลศึกษาทั้งในพระราชสำนักในเมืองและในชนบทที่เสด็จฯ ไปทรงอนุเคราะห์ช่วยเหลือราษฎร

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษาการศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา ในระดับประถมศึกษา ทรงตั้งและส่งเสริมโรงเรียนประถมศึกษาส่วนพระองค์ เพื่อสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเมื่อทรงพระเยาว์ ตลอดจนพระเจ้าหลานเธอ ได้เสด็จเข้าศึกษาเล่าเรียนร่วมกับบุตรหลานข้าราชการบริพารและประชาชนทั่วไป ให้บุตรหลานข้าราชการและประชาชนที่ยากจน ขาดแคลนได้ศึกษาเล่าเรียน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ เยี่ยมโรงเรียนประถมศึกษาในท้องที่ห่างไกล พระราชทานเครื่องเขียนแบบเรียน และเครื่องแบบแก่นักเรียน พระราชทานเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ครู พระองค์ทรงพระราชทานพระราชดำริในการจัดสร้างโรงเรียนให้เด็กได้เรียนอย่างทั่วถึง ทรงส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนสำหรับเด็กพิการทุกประเภททั้งในด้านรัฐบาล องค์กร สมาคมภาคเอกชนในระดับมัธยมศึกษา ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาต่อจากชั้นประถมศึกษาอย่างสืบเนื่องกัน ทรงจัดตั้งและส่งเสริมการจัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาในระดับและประเภทต่าง ๆ พระราชทานทุนการศึกษาและรางวัลแก่นักเรียนและโรงเรียน ด้านหลักสูตรได้ตามหลักศาสนา ควบคู่ไปกับการศึกษาวิชาการ พระราชทานทุนทรัพย์ และทรัพย์สิ้นส่วนพระองค์เพื่อจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนมัธยมศึกษาหลายแห่ง ทรงเสด็จฯ เยี่ยมโรงเรียนเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่นักเรียน ครู-อาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ได้เสด็จฯ ไปพระราชทานประกาศนียบัตร อนุ-ปริญญาบัตร และปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาตามมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐบาล และเอกชน เป็นประจำ

พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียน โครงการตามพระราชดำริที่สำคัญที่สุด ได้แก่ โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ถัดจากนั้นได้แก่ โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาต่าง ๆ เช่น โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ โครงการศึกษาเพื่อพัฒนาเขาหินซ้อน พิภูลวง เป็นต้น เป็นโครงการศึกษาตามพระราชดำริที่มีพระราชประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของประชาชนในชนบท เพื่อสร้างความมั่นคงแก่สังคมไทยและชาติบ้านเมือง

๕. พระราชกรณียกิจด้านการศาสนา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงฐานะเป็นพุทธมามกะ พระองค์ทรงเสด็จออกผนวชเป็นเวลา ๒ สัปดาห์ โดยเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๔ เวลาบ่ายโมง ทรงผนวช โดยมีสมเด็จพระวชิรญาณวงศ์สมเด็จพระสังฆราช เป็นพระอุปัชฌาย์ พระศาสนโสภณเป็นพระกรรมวาจาจารย์ สมเด็จพระวันรัต เป็นผู้ถวายอนุสาสน์ ทรงได้รับพระสมณนามจากพระราชอุปัชฌาย์ว่า “ภูมิจโล” ทรงประทับที่พระตำหนักปั้นหย่า ในวัดบวรนิเวศวิหาร และทรงลาสิกขาเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ รวมระยะเวลาที่ทรงผนวชเป็นเวลา ๑๕ วัน

ในระหว่างที่ทรงผนวช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติพระองค์ตามแนวทางแห่งพระภิกษุสงฆ์ โดยทั่วไปอย่างเคร่งครัด ทรงลงพระอุโบสถทำวัตร และออกบิณฑบาตเป็นประจำทุกวันมิได้ขาด ซึ่งภาพที่พระองค์ทรงเป็นพระภิกษุและออกบิณฑบาตนั้น เป็นภาพที่ประทับใจพลสกนกรชาวไทยอยู่ไม่รู้ลืม

พระราชกรณียกิจในด้านการศาสนาที่สำคัญประการหนึ่งคือการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำพระพุทธรูปปางมารวิชัยขึ้น เรียกว่า “พระพุทธรูปราชูปถัมภ์” เป็นพระพุทธรูปประจำรัชกาล โดยที่ฐานบัวหงายของพระพุทธรูปราชูปถัมภ์ ได้บรรจุพระพุทธรูปพิมพ์ “กำลังแผ่นดิน” หรือ “หลวงพ่ोजิตฺตลดา” ไว้ ๑ องค์ พระพุทธรูปราชูปถัมภ์ นอกจากจะเป็นนิมิตหมายแห่งคุณพระรัตนตรัยอันเป็นนิมิตหมายแห่งความผูกพันอันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ระหว่างองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับบรรดาพลสกนกรของพระองค์ในทุกจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร และพระพุทธรูปพิมพ์ซึ่งได้บรรจุไว้ที่ฐานบัวหงายนั้น ก็ประกอบด้วยวัตถุประสงค์สี่ข้อต่าง ๆ อันพุทธศาสนิกชนทั่วพระราชอาณาจักร ได้ปฏิบัติบูชาสืบเนื่องกันมาเป็นเวลานาน สำนักพระราชวังได้วางระเบียบเกี่ยวกับพระพุทธรูปราชูปถัมภ์ไว้ว่า เมื่อจังหวัดต่าง ๆ ได้รับพระพุทธรูปราชูปถัมภ์ไปแล้ว เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปยังจังหวัดใด ก็ให้อัญเชิญพระพุทธรูปราชูปถัมภ์มาประดิษฐาน เพื่อให้พระองค์ทรงสักการะด้วย พระพุทธรูปราชูปถัมภ์ จึงเปรียบเสมือนตัวแทนแห่งองค์พระเจ้าอยู่หัว เป็นศูนย์รวมแห่งความจงรักภักดีที่มีอยู่ทั่วประเทศไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะทรงเป็นพุทธมามกะแล้ว ยังทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภกอีกด้วย ทรงอุปถัมภ์ศาสนาทุกศาสนา ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระองค์ ดังจะเห็นได้จากการที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นองค์ประธานในงานฉลองครบรอบ ๕๐๐ ปี แห่งศาสนาซิกข์ ตามคำอัญเชิญของสมาคมศรีคุรุสิงห์สภา และในงานเมาลิดกลางของอิสลามิกชน พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้แปลพระคัมภีร์อัลกุรอานเป็นภาษาไทยด้วย ดังนั้น ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ จึงไม่รู้ลี้กลัวว่าตนเองเป็นชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใด เพราะต่างมีจุดศูนย์รวมจิตใจอยู่ที่องค์พระเจ้าอยู่หัวพระองค์เดียวกัน

๖. พระราชกรณียกิจด้านศิลปะและวัฒนธรรม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยในการดนตรีและกีฬา ในด้านดนตรี ทรงดนตรีกับเครื่องดนตรีได้หลายชนิด ได้แก่ ทรัมเบ็ต คลาริเน็ต แซ็กโซโฟน เป็นต้น ทรงมีอัจฉริยภาพทางด้านการประพันธ์เพลง ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้หลายเพลง ได้แก่ เพลงชะตาชีวิต แสงเทียน ไกลรุ่ง เป็นต้น ในสมัยที่พระองค์ยังมีพระชนมพรรษาไม่มากนัก พระองค์ได้เสด็จไปทรงดนตรีตามสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เชิญพระองค์ไปแสดงใน

การนี้ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ ตามเสด็จไปร่วมแสดงดนตรีและขับร้องเพลงด้วย

ในด้านกีฬา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยการกีฬา ทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์สมาคมกีฬาหลายสมาคม และทรงโปรดกีฬาเรือใบ ถึงกับทรงช่วยแข่งขันกีฬาเรือใบ และได้รับเหรียญทองในการแข่งขันกีฬาเรือใบ ประเภทโอเค ในการแข่งขันกีฬาแหลมทอง (ซีเกมส์) ครั้งที่ ๔ ที่กรุงเทพมหานครอีกด้วย

นอกจากด้านดนตรีและกีฬาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยในงานจิตรกรรมและการถ่ายรูป ในด้านจิตรกรรม ทรงมีอัจฉริยภาพในการวาดภาพ ในด้านการถ่ายรูป พระองค์มักจะนำกล้องติดพระองค์อยู่เสมอ เมื่อพระองค์เสด็จตามสถานที่ต่าง ๆ จะทรงบันทึกภาพสถานที่ต่าง ด้วยพระองค์เอง นอกจากนั้น พระองค์ยังทรงมีพระปรีชาในด้านการแปลหนังสือ โดยทรงแปลหนังสือภาษาต่างประเทศไว้หลายเล่ม ได้แก่ นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ ตีโต เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูพระราชพิธีพืชมงคล จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ขึ้นมาใหม่ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูพระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินทอดผ้าพระกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค และทรงโปรดเกล้าฯ ให้ฟื้นฟูพิธีเสด็จพระราชดำเนินโดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เป็นการสืบทอดพระราชประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของไทย

๗. พระราชกรณียกิจด้านการทหาร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงฐานะจอมทัพไทย พระองค์ได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในฐานะจอมทัพไทย ได้ทรงให้กำลังใจและบำรุงขวัญทหาร ตำรวจ และผู้ปฏิบัติงานในบริเวณชายแดนที่มีปัญหาการสู้รบอยู่ตลอดมา ยังความปลาบปลื้มให้แก่บรรดาผู้ปฏิบัติงาน และสำหรับทหาร ตำรวจ และอาสาสมัครที่เสียชีวิตในการทำงานเพื่อชาติ ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพ แก่บรรดาผู้กล้าหาญที่เสียชีวิตในการป้องกันประเทศชาติอย่างสมเกียรติ

๘. พระราชกรณียกิจด้านการแพทย์และสาธารณสุข

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้ตั้งหน่วยแพทย์พระราชทานซึ่งเป็นคณะแพทย์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ออกไปรักษาราษฎรผู้เจ็บป่วยถึงบ้าน ทรงจัดตั้งโครงการแพทย์หลวงเคลื่อนที่พระราชทาน ขณะที่เสด็จแปรพระราชฐานไปยังต่างจังหวัด โครงการแพทย์พิเศษ ตามพระราชประสงค์ หน่วยทันตกรรมเคลื่อนที่พระราชทาน โครงการคลังแพทย์อาสา ราชวิทยาลัยคลังแพทย์แห่งประเทศไทย โครงการแพทย์หู คอ จมูก และโรคภูมิแพ้พระราชทาน โครงการอบรมหมอหมู่บ้านในพระราชประสงค์หน่วยงานฝ่ายคนไข้ ในกองราชเลขาการสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชินีนาถ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การรักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยที่อยู่ห่างไกลคมนาคม ในท้องถิ่นทุรกันดาร ไม่มีแพทย์และพยาบาลที่เพียงพอ

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี หน่วยแพทย์พระราชทานเคลื่อนที่ ได้ให้การรักษาผู้เจ็บป่วยในท้องที่ห่างไกลได้เป็นจำนวนมาก พระเกียรติคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ซจรขยายไปถึงต่างประเทศ โดยเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ราชวิทยาลัยคลังแพทย์แห่งอังกฤษ ได้ถวายกิตติบัตรสมาชิกกิตติมศักดิ์แด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ และเผยแพร่พระเกียรติคุณแก่พระองค์ในพระราชกรณียกิจทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขด้วย

๙. พระราชกรณียกิจด้านการสังคมสงเคราะห์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเปี่ยมด้วยพระเมตตา พระองค์ได้เสด็จออกเยี่ยมเยียนประชาชนในทุกท้องที่ของประเทศ แม้แต่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกล ทรงพระราชทานความช่วยเหลือแก่ผู้ยากจนไม่สามารถ

ช่วยเหลือตนเองได้ พระราชกรณียกิจด้านการสังคมสงเคราะห์ เห็นได้จากการที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “มูลนิธิราชประชานุเคราะห์” ขึ้น

ความเป็นมาของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ คือ ในระหว่างวันที่ ๒๕-๒๖ ตุลาคม ๒๕๐๖ ได้เกิดภัยพิบัติอันเกิดจากพายุไซร่อนพัดผ่านทางตอนใต้ของประเทศไทย ยังความเสียหายให้แก่ชีวิตทรัพย์สินเป็นจำนวนมากในจังหวัดภาคใต้ ๑๕ จังหวัด โดยเฉพาะที่บ้านปลายแหลม ตำบลตะลุมนุก อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในความทุกข์อันใหญ่หลวงของพลกนิกรในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง ได้โปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต ประกาศชักชวนให้ประชาชนผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินและสิ่งของ โดยเสด็จพระราชกุศลช่วยเหลือผู้ประสบภัยครั้งนั้น ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศตลอดจนรัฐบาลมิตรประเทศได้ช่วยบริจาคเงินและสิ่งของโดยเสด็จพระราชกุศลเป็นจำนวนมาก เฉพาะเงินสดได้ ๑๑ ล้านบาท ได้ทรงให้จัดตั้งเป็นทุนเพื่อหาดอกผลสำหรับเด็กยากจนอนาถาขาดบิดามารดาที่ประสบภัยในครั้งนั้น ตลอดจนราษฎรผู้ประสบสาธารณภัยอื่นอีกด้วย โดยโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งชื่อว่า “มูลนิธิราชประชานุเคราะห์” พระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นทุนเพิ่มเติม ๖ ล้านบาท และพระราชทานสมทบอีกในบางโอกาส ซึ่งต่อมาภายหลังมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ได้ปฏิบัติงานให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัยมาโดยตลอด

นอกจากการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยแล้ว ต่อมาปรากฏว่า ท้องที่ประสบภัยขาดสถานศึกษา และในบางแห่งในจังหวัดภาคใต้ ประชาชนยากจนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้รายได้จากดอกผลของมูลนิธิ ไปก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น และแต่ละหลังได้รับพระบรมราชานุญาตให้ตั้งชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์” เรียงตามลำดับการก่อสร้างก่อนหลัง

๑๐. พระราชกรณียกิจในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร

เมื่อครั้งเกิดน้ำท่วมใหญ่กรุงเทพมหานครเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จฯ เยี่ยมเยียนประชาชนผู้ได้รับความเดือดร้อนจากน้ำท่วม เพื่อปลอบขวัญและให้กำลังใจผู้เดือดร้อนจากภาวะน้ำท่วม พระองค์ทรงมีพระราชดำริในการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร และทรงพระราชทานแนวพระราชดำริแก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการป้องกันน้ำท่วมในระยะยาวอีกด้วย

เมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่กรุงเทพมหานครในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยต่อผู้ที่ประสบภัยน้ำท่วม ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริในด้านการป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำท่วมแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง แม้ว่าพระพลานามัยจะไม่สมบูรณ์นักก็ตาม ก็ทรงมีพระวิริยะที่จะศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาน้ำท่วม และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตลอดจนได้โปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ออกแจกจ่ายสิ่งของช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยด้วย

๑๑. พระราชกรณียกิจด้านการแก้ปัญหาจราจร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความห่วงใยในภาวะการจราจรติดขัดในกรุงเทพมหานคร ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากร สูญเสียเวลาและสร้างมลภาวะเป็นอันมาก พระองค์จึงทรงมีพระราชดำริโครงการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาการจราจรในกรุงเทพมหานครเป็นจำนวนมาก ได้แก่ โครงการขยายถนนบริเวณหน้ากรมสรรพากร เพื่อช่วยระบายรถขึ้นสู่สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าให้เร็วขึ้น โครงการขยายสะพานผ่านฟ้าลีลาศเพื่อเพิ่มพื้นผิวการจราจร โครงการทางคู่ขนานลอยฟ้าถนนพระบรมราชชนนี เพื่อสนองพระราชดำริในการเคลื่อนย้ายถนนเข้าออกกรุงเทพฯ ให้เร็วขึ้นด้วยการสร้างถนนเชื่อมโยงซึ่งจะทำให้การเข้าออกเมืองรวดเร็วทั้ง ๔ ทิศทาง เพื่อช่วยระบายการจราจรจากใจกลางเมืองกับการจราจรในย่านธุรกิจ เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใส่พระทัยกับการแก้ปัญหาการจราจร โดยได้ทรงมีพระราชดำรัสให้รัฐมนตรีที่รับผิดชอบด้านการแก้ปัญหาการจราจรคือ นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช

รองนายกรัฐมนตรี และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รองนายกรัฐมนตรี เข้าเฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อพระราชทานแนวพระราชดำริในการแก้ปัญหาจราจร โดยทรงมีแนวพระราชดำริว่า การแก้ปัญหาจราจรต้องร่วมมือกันทำทุกฝ่าย มีใช้ต่างคนต่างทำ หรือมีใช้จะแก้ปัญหาจราจรเฉพาะในกรุงเทพมหานคร และบริเวณชานเมือง เป็นส่วน ๆ แต่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป แนวพระราชดำริด้านการแก้ปัญหาจราจรของพระองค์ ย่อมแสดงว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัย และเข้าพระทัย ในการแก้ปัญหาจราจรเป็นอย่างดี

๑๒. พระราชกรณียกิจด้านการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงห่วงใยในปัญหาสภาวะแวดล้อมของสังคมไทย โดยเฉพาะปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร พระองค์ได้มีแนวพระราชดำริในการจัดทำบึงเพื่อบำบัดน้ำเสียที่บึงมักกะสัน ทรงโปรดให้ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจึงประกาศให้วันที่ ๔ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันสิ่งแวดล้อมไทย ซึ่งทางราชการและภาคเอกชน ได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นประจำทุกปี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแก้ปัญหาหน้าเสีย โดยเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริในการปรับปรุงบึงมักกะสัน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำอยู่ในเขตโรงงานรถไฟบึงมักกะสันของการรถไฟแห่งประเทศไทยรวมพื้นที่ประมาณ ๙๒ ไร่ เพื่อใช้เป็นแหล่งกรองน้ำ สำหรับช่วยบรรเทาสภาพน้ำเสียในคลองสามเสน โดยให้ทำการปรับปรุงบึงน้ำแห่งนี้โดยประหยัดค่าใช้จ่ายด้วยการใช้ผักตบชวาช่วยกำจัดน้ำเสียดังกล่าว ส่วนผักตบชวาที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวนั้น ได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ย หรือเชื้อเพลิงตามความเหมาะสมด้วย นอกจากนี้ พระองค์ได้พระราชทานพระราชดำริให้ทดลองแก้ไขปัญหาน้ำเสียด้วยวิธีเติมอากาศที่บริเวณบึงพระราม ๙ ซึ่งเป็นที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ มีพื้นที่ประมาณ ๓๐ ไร่ โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) กรมชลประทาน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ ทำการทดสอบการบำบัดน้ำเสียที่ไหลมาตามคลองลาดพร้าวส่วนหนึ่งให้มีคุณภาพดีขึ้นโดยวิธีเติมอากาศลงในน้ำ ปล่องให้น้ำตกตะกอน และปรับสภาพน้ำก่อนระบายออกสู่ลำคลองตามเดิม หากผลการดำเนินงานได้ผลดี และคุ้มค่าก็จะได้นำไปใช้แก้ไขปัญหาน้ำเสียที่หน่วยอื่นต่อไป

๑๓. พระราชกรณียกิจในด้านการแนะนำและเตือนสติบุคคลต่าง ๆ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงได้รับเชิญเป็นองค์ประธานในพิธีการต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก พระองค์ได้ทรงพระราชทานพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทเพื่อแนะนำและเตือนสติบุคคลต่าง ๆ หลายกลุ่มบุคคลด้วยกัน ได้แก่ การพระราชทานพระบรมราโชวาทต่อผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การพระราชทานพระบรมราโชวาทต่อที่ประชุมผู้เข้าเฝ้าในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เป็นต้น

พระบรมราโชวาทซึ่งเป็นทีกล่าวถึงกันมาก ได้แก่ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทให้ไว้ในพิธีเปิดงานชุมนุมลูกเสือแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ ณ ค่ายลูกเสือวชิราวุธ อำเภอกีรีราชา จังหวัดชลบุรี ในวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๕ ดังนี้

“...สิ่งสำคัญในการปกครองก็คือ บ้านเมืองนั้นมีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสงบเรียบร้อย จึงไม่ใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมคนดี ให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ ไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”

พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้รับความนิยมและกล่าวถึงเป็นอย่างมาก พระราชดำรัสหนึ่ง คือ เมื่อครั้งพระองค์มีพระราชดำรัสต่อประชาชนชาวไทยในวาระเฉลิมฉลองกรุงเทพมหานครครบ ๒๐๐ ปี ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ ณ มณฑลพิธีท้องสนามหลวง เนื้อหาโดยสรุปทรงสั่งสอนให้ประชาชนชาวไทยยึดมั่นและปฏิบัติตามคุณธรรม ๔ ประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก การรักษาความลับ ความจริงใจต่อตนเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม

ประการที่สอง การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสุจริตใจนั้น

ประการที่สาม การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด

ประการที่สี่ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

กนก วงษ์ตระหง่าน ได้ศึกษาถึงแนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาจากพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในโอกาสต่าง ๆ ตลอดรัชสมัยของพระองค์ และได้สรุปหลักการสำคัญในการเมืองการปกครองตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เป็น ๓ ประการ ดังนี้^๑

๑. สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหาร คือการป้องกันรักษาอธิปไตย การเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศ การสร้างและรักษาความสงบสุขของประชาชน

๒. การส่งเสริมให้คนตีปกครองบ้านเมือง และควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจ

๓. รูปแบบของรัฐบาลไม่ใช่เรื่องสำคัญ แต่สำคัญที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ให้คำปฏิญาณไว้ เพื่อให้การเมืองการปกครองเป็นไปเพื่อความสงบสุขเรียบร้อยของประเทศชาติโดยส่วนรวมพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับวิธีการปกครองที่ดี โดยสรุปเป็นวิธีการ ๗ ประการ ดังนี้^๒

๑. การบริหารจะต้องเข้าถึงประชาชน

๒. ประชาชนต้องให้ความร่วมมือกับฝ่ายบริหาร

๓. การปกครองต้องยึดหยุ่นในทางที่ดี

๔. การปกครองต้องมีความยุติธรรม โดยมีกฎหมายเพื่อรักษาความยุติธรรม และความสงบเรียบร้อย

๕. การปกครองต้องมีกำลังทหารป้องกันประเทศ

๖. การปฏิบัติของรัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของชาติบ้านเมือง และประชาชน

๗. เมื่อประชาชนประสบภัย ทางราชการต้องไปช่วยอย่างทันท่วงที

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริด้านคุณสมบัติของผู้ปกครองที่ดี เพื่อให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยต่อประเทศชาติ พระองค์ทรงมีแนวพระราชดำริว่า ผู้ปกครองที่ดีต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้^๓

๑. จะต้องมีส่วนในการป้องกันชาติ

^๑ กนก วงษ์ตระหง่าน, อ้างแล้ว, หน้า ๑๐๕.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๓.

^๓ กนก วงษ์ตระหง่าน, อ้างแล้ว, หน้า ๑๒๒-๑๒๔.

๒. จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อสัตย์สุจริต ดังนี้

๒.๑ การให้

๒.๒ การมีวาจาดี

๒.๓ การทำประโยชน์แก่กัน

๒.๔ การวางตนอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม

๓. จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์สุจริต ซื่อสัตย์สุจริต และเสียสละ

๔. จะต้องนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

๕. จะต้องมีความรู้ ความสามารถและหลักปฏิบัติงาน ได้แก่

๕.๑ ในการปฏิบัติงานให้ตั้งใจทำให้จริง ให้ตรง ให้ตลอด

๕.๒ พิจารณางานด้วยความรู้ ความฉลาด โดยมุ่งให้เข้าใจถึงสาระและประโยชน์ที่แท้จริงของงาน

นั้น

๕.๓ เมื่อปฏิบัติงานหนึ่งต้องตั้งใจทำให้สำเร็จ โดยปล่อยวางงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานนั้น

๕.๔ การปฏิบัติงานต้องควบคุมทั้งกายและใจให้สงบหนักแน่น มั่นคง แน่นนอน มีสติและสำรวม รอบคอบ โดยไม่ปล่อยให้ตื่นเต้น หัวใจไหว และฟุ้งซ่าน

แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งประมวลจากพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ย่อมเป็นเครื่องแสดงถึงพระปรีชาของพระองค์ ในการแนะนำและเตือนสติกลุ่ม บุคคลต่าง ๆ ทั้งนี้ พระองค์ทรงเน้นให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เป็นสำคัญ

๑๔. พระราชกรณียกิจในด้านการปกครอง

ในด้านการปกครอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้บำเพ็ญพระราชกรณียกิจทางด้านการปกครองอย่าง มากมาย โดยทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข พระมหากษัตริย์ทรงดำรงฐานะอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ และอยู่เหนือการเมืองด้วยเหตุที่พระมหากษัตริย์ทรงวาง พระองค์เป็นกลางในทางการเมือง กล่าวคือ ไม่ทรงสนับสนุนพรรคการเมืองใดโดยเฉพาะนี้เอง ฐานะของพระ องค์จึงมั่นคงไม่ต้องทรงพะวงถึงคะแนนเสียงหรือตำแหน่งเหมือนที่ประมุขของประเทศแบบอื่น ๆ ต้องพะวง ทั้งนี้ เพราะไม่ว่าพรรคการเมืองใด ๆ จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเป็นรัฐบาล พระมหากษัตริย์ก็ยังทรงเป็นองค์พระประมุข ของประเทศ ซึ่งทรงดำรงพระองค์เป็นกลางอยู่เช่นเดิม และแม้จะมีการผลัดแผ่นดิน การเปลี่ยนองค์พระมหากษัตริย์ ก็เป็นไปโดยการสืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายตามกฏมณฑลสืบราชสันตติวงศ์ แม้โดยหลักการ รัฐสภาจะ ต้องให้ความยินยอมในการสืบราชสันตติวงศ์ดังกล่าว ก็เป็นไปเพียงเพื่อทำให้ฐานะของพระองค์มั่นคงยิ่งขึ้นเท่า นั้น โดยการเมืองไม่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องได้ เพราะรัฐสภาจะให้ความเห็นชอบในการสืบราชสันตติวงศ์ ขัดต่อ กฎมณฑลสืบราชสันตติวงศ์ได้อยู่แล้ว นอกจากนั้น พระราชอำนาจตามทางปฏิบัติ ที่พระมหากษัตริย์จะทรงพระราชทาน คำแนะนำเตือนสติ (the right to warn) พระราชอำนาจที่จะทรงได้รับการปรึกษา (the right to be consulted) และพระราชอำนาจที่จะทรงสนับสนุนนโยบายรัฐบาล (the right to encourage) ก็ดำเนินมาด้วยดีโดยตลอด เพราะนักการเมืองและรัฐบาลต่างมั่นใจในความเป็นกลางขององค์พระมหากษัตริย์ ยิ่งไปกว่านั้น ในภาวะที่ ประเทศประสบภาวะวิกฤตการณ์ จนรัฐบาลไม่อาจแก้ไขให้ลุล่วงได้แล้วพระมหากษัตริย์ก็จะทรงเป็นเสมือนด่าน ชั้นที่ ๒ ที่จะทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ให้ลุล่วงเรียบร้อยไปได้โดยง่ายทั้งนี้ เพราะทรงเป็นศูนย์รวมของจิตใจ และความสามัคคีของปวงชนทั้งชาตินั้นเอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับพระราชกรณียกิจด้านการปกครอง พระองค์ทรงเป็นเสมือนรวมใจของคนไทยทั้งชาติ ประเทศไทยสามารถธำรงรักษาเอกราชและความสงบเรียบร้อยของชาติไว้ได้ก็เพราะพระเมตตาบารมีขององค์พระมหากษัตริย์ ทรงเป็นเสมือนน้ำที่ประสานเอาดินร่วนไว้ให้เกาะกันเป็นหนึ่งเดียว พระองค์ทรงประสานเอากลุ่มต่าง ๆ ที่มีความคิดแตกต่างกัน ให้หันหน้าเข้าหากันปองดองกัน ทรงเปรียบเสมือนฟ้าที่ปกป้องคุ้มครองปวงอาณาประชาราษฎร์ ให้อยู่ร่วมเย็นเป็นสุขทรงเปรียบเสมือนแม่น้ำที่ให้ความร่มรื่นและหล่อเลี้ยงชีวิตของพสกนิกรชาวไทยทุกคน ทั้งที่มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนาต่างกัน แต่ก็สามารถร้อยรัดไว้ด้วยโซ่ทองแห่งน้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์เดียวกัน

พระราชกรณียกิจด้านการปกครองไทยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถพิจารณาได้ในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้

๑. ทรงเป็นสัญลักษณ์ของชาติ

ในด้านการเมืองการปกครองไทย ประเทศไทยมีสถาบัน ๓ สถาบัน ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่มีความต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลา หลายร้อยปี เป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นเอกราชและอธิปไตยของชาติ เมื่อชาวต่างประเทศกล่าวถึงประเทศไทยจะรู้จักองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถพระองค์จึงเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของชาติที่คนไทยทุกคนภูมิใจ

๒. ทรงเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองการปกครอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองการปกครองไทย ทรงดำรงฐานะเป็นองค์พระประมุขของประเทศ ทรงดำรงฐานะจอมทัพไทย ทรงเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่ทรงอยู่เหนือการเมือง และทรงเป็นกลางทางการเมือง

พระราชอำนาจขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แม้ว่าจะได้รับการกำหนดไว้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่พระราชอำนาจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในตามความเป็นจริงมีมากกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นที่เคารพสักการะบูชาสูงสุดของประชาชนชาวไทย ทรงเป็นผู้นำทางการเมืองการปกครองที่เปี่ยมด้วยพระบารมี ดังนั้น พระราชอำนาจของพระองค์จึงเป็นพระราชอำนาจที่เกิดจากพระบารมีโดยแท้ ความซอئيةจะเห็นได้จากในยามที่บ้านเมืองเกิดวิกฤตการณ์ และไม่มีผู้ใดสามารถเข้าแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้พระราชอำนาจอันเกิดจากพระบารมีเข้าแก้ปัญหาวิกฤตการณ์ด้วยพระองค์เอง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชหฤทัยที่กว้างขวางไพศาล มีพระเมตตาประดุจแม่น้ำใหญ่ ไหลมดดวงใจของทวยราษฎร์ให้สดชื่นอยู่เสมอ ในยามที่บ้านเมืองมีวิกฤตการณ์ พระองค์ได้ทรงออกมาแก้ไขวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง และแก้ปัญหาจนหมดไป บ้านเมืองกลับสงบเรียบร้อยอีกครั้งหนึ่ง ด้วยพระปรีชา และพระเมตตาบารมีของพระองค์ ความซอئيةจะเห็นได้จากเหตุการณ์วันที่ ๑๔-๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๖ และเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นประจักษ์พยานในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔-๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๖

เหตุการณ์เมื่อวันที่ ๑๔-๑๖ ตุลาคม ๒๕๑๖ เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรีทำการจับกุมผู้ลี้ภัยชื่อเรียกร้องรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๓ คน ทำให้เกิดความไม่พอใจอย่างกว้างขวาง มีการชุมนุมประท้วง โดยแกนนำของกลุ่มนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และมีประชาชนโดยทั่วไปจากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

เข้าร่วมชุมนุมประท้วงด้วยเป็นจำนวนมาก รัฐบาลได้ใช้กำลังปราบปรามผู้ชุมนุม ทำให้เกิดความไม่พอใจอย่างรุนแรง ผู้เข้าร่วมชุมนุมจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างทหาร ตำรวจกับผู้ชุมนุม ทำให้มีผู้เสียชีวิตหลายคน ในช่วงที่เหตุการณ์สับสนการชุมนุมประท้วงกลายเป็นการจลาจล และไม่มีที่ท่าว่าจะยุติลงได้แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแนะนำให้ผู้นำรัฐบาลเดินทางออกนอกประเทศและทรงแต่งตั้ง นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติ จำนวน ๒,๓๔๗ คน เพื่อที่สมาชิกสภาแห่งชาติ จะได้เลือกกันเองเข้าเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๒๔๙ คน สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ได้ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๑๗ ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และจัดตั้งรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตย พระเกียรติคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องนี้ย่อมจารึกในประวัติศาสตร์ของชาติไม่มีการสูญสิ้นไป

เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕

เหตุการณ์เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๕ สืบเนื่องมาจากการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ซึ่งมีประธานสภา รสช.คือ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ เป็นผู้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาล ซึ่งมีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากการยึดอำนาจคณะ รสช. ได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔ และจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี และได้จัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิสาขา วิชาชีพต่าง ๆ โดยมีนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ภารกิจหลักของสภานิติบัญญัติแห่งชาติคือการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๓๔ หลังจากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๓๔ แล้ว รัฐบาลได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ.๒๕๓๕ เพื่อที่จะเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓๖๐ คน ผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่า ในจำนวนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกเป็น ส.ส. จำนวน ๑๕ พรรค ไม่มีพรรคการเมืองใดได้รับเสียงข้างมากในสภาสามารถจัดตั้งเป็นรัฐบาลได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดตั้งรัฐบาลผสม อย่างไรก็ตาม หัวหน้าพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดในขณะนั้นคือ นายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการค้าสิ่งผิดกฎหมาย จนรัฐบาลอเมริกาดอกวีซ่าให้เข้าประเทศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงส่วนใหญ่ ได้เลือก พลเอกสุจินดา คราประยูร อดีตผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกสภา รสช.และครั้งหนึ่ง พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้เคยพูดให้คำมั่นไว้ว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียงส่วนใหญ่ได้เห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลเอกสุจินดา คราประยูร อ้างว่า เป็นการ “เสียสัตย์เพื่อชาติ” ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความไม่พอใจ

ในระยะต่อมา เมื่อพลตรีจำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรม เป็นแกนนำผู้เข้าร่วมชุมนุมประท้วง ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นกลางในกรุงเทพมหานครจำนวนมาก จนได้รับฉายาในการชุมนุมประท้วงครั้งนั้นว่า “มือบมือถือ” เหตุการณ์ได้บานปลายออกไป มีการเคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมที่ท้องสนามหลวงไปตามถนนราชดำเนิน และรัฐบาลได้สั่งให้ทหารมาสกัดกั้นกำลังของผู้ชุมนุมประท้วงเกิดการปะทะกัน มีผู้บาดเจ็บและมีผู้เสียชีวิตจำนวนหนึ่ง สื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่พอใจรัฐบาลมากยิ่งขึ้นเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงกลายเป็นการจลาจล เมื่อมีการเผากรมสรรพากร สื่อมวลชนจากประเทศต่าง ๆ ได้เสนอข่าวการจลาจลของประเทศไทยไปทั่วโลก เหตุการณ์ไม่มีที่ท่าว่าจะสงบลงได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพลตรีจำลอง ศรีเมือง แกนนำผู้ประท้วงถูกจับกุมที่ถนนราชดำเนิน และถูกคุมขังตัวไว้ที่โรงเรียนพลตำรวจ บางเขน เหตุการณ์ดูจะไม่สามารถยุติลงได้

แล้ว ในช่วงเวลานั้นเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งให้พลเอกสุจินดา คราประยูร และพลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทและทรงมีพระราชดำรัสกับทั้งสองคน ให้รู้จักสามัคคีกัน อย่าเพียงแต่คิดที่ชนะ โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของบ้านเมือง เพราะเมื่อต่อสู้กันไปแล้ว ผู้ชนะที่แท้จริงนั้นไม่มี มีแต่ผู้แพ้ คือชาติบ้านเมืองการเข้ามาแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในครั้งนี้ ทำให้ต่อมา พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และประธานสภาผู้แทนราษฎร คือนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้เสนอชื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ คือ นายอานันท์ ปันยารชุน ได้กลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

การแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองทั้ง ๒ ครั้ง คือ วิกฤตการณ์เดือนตุลาคม ๒๕๑๖ และเหตุการณ์เดือน พฤษภาคม ๒๕๓๕ เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ในทางการเมืองการปกครองไทย ซึ่งหากพระองค์ไม่ทรงลงมาเป็น พระราชภาระในการแก้ไขวิกฤตการณ์ เหตุการณ์บ้านเมืองก็จะเกิดความสับสนวุ่นวายมากยิ่งขึ้น ประเทศไทย อาจเป็นแดนมิคสัญญี ที่คนไทยต้องต่อสู้กันเองอย่างนองเลือดก็ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็น ลัญญลักษณ์ทางการเมืองการปกครองประเทศ ที่เปี่ยมด้วยพระบารมี ทรงพระราชอำนาจเปี่ยมบารมี ซึ่งประชาชน ชาวไทยทุกคนต่างยอมรับ

จากการที่ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวข้างต้นนั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งในพระราชกรณียกิจที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติ ยังมีพระราชกรณียกิจอีกเป็นอันมากซึ่งมิได้นำมากล่าวถึงในที่นี้ แต่พอจะเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักและเหนื่อย ยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์องค์ใดในโลก พระราชกรณียกิจอันมากมายของพระองค์เป็นประจักษ์พยานในความซื่อสัตย์เป็นอย่างดี

ในส่วนตัวไป จะกล่าวถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในด้านพระราชจริยวัตร และพระราชกรณียกิจของพระองค์ ที่พลสกนิกรชาวไทยควรดำเนินรอยตามพระยุคลบาท

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงครองสิริราชสมบัติ ยาวนานกว่าพระมหากษัตริย์องค์ใด ๆ ในประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่ได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๙ เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ประกอบพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ ต่อประเทศชาติ และประชาชนชาวไทยเป็นอเนกประการ ทรงประกอบพระราชกรณียกิจหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการชลประทาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการสังคมสงเคราะห์ ด้านการศึกษา ด้านการแพทย์และสาธารณสุข เป็นต้น พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ของพระองค์นั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแห่งประเทศ ชาติและประชาชนชาวไทยโดยแท้

ในด้านการปกครองประเทศ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงฐานะองค์พระประมุขของชาติทรง เป็นที่เคารพสักการะสูงสุด ทรงอยู่ภายใต้กฎหมาย แต่ทรงอยู่เหนือการเมือง ทรงเป็นกลางทางการเมืองพระองค์ ทรงมีพระราชอำนาจตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนด และพระราชอำนาจอันเกิดจากพระบารมี ซึ่งได้สั่งสม มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ในท่ามกลางความวุ่นวายสับสน ไร้ระเบียบทางการเมืองการปกครอง บางยุคสมัย การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไม่เป็นไปตามแนวทางในระบอบประชาธิปไตย มีการใช้กำลังรุนแรงทางการเมืองหลาย ครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของประชาชนทั้งมวล แม้ในยามที่บ้านเมืองเกิด วิกฤตการณ์ ที่ไม่มีผู้ใดแก้ไขได้แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับพระราชภาระในการแก้ไขวิกฤตการณ์ ที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไป ด้วยพระบารมีแห่งพระองค์ ที่คุ้มครองพลสกนิกรโดยแท้ ที่ทำให้ประเทศไทยได้รอดพ้นจาก วิกฤตการณ์ต่าง ๆ มาได้

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ครอบคลุมไปทั่วพระราชอาณาจักร คนไทยไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมใด หรือแม้แต่ว่าต่างชาติ ที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร รวมถึงคนไทยที่อยู่ในต่างประเทศ ต่างได้รับพระบารมีปกเกล้าฯ จากพระองค์โดยเท่าเทียมกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ตามภาระหน้าที่แห่งองค์พระมหากษัตริย์ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณกาล นั่นคือการปกป้องคุ้มครองประเทศชาติและประชาชนให้ได้รับความสงบสุข ทั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงยึดมั่นในหลักธรรมอันพระมหากษัตริย์ไทย ได้ถือปฏิบัติตลอดมาได้แก่ ทศพิธราชธรรม ๑๐ จักรวรรดิวัตร ๑๒ และราชสังคหวัตถุ ๔ อย่างสมบูรณ์ไม่ขาดตกบกพร่องทำให้พระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ปกครองที่เต็มไปด้วยภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อประเทศชาติและประชาชน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นแบบอย่างในการครองตน ครองคน และครองงาน ที่พลกนิกรชาวไทยควรดำเนินรอยตามพระยุคลบาท เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความผาสุกของประเทศชาติโดยส่วนรวม พระราชจริยาวัตร และพระราชกรณียกิจ ที่สมควรเป็นแบบอย่าง มีดังต่อไปนี้

๑. ทรงเป็นแบบอย่างในการครองตน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นแบบอย่างในการครองตนที่ดี พระองค์ได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ของบุตรที่ดีต่อมารดา คือสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทั้งในขณะที่ยังทรงดำรงพระชนม์ชีพ และเมื่อพระราชมารดาเสด็จสวรรคตแล้ว เมื่อยามที่พระราชมารดาทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอภิบาลพระราชมารดาเป็นอย่างดี ทรงมีพระราชดำริให้จัดสร้างพระตำหนักถนอมถนอม จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นที่ประทับของสมเด็จพระราชมารดา เพื่อมิให้พระราชมารดาต้องเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับพักผ่อนถึงประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อครั้งพระราชมารดาทรงประชวร และเข้ารับการรักษาพระองค์ที่โรงพยาบาลศิริราช พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมพระอาการประชวรทุกวันมิได้ขาด แม้เมื่อสมเด็จพระราชมารดาเสด็จสวรรคตแล้วทรงจัดให้มีพระราชพิธีพระบรมศพอย่างสมพระเกียรติ แสดงให้เห็นว่าทรงเป็นผู้มีความกตัญญูกตเวทิต่อองค์บุพการีเป็นอันดียิ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงมีพระมหากษัตริย์คุณต่อองค์สมเด็จพระภคินีทรงสถาปนาขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ในวโรกาสที่สมเด็จพระภคินีทรงเจริญพระชนมายุครบ ๗๒ พรรษา แสดงให้เห็นถึงความรักในพระญาติผู้ได้เคยอภิบาลพระองค์เมื่อครั้งทรงพระเยาว์ และทรงเป็นสมเด็จพระภคินีเพียงพระองค์เดียวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงดำรงฐานะเป็นพ่อของพลกนิกรชาวไทยทั้งชาติ โดยที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ของพ่อที่ดี ทรงอภิบาลคุ้มครองพระราชโอรส และพระราชธิดาให้เจริญวัย มีพระพลานามัยที่สมบูรณ์ ทรงจัดให้การศึกษารวมพระราชโอรสและพระราชธิดาจนสำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาและพระราชโอรสและพระราชธิดาทุกพระองค์ สามารถปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นที่ปลาบปลื้มแก่พลกนิกรชาวไทย ที่มีพระราชวงศ์ที่เปี่ยมด้วยพระปรีชาวัชฐบาลได้ประกาศให้วันที่ ๕ ธันวาคม ของทุกปี เป็นวัน “วันพ่อแห่งชาติ” ทั้งนี้เนื่องด้วยองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเปรียบเสมือนพ่อของพลกนิกรชาวไทยทั้งมวล และทรงเป็นแบบอย่างของพ่อทุกคนในสังคมไทย ดังนั้น พระองค์จึงทรงเป็นแบบอย่างที่ดีในการครองตน สมควรที่พลกนิกรชาวไทยจะได้ปฏิบัติตามเบี่ยงยุคลบาทของพระองค์ เพื่อสร้างสรรคให้สถาบันครอบครัวไทยมีความมั่นคง อันจะทำให้เกิดความมั่นคงของสังคมไทยโดยส่วนรวมได้

๒. ทรงเป็นแบบอย่างในการครองคน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นแบบอย่างในการครองคน ทรงมีพระราชอัธยาศัยอ่อนโยนต่อคนทั่วไป ทรงมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโส ทรงอ่อนโยนต่อผู้เสมอกันและต่ำกว่า ภาพที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้า

อยู่หัว ทรงค้อมพระวรกายลงพระราชปฏิสันถารกับเหล่าพลกนิกรที่มาเฝ้ารับเสด็จฯ เป็นประจักษ์พยานในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

พระมหากษัตริย์คุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อพลกนิกรชาวไทย มิได้จำกัดอยู่แต่คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธเท่านั้น พระองค์ยังดำรงฐานะเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ทรงอุปถัมภ์ศาสนาทุกศาสนา ไม่ว่าคนไทยจะมีเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมใดต่างได้รับพระเมตตาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสมอเหมือนกันหมด ดังจะเห็นได้จากการที่ชาวเขาซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งพระองค์ได้ทรงมีพระราชดำริในการให้ชาวเขาเลิกการปลูกฝิ่น โดยเปลี่ยนมาปลูกไม้ผลและพืชเศรษฐกิจแทน จนกระทั่งได้เกิดโครงการหลวงพัฒนาชาวเขาขึ้นหลายโครงการ บรรดาชาวเขาต่างจงรักภักดีต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และเรียกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “พ่อหลวง” แสดงให้เห็นว่า แม้แต่ชาวเขาชนกลุ่มน้อย ก็ยังจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ ดังนั้น ประเทศไทยจึงไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อย เหมือนกับประเทศอื่น ๆ

๓. ทรงเป็นแบบอย่างในการครองงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นแบบอย่างในการครองงาน ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจด้วยธรรมในข้ออธิบาท ๔ คือ ทรงมีฉันทะ คือความพอใจรักใคร่ในงาน ทรงมีวิริยะ คือความขยันหมั่นเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้น ทรงมีจิตตะ คือการใส่พระทัยติดตามการดำเนินงานต่าง ๆ โดยตลอดอย่างต่อเนื่อง และทรงมีวิมังสา คือการใคร่ครวญแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไป ดังนั้นการปฏิบัติพระราชกรณียกิจของพระองค์ จึงได้รับผลสำเร็จอย่างยิ่ง

ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานเมื่อเสด็จออกไปเยี่ยมเยียนประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ ทรงนำแผนที่ทางภูมิศาสตร์พื้นที่นั้น ๆ ติดพระองค์ไปด้วยทุกครั้ง ทรงมีพระราชวินิจฉัยในการแก้ปัญหาและทรงศึกษาปัญหาต่าง ๆ อย่างละเอียดก่อนจะเสด็จทรงงานในพื้นที่ ภาพที่พลกนิกรชาวไทยได้เห็นจนชินตา คือภาพที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงถือแผนที่และทรงสละพายุกล้องถ่ายรูป เสด็จพระราชดำเนินไปตามสถานที่ต่าง ๆ แม้แต่ในถิ่นทุรกันดาร พระองค์ก็มิได้ย่อท้อต่อความยากลำบาก ภาพที่ประทับใจของพลกนิกรชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง คือภาพที่ในขณะที่ทรงงานนั้น แม้พระเสโทได้หลั่งไหลจากพระพักตร์ลงสู่พระวรกาย ก็ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อ แม้ในบางครั้งฝนตกหนักในระหว่างที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ก็มีได้ทรงหยุดพักแต่อย่างใด ความเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระเมตตา และเสียสละที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีต่อประชาชนชาวไทยทั้งมวล แม้ว่าในปัจจุบัน พระองค์จะเจริญพระชนมายุมากแล้วก็ตาม แต่พระองค์ก็ยังทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจมิได้ขาด ทรงสนพระราชหฤทัยที่จะติดตามงานโครงการต่าง ๆ ตามพระราชดำริโดยตลอด โดยมีสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา และพระบรมวงศานุวงศ์ เป็นผู้ปฏิบัติงานช่วยเหลือพระองค์อยู่ตลอดเวลา

บทสรุป

สถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสถาบันที่มีบทบาทในการรักษาความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงภายใน และการรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติ เป็นระยะเวลาหลายร้อยปี ประเทศไทยดำรงเอกราชไม่เป็นเมืองขึ้นของชาติมหาอำนาจใด ๆ มาโดยตลอด ก็โดยพระบารมีแห่งองค์พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่โบราณจวบจนปัจจุบัน หากจะมีคำถามว่าประเทศไทยมีสิ่งใดที่ช่วยรักษาเอกราชของชาติ ก็จะต้องได้ว่า ประเทศไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์ คอยปกป้องรักษาประเทศชาติโดยตลอดมา

เมื่อประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ได้รับการ

กำหนดไว้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ไทยในระบอบประชาธิปไตย ทรงมีฐานะ และพระราชอำนาจยิ่งกว่าที่กฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ เนื่องด้วยทรงมีพระราชอำนาจที่เกิดจาก พระบารมีซึ่งประชาชนทั่วไปต่างยอมรับ และเคารพสักการะพระมหากษัตริย์อยู่ในฐานะสูงสุด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอันเป็นคุณประโยชน์ ต่อประเทศชาติ และประชาชนไทยเป็นเนืองนิจประการ ตลอดระยะเวลาการครองสิริราชสมบัติทรงปกครองประเทศ โดยธรรมของพระมหากษัตริย์ ได้แก่ ทศพิธราชธรรม ๑๐ จักรวรรดิวัตร ๑๒ และราชสังคหัตถุ ๕ สมดังพระบรม ราชปณิธานของพระองค์ที่ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ประชาชน ชาวไทยทั้งมวลต่างประจักษ์แจ้งในใจแล้วว่าพระองค์ได้ทรงปฏิบัติตามพระบรมราชปณิธานของพระองค์อย่าง เพียบพร้อมไม่ขาดตกบกพร่อง

ในด้านการปกครอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงเป็นสัญลักษณ์ของ ชาติ และสัญลักษณ์ทางการเมืองการปกครอง ทรงเป็นที่รัก และเคารพสักการะของพลสกนิกรชาวไทยประชาชน ไทยไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมใด ต่างได้รับการปกป้องคุ้มครองจากพระบรมโพธิสมภารของ พระองค์อย่างเท่าเทียมกัน ทรงแก้ไขวิกฤตการณ์ทางการเมืองของชาติไปได้หลายครั้งทำให้ประเทศไทยรอดพ้น จากการเกิดสงครามกลางเมือง พระมหากษัตริย์คุณเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ประทับในดวงใจของทวยราษฎร์อยู่ไม่รู้ลืม

ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี สมควรที่พลสกนิกรชาวไทย จะได้น้อมรำลึกในพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ ด้วยการปฏิบัติตามแนวพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท ที่พระองค์ได้ทรงแนะนำและเตือนสติกลุ่มบุคคลต่าง ๆ และดำเนินรอยตามพระยุคลบาทในด้านการครองตน ครองคน และครองงาน เพื่อสร้างสรรค์แผ่นดินไทยให้พัฒนาก้าวไกล และมีความสงบสุขสมดังพระบรมราช ปณิธานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงปฏิบัติมาตลอดระยะเวลาการครองสิริราชสมบัติของพระองค์

ในตอนท้ายของบทความนี้ ผู้เขียนใคร่ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านเมืองไทย อันมี พระสยามเทวาธิราช เป็นอาทิ ได้โปรดคุ้มครองปกป้องรักษาองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราช สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชโอรส พระราชธิดา และพระบรมวงศานุวงศ์ทุก พระองค์ ให้ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน สถิตย์เป็นมิ่งขวัญและศูนย์รวมแห่งดวงใจของอาณาประชาราษฎร์ไทยสืบ ต่อไปนานเท่านาน

เสด็จพระราชดำเนินทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ
เพื่อเยี่ยมเยียนและดูแลทุกข์สุขของพสกนิกร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมศาลากลางจังหวัดนครนายก และทรงเยี่ยมเยียนราษฎร เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วย
สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม
พสกนิกร ณ นิคมช่วยตนเอง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕

พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวฯ เสด็จทอดพระเนตรและ
ทรงงานกิจกรรมฝายอนุรักษ์และ
พัฒนาต้นน้ำลำธาร ที่ศูนย์ศึกษาการ
พัฒนาอุทยาน จังหวัดสกลนคร ปี
๒๕๓๒

พระราชกรณียกิจ เสด็จ
ทอดพระเนตรโครงการอ่างเก็บน้ำแม่
อาวใหญ่ (ตอนบน) หมู่ที่ ๑๐ ตำบล
นครเจดีย์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๓๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรกิจกรรม ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านนาบกเค้า ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินทอด-
พระเนตรแหล่งทิ้งน้ำเสีย บริเวณ
หนองสนม เทศบาลเมืองสกลนคร
อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อ
วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินทรงงานกิจกรรมไร่นาสวนผสม บริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ บ้านนาแกเค้า ตำบลห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อปี ๒๕๓๒

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรบริเวณบ่อบำบัดน้ำเสียหนองสนามและบริเวณฌาปนสถาน ภูหมากเสื่อ เทศบาลเมืองสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เมื่อปี ๒๕๓๔

พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัวฯ เสด็จทอดพระเนตร
ที่แม่อาวน้อย หมู่ที่๑๐ ตำบล
นครเจริญ อำเภอบางซาง จังหวัด
ลำพูน เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม
๒๕๓๕

พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนาง-
เจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จใน
พิธีสมโภชสังเวชนียสถาน
๔ ตำบล ณ บริเวณพุทธมณฑล
เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๓๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินบ้านกุดนาขาม ตำบล กุดนาขาม อำเภोजेरญศิลป์ จังหวัดสกลนคร และได้ทรงมีพระราชดำริ ให้พิจารณาสร้างเขื่อน ของอ่างเก็บน้ำหนองดงให้สูงขึ้น เพื่อกักเก็บน้ำ และส่งน้ำมาเพื่อเติมให้แม่อ่างเก็บน้ำห้วยวังอ้อย หนู เมื่อวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๘

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนพลกนิกร บ้านนาผาง ตำบลปลาชิว อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร และทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

พัฒนาการเกษตรที่สูง ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งสถานีเกษตรหลวงอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ทดลองปลูกไม้ผลเมืองหนาว ตลอดจนพืชเศรษฐกิจอื่นๆ เพื่อวิจัยและขยายพันธุ์สำหรับแจกจ่ายแก่ราษฎรที่มีภูมิลำเนาบริเวณพื้นที่สูงในเขตภาคเหนือ

ทรงพัฒนาชาวเขา ณ สถานีเกษตรหลวง ดอยอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาให้ดีขึ้น โดยให้ปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นทดแทนการปลูกฝิ่นและรักษาป่าต้นน้ำให้คงสภาพไว้

ทรงอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่มุ่งเสริมเทคโนโลยี
แบบง่ายๆ โครงการปลูกแฝกหอมเพื่อการอนุรักษ์ดิน
และน้ำ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นรูป
แบบ วิธีการที่เกษตรกรสามารถดำเนินการได้เอง
สะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายและดำเนินการได้ผลดีด้วย

REPUBLIC OF INDONESIA

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จทรงงาน เรื่อง การแก้ไขปัญหาหน้าท่วม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระบรมราโชวาท

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย
ในโอกาสที่กระทรวงมหาดไทยครบรอบ ๑๐๐ ปี
วันพุธ ที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕

หน้าที่ของกระทรวงมหาดไทย พูดย่างรวบรัด คือการอำนวยความสุขสวัสดิแก่พวกราษฎร และการอำนวยความสุขสวัสดิที่ทำอยู่นั้น อาจจำแนกตามประเภทงานได้เป็น ๔ ด้าน คือ การอำนวยความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การพัฒนาอาชีพและฐานะความเป็นอยู่ การพัฒนาจิตใจให้อยู่ร่วมกันได้ด้วยความสุขและความสามัคคีปรองดอง และการให้การศึกษาเพื่อสร้างอนาคตที่แจ่มใส งานทั้ง ๔ ด้านยังจำแนกเป็นส่วนปลีกย่อยออกไปได้มากมาย ซึ่งต้องมีกรมกองต่างๆ รับผิดชอบไปปฏิบัติ ทั้งต้องพึ่งพิงอาศัยความร่วมมือจากกระทรวงทบวงกรมอื่นอย่างกว้างขวางและใกล้ชิดด้วย ข้าราชการกระทรวงมหาดไทยทุกฝ่ายทุกคน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดหลักปฏิบัติที่แน่นอนเป็นเครื่องยึดถือ หลักการอย่างแรก ก็คือต้องปฏิบัติงานให้ประสานสอดคล้องและดำเนินก้าวหน้าไปด้วยกัน เสมอกัน พร้อมเพรียงกันทุกฝ่าย โดยมีให้ล้าหน้าหรือล้าหลังกว่ากัน อันจะเป็นเหตุให้งานชะงักงัน หรือเสียหาย และเสียผล หลักการอย่างที่สอง คือต้องพยายามประสานงานกับทุกหน่วยงานด้วยความสมัครสมานและความเข้าใจอันดีต่อกัน ประการสำคัญ คือจะต้องระมัดระวังปฏิบัติการทุกอย่างด้วยความสุจริตเที่ยงตรง ให้สมควรและถูกต้องด้วยหลักวิชา กฎหมาย ความชอบธรรม โดยไม่มีอคติ

ภูพิงคราชนิเวศน์
วันที่ ๑๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๓๕

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน

วันพุธ ที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

“...ที่ไปเห็นมีคนดีมากกว่าคนไม่ดี แต่ว่าคนไม่ดีนั้นเด่น คนไม่ดีนั้นขัดขวางงานได้ง่าย คนไม่ดีนั้นเป็นภัยได้มาก แล้วก็ความไม่ดีนั้นมืออยู่รอบด้าน ความไม่ดีเลยกลายเป็นความดี คือไปเหมือนไปฟ้องไปพินกับอทธิพล ฉะนั้นความไม่ดีและคนไม่ดีจึงเป็นอันตรายมาก และเด่นออกมามาก แต่ว่าขอให้ผู้ที่ทำงานดีมีความซื่อสัตย์สุจริตอย่าท้อใจ เพราะการโฆษณาชวนเชื่อที่รวม ๆ กันหมด ที่เขาบอกว่าข้าราชการมหาดไทย มีแต่กดขี่ มีแต่โกงกิน คำพูดอย่างนี้ออกจะหนักไปหน่อย แต่ว่าไม่ได้หมายความว่าไม่มี ฉะนั้นงานของทางที่ดีที่ต้องตั้งไว้แก่ตัว คือความซื่อสัตย์สุจริตในตนเองก่อน และในผู้ร่วมงาน พยายามที่จะไม่ให้ความยุ่งยากนั้นเข้ามา กัดขวางงานของตน และทำด้วยความตั้งใจจริง ด้วยความบริสุทธิ์ใจ และกล้าหาญ เพราะถ้าหากว่าไม่ตั้งใจเข้มแข็งเดี๋ยวนี้เวลานี้ ความไม่ดีตามที่เขาประณามมันจะเกิดเป็นความจริง เพราะว่าคนที่ไม่ดีดังกล่าวมีอทธิพลมาก เพราะว่าเด่นมาก และกีดขวางงานมาก เพราะฉะนั้นก็ต้องพยายามที่จะไม่ให้กีดขวางงาน ปล่อยไม่ได้ อยากรู้ก็ตามต้องถือว่า ความเป็นอยู่ของส่วนรวมนี้สำคัญกว่าทุกสิ่งทุกอย่าง จึงต้องมีความบริสุทธิ์ใจและความกล้าหาญ ถ้าทำอย่างนั้น แล้วก็เชื่อว่าทุกท่านจะถือได้ว่ามีเกียรติ ทุกท่านจะถือได้ว่ากระทำหน้าที่เป็นเกียรติ เป็นความดี...”

โครงการ/กิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลวโรกาส การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

เนื่องในมหามงคลวโรกาสเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี กรมการปกครอง โดย นายชูวงศ์ ฉายะบุตร อธิบดีกรมการปกครอง ได้มีนโยบายที่จะให้ส่วนราชการต่าง ๆ ในสังกัดกรมการปกครอง จัดทำโครงการหรือกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

กรมการปกครองได้จัดทำโครงการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น ๓๐ โครงการ ดังต่อไปนี้

๑. โครงการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบริเวณศูนย์สื่อสารภูมิภาค กรมการปกครอง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

กองการสื่อสาร ได้มอบหมายและประสานกับศูนย์สื่อสารภูมิภาคกรมการปกครอง ๘ แห่ง จัดทำโครงการปลูกต้นไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ และปรับปรุงบริเวณศูนย์ให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย สวยงาม เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยมีที่ทำการปกครองจังหวัดเชียงใหม่ พิษณุโลก นครสวรรค์ จันทบุรี และขอนแก่น เป็นหน่วยงานสนับสนุน ดำเนินการตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๔๐๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ใช้งบประมาณของทางราชการแต่อย่างใด

๒. โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ส่วนประสานราชการ สำนักประสานงานมวลชน ได้ประสานกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ๒๘ จังหวัด โดยให้แต่ละจังหวัดจัดทำโครงการที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ปลูกป่า ป้องกันโรคเอดส์ โดยมีสำนักจุฬาราชมนตรี คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ที่ทำการปกครองจังหวัดที่มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นหน่วยงานสนับสนุน ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณของ สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และการสนับสนุนจากภาคเอกชน

๓. โครงการสนับสนุนให้ชาวไทยภูเขามีชื่อตัว ชื่อสกุลเป็นภาษาไทย และโครงการจดทะเบียนสมรสชาวไทยภูเขา เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ส่วนการทะเบียนทั่วไป สำนักบริหารการทะเบียนออกดำเนินการในพื้นที่ กิ่ง อแม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย อแม่ลา้อย จ.แม่ฮ่องสอน และ จ.ตาก ที่ปัจจุบันยังมีชาวไทยภูเขาอาศัยอยู่ โดยมุ่งเน้นให้ผู้ที่ ชื่อตัว-ชื่อสกุล ยังมีสำเนียงหรือความหมายไม่เป็นภาษาไทยให้มี ชื่อตัว-ชื่อสกุล ที่มีสำเนียงและความหมายเป็นภาษาไทย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาชนกลุ่มน้อยให้มีความผูกพันทางด้านจิตใจให้เกิดความตระหนักว่าเป็นส่วนหนึ่งของ

สังคมไทย และเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗ ถึง ๓๐ เมษายน ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๓๕๗,๒๔๘ บาท

๔. โครงการเปิดบริการงานทะเบียนราษฎร ครอบครัว และบัตรประจำตัวประชาชนช่วงพักเที่ยง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

สำนักบริหารการทะเบียน และสำนักทะเบียนทุกแห่งทั่วประเทศ เปิดบริการประชาชนที่มาติดต่อเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร งานทะเบียนครอบครัว และบัตรประจำตัวประชาชน ในช่วงระหว่างเวลา ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. ในวันปฏิบัติราชการ ดำเนินการตั้งแต่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๘ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

๕. โครงการประกวดอำเภอดีเด่น เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการโดยให้ทุกจังหวัดคัดเลือกอำเภอดีเด่นในด้านกาให้บริการประชาชน ณ ที่ว่าการอำเภอ ด้านการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอาคารที่ว่าการอำเภอ ด้านการจัดสำนักงาน ระบบการจัดเก็บเอกสาร และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาติดต่อ การส่งเสริมให้มีสวัสดิการและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการในสังกัด รวมทั้งในกิจกรรมเพื่อสนองนโยบายสำคัญของกรมการปกครอง และกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ จังหวัดละ ๑ อำเภอ ให้กรมการปกครองโดยผู้ตรวจราชการกรมการปกครองคัดเลือกเหลือ ๑๘ อำเภอ ตามการแบ่งเขตการตรวจราชการของกรมการปกครอง และส่งให้คณะกรรมการระดับกรม โดยอธิบดีกรมการปกครอง เป็นประธาน และรองอธิบดีกรมการปกครองทุกท่านเป็นกรรมการ คัดเลือกจัดลำดับ ๑-๔ ตามกลุ่มภาค จำนวน ๔ ภาค ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘

๖. โครงการพัฒนาตำบลแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

สำนักบริหารการปกครองท้องที่ ดำเนินการรับผิดชอบให้จังหวัดขยายผลอุดมการณ์แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยให้แต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอ จัดตั้งหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ให้ครบอย่างน้อยอำเภอละ ๑ ตำบล และให้จังหวัดประกวดตำบลแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ดีเด่นในระดับจังหวัด และให้มีการรณรงค์จัดตั้งกองทุนเพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ดำเนินการตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ มิถุนายน ๒๕๓๘

๗. โครงการฝายประชาอาสา เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เป็นโครงการที่ดำเนินการตามปกติ แต่พิเศษกว่าทุกปี คือ เน้นกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อส่งเสริมการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยก่อสร้างฝายประชาอาสาตามแบบ มข.๒๕๒๗ จำนวน ๓,๐๒๔ แห่ง และจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำจำนวน ๓,๐๒๔ กลุ่ม นอกจากนั้นจะประดับสัญลักษณ์เฉลิมฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ไว้ที่ฝายทุกแห่งด้วย ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณจำนวน ๗๕๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๘. โครงการฝึกอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

จัดอบรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับเลือกใหม่ จำนวน ๑๐,๐๐๐ คน รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในกรุงเทพมหานครด้วย โดยเน้นให้มีความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครอง

ท้องถิ่น และในกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิทธิ หน้าที่ และสวัสดิการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณจำนวน ๑๕,๘๓๘,๐๐๐ บาท

๙. โครงการรวมน้ำใจ อปพร. เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เป็นการรวมพลังมวลชน สมาชิก อปพร. ทั่วประเทศ เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การขุดลอกคูคลอง การทำความสะอาดถนน สะพาน เป็นต้น โดยขอรับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ จากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล และหน่วยราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยกิจกรรมดังกล่าวจะได้ดำเนินการในวัน อปพร. (๒๒ มีนาคม) วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ (๑๒ สิงหาคม) และวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (๕ ธันวาคม) รวมทั้งวันสำคัญอื่น ๆ ที่จังหวัด อำเภอ จะเห็นสมควร ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘

๑๐. โครงการรวมหนังสือระเบียบท้องถิ่น เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เป็นการรวบรวมระเบียบ หนังสือสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย ของท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงาน ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท จากกองทุนส่งเสริมกิจการเทศบาล

๑๑. โครงการศูนย์กู้ภัยจังหวัด เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

จัดตั้งศูนย์กู้ภัยจังหวัดขึ้นในทุกจังหวัด เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย โดยให้มีชุดเฉพาะกิจ อส.กู้ภัย รวมทั้งรถยนต์กู้ภัยเอนกประสงค์ พร้อมอุปกรณ์กู้ภัย และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ประจำตลอด ๒๔ ชั่วโมง

๑๒. โครงการมวลชนบำเพ็ญประโยชน์ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการโดยนำกลุ่มพลังมวลชนในพื้นที่ทุกจังหวัด ได้แก่ ทส.ชป. ลส.ชป. อพป. และอื่น ๆ จัดกิจกรรม อันเป็นสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ โดยเน้นด้านการพัฒนาสังคม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน การขจัดมลพิษเพื่อแก้ไขปัญหาลิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกต้นไม้ การบริจาคโลหิต การพัฒนาจิตใจ ลด ละ เลิกอบายมุข และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นต้น ดำเนินการตั้งแต่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๗ ถึง ๕ ธันวาคม ๒๕๓๘ ไม่ใช้งบประมาณของทางราชการแต่อย่างใด มวลชนเสียสละแรงงาน และทรัพย์สินเป็นพระราชกุศล

๑๓. โครงการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของกระทรวงมหาดไทย เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนของกระทรวงมหาดไทย ๖ ข้อ ได้แก่ ส่งเสริมปลูกฝังความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ สร้างสรรค์ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความมีวินัยขั้นพื้นฐาน ได้รู้ถึงคุณค่าและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์ประชาธิปไตยในโรงเรียน เน้นการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง ดำเนินการในปีการศึกษา ๒๕๓๗-๒๕๓๘ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล และเมืองพัทยา ทุกแห่ง จำนวน ๘๘๒ แห่ง

๑๔. โครงการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เป็นโครงการเตรียมข้อมูลเพื่อความพร้อมในการเลือกตั้งทุกประเภท ที่จะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดทั่วประเทศ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศ การเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้สามารถจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งทุกประเภทได้อย่างถูกต้องครบถ้วน ขจัดปัญหารายชื่อซ้ำซ้อนหรือตกหล่น เป็นข้อมูลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ใช้งบประมาณจำนวน ๒๑.๘ ล้านบาท

๑๕. โครงการจัดตั้งอำเภอเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

จัดตั้งอำเภอ ๔ อำเภอ แบ่งออกเป็นภาคละ ๑ อำเภอ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ คือ เป็นท้องที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ในทางใดทางหนึ่ง อาทิ เป็นที่ตั้งของพระตำหนัก เป็นที่ตั้งของโครงการตามพระราชดำริ เป็นสถานที่เสด็จประพาสบ่อยครั้ง เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดตั้งอำเภอ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ คือ มีประชากรตั้งแต่ ๒๕,๐๐๐ คนขึ้นไป มีรายได้จากภาษีบำรุงท้องที่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป มีจำนวนตำบล ๕ ตำบลขึ้นไป และประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมเห็นชอบที่จะรวมตั้งเป็นอำเภอ และผ่านความเห็นชอบจากองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยให้จังหวัดพิจารณาเสนอขอจัดตั้งต่อคณะกรรมการพิจารณาตั้งกิ่งอำเภอ และอำเภอ ใช้งบประมาณอำเภอละ ๑๘,๕๕๒,๕๖๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๗๔,๒๐๙,๘๔๐ บาท ดำเนินการตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘

๑๖. โครงการก่อสร้างศูนย์ราชการมาบตาพุด เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ศูนย์ราชการแห่งนี้มีวัตถุประสงค์ให้ใช้เป็นสถานที่ซึ่งรวมหน่วยราชการทุกหน่วยที่มีขอบเขตการปฏิบัติงานในพื้นที่เอาไว้ด้วยกัน โดยไม่แยกว่าเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาคหรือรัฐวิสาหกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนแบบครบวงจร ก่อสร้างเป็นอาคารสูง ๔ ชั้น พื้นที่ใช้สอยประมาณ ๙,๐๐๐ ตารางเมตร ดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๖ ถึง ๔ มกราคม ๒๕๓๘ ณ บริเวณชุมชนเมืองใหม่มาบตาพุด จังหวัดระยอง ใช้งบประมาณ ๑๕๒,๕๖๐,๐๐๐ บาท

๑๗. โครงการก่อสร้างศูนย์ราชการแหลมฉบัง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ศูนย์ราชการแห่งนี้มีวัตถุประสงค์ให้ใช้เป็นสถานที่ซึ่งรวมหน่วยราชการทุกหน่วยที่มีขอบเขตการปฏิบัติงานในพื้นที่เอาไว้ด้วยกัน โดยไม่แยกว่าเป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่น หน่วยงานส่วนภูมิภาค หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนแบบครบวงจร ก่อสร้างเป็นอาคารสูง ๔ ชั้น พื้นที่ใช้สอยประมาณ ๑๕,๐๐๐ ตารางเมตร ดำเนินการก่อสร้างตั้งแต่ ๒๑ เมษายน ๒๕๓๖ ถึง ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๘ ณ บริเวณชุมชนเมืองใหม่แหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี ใช้งบประมาณ ๑๕๒,๕๖๐,๐๐๐ บาท

๑๘. โครงการจัดทำแบบแปลนมาตรฐานงานก่อสร้างของท้องถิ่น เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

จัดพิมพ์แบบแปลนมาตรฐานงานก่อสร้างของท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย งานก่อสร้างถนน ระบบระบายน้ำ สะพาน ฝายน้ำล้น ประปา เป็นต้น โดยจัดพิมพ์แจกจ่ายให้แก่ท้องถิ่นจำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม เพื่อให้ท้องถิ่นทุก

รูปแบบใช้แบบแปลนมาตรฐานเป็นแนวทางเดียวกัน ดำเนินการตั้งแต่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ บาท

๑๙. โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์บริเวณหาดกะรน เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ทำการปรับปรุงทางเดินเท้าตลอดชายหาดด้วยอิฐบล็อก ก่อสร้างวางระบายน้ำและติดตั้งไฟฟ้าแสงสว่าง ตลอดทางเดินเท้าริมชายหาด ดำเนินการตั้งแต่ มีนาคม ๒๕๓๘ ถึง เมษายน ๒๕๓๙ ณ บริเวณหาดกะรน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ใช้งบประมาณ ๑๒,๕๑๒,๕๑๘ บาท

๒๐. โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์หาดป่าตอง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ก่อสร้าง ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์หาดป่าตอง ในเขตเทศบาลตำบลป่าตอง จังหวัดภูเก็ต พื้นที่ ๑๐,๗๐๐ ตารางเมตร โดยทำการก่อสร้างหอนาฬิกา ศาลาไทย ทางเท้า ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ระบบท่อระบายน้ำ ปลูกต้นไม้ ที่นั่งพักผ่อน เป็นต้น ดำเนินการตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๖๑,๔๐๐,๐๐๐ บาท

๒๑. โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมบริเวณหาดสุรินทร์ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ก่อสร้างระบบประปา สถานีสูบน้ำ ระบบไฟฟ้า เชื้อนก้นดิน ลานจอดรถ ปูทางเดินเท้าด้วยอิฐบล็อก สร้างสวนหย่อม ปลูกต้นไม้ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ดำเนินการ ณ บริเวณชายหาดสุรินทร์ หมู่ที่ ๓ ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ตั้งแต่มีนาคม ๒๕๓๘ ถึง เมษายน ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๑๓,๔๔๐,๐๐๐ บาท

๒๒. โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมบริเวณริมแม่น้ำกระบี่ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ทำการปรับปรุงพื้นที่บริเวณสวนสาธารณะธารา เขตเทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ โดยสร้างเชื่อมกันดินริมแม่น้ำกระบี่ สร้างศาลาพักผ่อน ทางเดินเท้า ลานออกกำลังกาย คูระบายน้ำรอบสนามฟุตบอล ลานจอดรถ ลาดยางถนน ก่อสร้างสวน ก.ไก่ และ ABC เพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนของชาวจังหวัดกระบี่ ดำเนินการตั้งแต่ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง มีนาคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๒๑,๓๘๔,๗๐๐ บาท

๒๓. โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวแม่น้ำสองสี เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการบริเวณวัดถ้ำคูหาสวรรค์ และวัดบ้านด่าน เขตสุขาภิบาลบ้านด่าน อำเภอไชยภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี โดยก่อสร้างศาลาชมวิวน้ำสองสี (แม่น้ำโขงตัดกับแม่น้ำมูล) ติดตั้งระบบไฟฟ้า ก่อสร้างถนนซีแพคบล็อก (ตัวไอ) และคันหิน ค.ส.ล. ก่อสร้างศาลาจังหวัดของที่ระลีก ดำเนินการตั้งแต่ มีนาคม ๒๕๓๘ ถึง มีนาคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๘,๘๐๖,๕๖๗ บาท

๒๔. โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวบริเวณแก่งสะพือ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ปรับปรุงระบบไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ ก่อสร้างศาลาที่นั่งริมน้ำ ร้านขายของที่ระลึก ลานจอดรถ จัดสร้างสวนหย่อม ดำเนินการบริเวณแก่งสะพือ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง มกราคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๒๕,๘๔๐,๐๐๐ บาท

๒๕. โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณทุ่งศรีเมือง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการบริเวณทุ่งศรีเมือง อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยจัดทำขั้วประตูทุ่งศรีเมือง ปรับปรุงระบบไฟฟ้า ทางเท้า ทำรั้วเหล็กคัต จัดสร้างสวนหย่อม และเครื่องออกกำลังกายดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง ธันวาคม ๒๕๓๘ ใช้งบประมาณ ๑๑,๑๔๓,๕๐๐ บาท

๒๖. โครงการปรับปรุงและบูรณะหอพญามังราย และประตูเมืองเชียงใหม่ ๔ ประตู เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ทำการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ สวนหย่อม และติดตั้งระบบไฟฟ้า บริเวณประตูเมืองทั้ง ๔ ประตู ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๓๘ ถึง มีนาคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๗,๖๔๗,๒๐๐ บาท

๒๗. โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเชิงสะพานเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครพินด์ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการก่อสร้างเชื่อมกันดิน บันไดริมน้ำ หินเสียงผาแพง ตกแต่งสภาพภูมิทัศน์ ติดตั้งระบบไฟฟ้า แสงสว่าง ดำเนินการบริเวณเชิงสะพานนครพินด์ เฉลิมพระเกียรติ ร.๙ เทศบาลนครเชียงใหม่ ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง มกราคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๙,๓๘๕,๘๐๐ บาท

๒๘. โครงการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวสวนสาธารณะหนองบวหาด เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ดำเนินการก่อสร้างเชื่อมกันดิน สร้างสะพาน ค.ส.ล. ซ้ำมสระน้ำ ๒ แห่ง ติดตั้งระบบไฟฟ้า แสงสว่าง ติดตั้งหอกระจายเสียง ติดตั้งน้ำพุ ป้ายบอกทาง ปลุกไม้ดอกไม้ประดับ ดำเนินการ ณ สวนสาธารณะหนองบวหาด เทศบาลนครเชียงใหม่ ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง มกราคม ๒๕๓๙ ใช้งบประมาณ ๑๐,๖๓๔,๑๐๐ บาท

๒๙. โครงการก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์โรงเรียนเทศบาล เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์ในโรงเรียนเทศบาลพื้นที่เป้าหมายจำนวน ๑๕ แห่ง ดังนี้

๑. โรงเรียนเทศบาล ๓ เทศบาลตำบลวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี
๒. โรงเรียนเทศบาลวิมลวิทยา เทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด
๓. โรงเรียนเทศบาลวัดสิงห์สถิตย์ เทศบาลตำบลวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท
๔. โรงเรียนชุมชนวัดเพชรจริก เทศบาลนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช
๕. โรงเรียนเทศบาลวัดรามประดิษฐ์ เทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
๖. โรงเรียนเทศบาลบ้านนาเหนือ เทศบาลตำบลปากแพรก จังหวัดนครศรีธรรมราช
๗. โรงเรียนเทศบาล ๓ เทศบาลเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
๘. โรงเรียนเทศบาลบ้านคูหาสวรรค์ เทศบาลเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง
๙. โรงเรียนเทศบาล ๔ เทศบาลตำบลนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๑๐. โรงเรียนเทศบาล ๑ เทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม
๑๑. โรงเรียนเทศบาลชลขุมบุรีวิทยาคาร เทศบาลตำบลชลขุม จังหวัดจันทบุรี
๑๒. โรงเรียนเทศบาล ๑ เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์
๑๓. โรงเรียนเทศบาลบ้านหนองแวง เทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

๑๔. โรงเรียนเทศบาลนางรอง เทศบาลตำบลนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

๑๕. โรงเรียนเทศบาลวัดชุมพลคีรี เทศบาลตำบลแม่สอด จังหวัดตาก

ใช้งบประมาณแห่งละ ๔,๐๕๖,๐๐๐ บาท รวมทั้งสิ้น ๖๑,๔๕๐,๐๐๐ บาท ดำเนินการตั้งแต่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๓๘

๓๐. โครงการก่อสร้างศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

กรมการปกครองร่วมกับจุฬาราชมนตรี ก่อสร้างศูนย์บริหารกิจการศาสนาอิสลามแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นสถานที่จัดประชุมเมอลิดกลาง เป็นศูนย์กลางการบริหารงานของจุฬาราชมนตรี เป็นศูนย์กลางการฝึกปฏิบัติ และให้ความรู้เกี่ยวกับการไปประกอบพิธีฮัจย์ เป็นศูนย์ประสานงานแลกเปลี่ยนข่าวสารและส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศมุสลิมทั่วโลก ให้ชาวไทยมุสลิมและประเทศมุสลิมทราบและเข้าใจเกี่ยวกับการอุปถัมภ์ศาสนาอิสลามของรัฐบาล ประกอบด้วย อาคารมัสยิด หอประชุม หอสวด บ้านพักจุฬาราชมนตรี บ้านพักเจ้าหน้าที่ ที่พักผู้เดินทาง โรงอาหาร สนามเอนกประสงค์ สวนพักผ่อน พร้อมระบบสาธารณูปโภค ดำเนินการในที่ราชพัสดุ เนื้อที่ ๕๐ ไร่ แขวงคลองสิบ เขตหนองจอก กรุงเทพฯ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๔๐ ใช้งบประมาณ ๓๒๐,๖๑๐,๗๐๐ บาท

ต้นฉบับไม่มีหน้า

คำสั่งคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ที่ ๓/๒๕๓๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๖๙/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๘ แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และให้คณะกรรมการอำนวยการฯ มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามที่เห็นสมควร นั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ จึงให้แต่งตั้ง คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	ประธานกรรมการ
๒. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	รองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	รองประธานกรรมการ
๔. ราชเลขาธิการ	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
๖. ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
ประจำเขตตรวจราชการที่ ๔	กรรมการ
๗. ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี
ประจำเขตตรวจราชการที่ ๘	กรรมการ
๘. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๙. อธิบดีกรมการปกครอง	กรรมการ
๑๐. อธิบดีกรมวิชาการ	กรรมการ
๑๑. อธิบดีกรมศิลปากร	กรรมการ
๑๒. เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	กรรมการ
๑๓. เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	กรรมการ

๑๔. เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	กรรมการ
๑๕. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๑๖. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายพิธี	กรรมการ
๑๗. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม	กรรมการ
๑๘. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล	กรรมการ
๑๙. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์	กรรมการ
๒๐. กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการฝ่ายเลขานุการและประสานงาน	กรรมการ
๒๑. ผู้อำนวยการสำนักเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
๒๒. ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
๒๓. ผู้อำนวยการกองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร	กรรมการ
๒๔. ผู้อำนวยการกองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร	กรรมการ
๒๕. รองอธิบดีกรมศิลปากร (ตามที่อธิบดีกรมศิลปากรมอบหมาย)	กรรมการและเลขานุการ
๒๖. ผู้อำนวยการกองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๗. ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร (นางสายไหม จบกมลศึก)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๗. ผู้แทนกรมศิลปากร (นางสุรีย์รัตน์ วงศ์เสงี่ยม)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๘. ผู้แทนสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (นางวันเพ็ญ แก้วทองค์)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. จัดพิมพ์หนังสือเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และจัดทำจดหมายเหตุการเฉลิมฉลอง
๒. เสนอวงเงินงบประมาณการดำเนินงานต่อคณะกรรมการอำนาจการฯ
๓. รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการอำนาจการฯ ทราบเป็นระยะ ๆ
๔. ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น

๕. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘

(นายบรรหาร ศิลปอาชา)

นายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

คำสั่ง

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงาน

ฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

ที่ ๘๙/๒๕๓๙

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกกับการปกครองไทย”

ตามคำสั่งคณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ที่ ๑/๒๕๓๘ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกกับการปกครองไทย” นั้น

เนื่องจากคณะกรรมการบางท่านได้รับการโยกย้ายแต่งตั้งไปดำรงตำแหน่งอื่น ฉะนั้น จึงให้ยกเลิกคำสั่งดังกล่าวข้างต้นและแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือ “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชกกับการปกครองไทย” โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

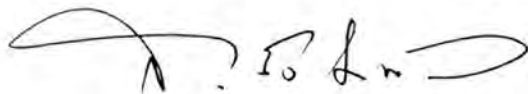
๑. อธิบดีกรมการปกครอง	ประธานกรรมการ
๒. รองอธิบดีกรมการปกครอง ฝ่ายราชการบริหารส่วนท้องถิ่น	รองประธานกรรมการ
๓. รองอธิบดีกรมการปกครอง ฝ่ายบริหารราชการทั่วไป	รองประธานกรรมการ
๔. รองอธิบดีกรมการปกครอง ฝ่ายราชการบริหารส่วนภูมิภาค	รองประธานกรรมการ
๕. รองอธิบดีกรมการปกครอง ฝ่ายกิจการพิเศษ	รองประธานกรรมการ
๖. อธิการวิทยาลัยการปกครอง	กรรมการ
๗. ผู้อำนวยการสำนักงานบริหารการทะเบียน	กรรมการ
๘. ผู้อำนวยการสำนักประสานงานมวลชน	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการสำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น	กรรมการ
๑๐. ผู้อำนวยการสำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น	กรรมการ
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น	กรรมการ
๑๒. ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการอาสาวิชาดินแดน	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการกองการเลือกตั้ง	กรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการกองการสอบสวนและนิติการ	กรรมการ

๑๕. ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่	กรรมการ
๑๖. ผู้อำนวยการกองคลัง	กรรมการ
๑๗. ผู้อำนวยการกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน	กรรมการ
๑๘. ผู้อำนวยการกองการสื่อสาร	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการกองตรวจสอบระบบบัญชี	กรรมการ
๒๐. ผู้อำนวยการกองราชการส่วนตำบล	กรรมการ
๒๑. เลขานุการกรมการปกครอง	กรรมการ
๒๒. ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน	กรรมการ
	และเลขานุการ
๒๓. หัวหน้าฝ่ายบริการและเผยแพร่วิชาการ กองวิชาการและแผนงาน	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๔. หัวหน้างานส่งเสริมและเผยแพร่วิชาการ กองวิชาการและแผนงาน	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

ให้มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. พิจารณา กลั่นกรอง และเห็นชอบเนื้อหา กิจกรรม ภาพพระราชกรณียกิจ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นต้นฉบับในการจัดพิมพ์หนังสือเฉลิมพระเกียรติฯ
 ๒. พิจารณาตัดสินบทความที่ส่งเข้าประกวด
 ๓. ดำเนินการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(นายสุวิช รังสิตพล)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ประธานกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ

ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

คณะผู้จัดทำหนังสือ

๑. นายชูวงศ์	นายะบุตร	อธิบดีกรมการปกครอง
๒. นายสมศักดิ์	ศรีวรรณ	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๓. นายประสาน	สุขรังสรรค์	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๔. นายไพโรจน์	พรหมสาส์น	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๕. นายศักดิ์	เตชาชาญ	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๖. นายนิวัฒน์	สวัสดิ์แก้ว	ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน
๗. นายพันธุ์ชัย	วัฒนชัย	หัวหน้าฝ่ายบริการและเผยแพร่วิชาการ
๘. นายรัชชัย	โสดเนียม	หัวหน้าฝ่ายแผนงาน
๙. นายปรีดา	สมบูรณ์ทรัพย์	หัวหน้าฝ่ายประสานงานวิจัยและข้อมูล
๑๐. นายอนุรัฐ	ไทยตรง	หัวหน้าฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
๑๑. นายอภิชาติ	พิชพันธ์	หัวหน้าฝ่ายพัฒนาคนและสิ่งแวดล้อม
๑๒. นายสุริยะ	วิริยะสวัสดิ์	เจ้าพนักงานปกครอง ๗
๑๓. นายพิบูลย์	หัตถกิจโกศล	หัวหน้างานนิตยสารและสิ่งพิมพ์
๑๔. นายชาญ	เด่นจักรวาล	นักวิชาการปกครอง ๕
๑๕. นายกิตติพงษ์	บริบูรณ์	นักวิชาการปกครอง ๕
๑๖. นายวัฒนพงษ์	ว่องจรรยากุล	นักวิชาการปกครอง ๕
๑๗. นางสาวศิรินาถ	เหล็กนาพญา	นักวิชาการปกครอง ๔
๑๘. นางนันทนา	ระไพฐาน	นายช่างศิลป์ ๕
๑๙. นายมนตรี	จิวน้อย	เจ้าหน้าที่ปกครอง ๔
๒๐. นายอรรถพร	เกษตระกูล	ช่างศิลป์ ๑
๒๑. นางสาวอรอาภา	อุดมชัยเสถียร	ลูกจ้างชั่วคราว
๒๒. นางพรพิมล	เกษตระกูล	ลูกจ้างชั่วคราว

ขอขอบคุณ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

สมาคมช่างภาพสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย

นิตยสารสกุลไทย

จังหวัด และอำเภอ ที่ร่วมสนับสนุนภาพพระราชกรณียกิจ

และ ผู้ให้การสนับสนุนทุก ๆ ท่าน

กรมการปกครอง
กระทรวงมหาดไทย

ISBN 974-7856-60-3

เอกสารสิ่งพิมพ์ ลำดับที่ ๗/๒๕๓๙ กองวิชาการและแผนงาน กรมการปกครอง